

Joseph Kesselring

ARZENIK IN STARE ČIPKE

Mestno gledališče ljubljansko, Čopova 14, 1000 Ljubljana, Slovenija

Hišna centrala **+386 (0)1 4258 222**

Tajništvo **+386 (0)1 4257 148**

Blagajna **+386 (0)1 2510 852**, odprto vsak delavnik od 12. do 18. ure

in uro pred predstavo, e-naslov **blagajna@mgl.si**

E-naslov **info@mgl.si**

Spletno mesto **www.mgl.si**

Barbara Hleng Samobor direktorica in umetniška vodja

Petra Bizjak direktoričina pomočnica – poslovna vodja

Janez Koleša direktoričin pomočnik za tehnične zadeve

Alenka Klabus Vesel dramaturginja in arhivarka

Eva Mahkovič dramaturginja in vodja mednarodnega oddelka

Petra Pogorevc dramaturginja in urednica Knjižnice MGL

Ira Ratej dramaturginja in vodja izobraževalnega programa

Maja Cerar, Martin Vrtačnik lektorja

Simona Belle vodja službe za odnose z javnostmi in trženja

tel. +386 (0)1 4258 222

Helena Štrukelj koordinatorka in planerka programa

tel. +386 (0)1 4440 309

Katarina Koprivnikar vodja projektov

tel. +386 (0)1 4258 222

Petra Setničar koordinatorka obiska

tel. +386 (0)1 4258 222

Urša Petelinek in **Rok Špacapan** blagajničarja in informatorja

tel. +386 (0)1 2510 852

Javni zavod Mestno gledališče ljubljansko, ustanoviteljica Mestna občina Ljubljana

Program gledališča financirata Ministrstvo za kulturo (iz proračuna Republike Slovenije) in MOL.

Svet Mestnega gledališča ljubljanskega

mag. Mojca Jan Zoran (predsednica), **Ira Ratej** (namestnica predsednice), **Alen Jelen, Špela Knol, Ksenija Sever**

Strokovni svet Mestnega gledališča ljubljanskega

prof. Tomaž Gubenšek, Darja Hlavka Godina, Tone Peršak, Eva Mahkovič, Matej Puc

Ustanoviteljica

Mestna občina
Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

VSEBINA

- 7 MILAN RAMŠAK MARKOVIČ **GLEDALIŠČE IN NJEGOVA KLET**
13 JURE GANTAR **ŽELEZNI REPERTOAR**
21 TILLEN OBLAK **ENA ČAJNA ŽLIČKA ARZENIKA,
POL ŽLIČKE STRIHNINA IN SAMO ŠČEPEC CIANIDA**
27 **»ČE NI NAREJENO NATANČNO, DRUGIČ NE BO VEČ SMEŠNO«**
POGOVOR DRAMATURGA MILANA RAMŠAKA MARKOVIČA
Z REŽISERKO NINO RAMŠAK MARKOVIČ

NAGRADE

- 34 JANA ZUPANČIČ
36 UPRIZORITEV USEDLINE
38 MOJCA KREFT
- 40 **NOVO V KNJIŽNICI MGL**

JOSEPH KESSELRING

ARZENIK IN STARE ČIPKE

Arsenic and Old Lace, 1939

Komedija

Premiera 14. novembra 2023 na Mali sceni MGL

Prevajalka **ALENKA KLABUS VESEL**
Režiserka **NINA RAMŠAK MARKOVIĆ**
Dramaturg **MILAN RAMŠAK MARKOVIĆ**
Scenograf **IGOR VASILJEV**
Kostumografka **TINA PAVLOVIĆ**
Glasbeni opremljevalec **MILAN RAMŠAK MARKOVIĆ**
Lektorica **BARBARA ROGELJ**
Oblikovalec svetlobe **ANDREJ KOLEŽNIK**
Oblikovalec zvoka **MATIJA ZAJC**
Oblikovalka maske **ANJA BLAGONJA**
Asistent dramaturga **TILEN OBLAK**
Asistentka kostumografke (študijsko) **ZALA ŽAGAR**

Vodja predstave in šepetalka **Lejla Žorž**
Tehnični vodja **Janez Koleša**
Vodja scenske izvedbe **Matej Sinjur**
Vodji tehnične ekipe **Boris Britovšek** in **Dimitrij Petek**
Tonska tehnika **Matija Zajc** in **Tomaž Božič**
Osvetljevalca **Aljoša Vizlar** in **Janez Vencelj**
Frizerki in maskerki **Anja Blagonja** in **Sara Dolinar**
Garderoberka **Angelina Karimović**
Rekviziterka **Ana Johana Scholten**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Igrajo

Abby Brewster **JUDITA ZIDAR**

Martha Brewster **MIRJAM KORBAR**

Teddy Brewster **GAŠPER JARNI**

Mortimer Brewster **MATEVŽ SLUGA** AGRFT

Jonathan Brewster **FILIP SAMOBOR**

Dr. Einstein **MATIC LUKŠIČ**

Elaine Harper **KLARA KUK** k. g.

Stražnik O'Hara **JOŽEF ROPOŠA**

Gospod Gibbs in Gospod Whitterspoon **JAKA LAH**

Stražnik Brophy **TOMO TOMŠIČ**

Policijska poročnica Rooney **TANJA DIMITRIEVSKA**

Judita Zidar

Mirjam Korbar

Gašper Jarni

MILAN RAMŠAK MARKOVIĆ

GLEDALIŠČE IN NJEGOVA KLET

Joseph Kesselring je *Arzenik in stare čipke* pisal, ko se je začejala druga svetovna vojna, besedilo pa je dočakalo prazgodbo v začetku leta 1941 na Broadwayu. Zgodba o tem besedilu je v nekem smislu tudi zgodba o gledališču dvajsetega stoletja, kajti *Arzenik* je doživel toliko postavitev in ponovitev, da je hitro postal eno od velikih občih mest komičnega teatra zahodnega sveta. Zdi se, da je ton te črnohumorne igre zadel popolno razmerje med *nesramnostjo* in neškodljivo zabavo, tako da se mu je – čeprav se ukvarja s tako morbidnimi temami, kot so množični umori – posrečilo ostati v okvirih *dobrega meščanskega okusa*. In prav ta komična poanta iz naslova – da dve neskončno simpatični stari gospe iz ljubeznivosti ubijata svoje goste – je bila glavno in pogosto edino izhodišče večine uprizoritev te igre. Lahko smo se smejali našemu glavnemu junaku Mortimerju Brewsterju, čigar simbolni svet se zlomi, ko je soočen z nesmiselno velikim zločinom svojih tetk, in bili srečni, ko se mu je po številnih peripetijah na koncu posrečilo rešiti zadevo v svojo korist, pa tudi v korist občega dobrega. Toda film Franka Capre iz leta 1944, ki je Kesselringovi igri prinesel mednarodno slavo, je pri kritikih ni dobro odnesel in ljubitelji Capre ga danes večinoma ignorirajo, ker menijo, da ne sodi v korpus njegovih filmov, kot so *Čudovito življenje*, *Gospod Deeds gre v mesto* in *Gospod Smith gre v Washington*. Zamerijo mu, da si v svojem prepoznavnem slogu za temo ni izbral nečesa, kar bi imelo večji družbeni pomen. V svoji obsežni biografiji tega režiserja si Joseph McBride celo privoščiti tezo, da signalizira snemanje *Arzenika* začetek »bega pred idejami«, ki se bo nadaljeval med večjim delom Caprove kariere! (Psevdo)spopad, ki se tu nemara odpira – med komedijo (pojmovano kot neškodljivo zabavo) na eni strani in potrebo, da govorimo o družbeno pomembnih temah, na drugi – je nekaj, kar do danes ni prenehalo spremljati pogovorov o družbeni vlogi gledališča.

Čeprav pogosto beremo, da je Kesselring navdih za pisanje našel v zgodbah iz črnih kronik Connecticuta v prvi polovici dvajsetega stoletja, je za nas veliko pomembnejše dejstvo, da je avtor (sin nemških priseljencev) dramo pisal v senci Auschwitz, katerega resnico je finim nemškimi damam uspelo skrivati pred sabo prav tako dobro kot

---

¹ Joseph Mc Bride, *Frank Capra: The Catastrophe of Success*. University Press of Mississippi, 2011.

sestrama Brewster svoje gospode v kleti. Razsežnost nacističnih zločinov je bila za zahodni svet nekaj do tedaj nepredstavljivega (evropski zločini na drugih celinah še danes veljajo za drugorazredne). Evropski človek, dober moralni meščan, je prvič v zgodovini na svoje oči videl, kako ljudi industrijsko iztrebljajo, pa tudi, da je mogoče tako nepojmljiv zločin racionalizirati, pojasniti in celo moralno upravičiti. Toda dejstvo, da se je velik del nemške družbe odločil, da si bo zatisnil oči pred tem pogromom, za nas pravzaprav ni najpomembnejše. Tisto, kar nas v Kesselringovi igri šokira (in spravlja v smeh), je prav dejstvo, da sestri Brewster svojega zločina ne skrivata.

Predstava, da obstajajo določeni deli družbe, ki jih lahko upravičeno odstranimo, je obstajala od nekdaj, vendar se je institucionalizirala šele z rojstvom buržoazne družbe. Pregarjanje »čarovnic« in vzporedno vzpostavljanje gospodarstva, utemeljenega na suženjskem delu na plantažah, sta bili veliki ustanovni dogodek buržoazne civilizacije. Suženjsko delo ljudi, na silo odpeljanih iz Afrike, je z ekonomskega vidika zlahka razumljivo, a kako pojasniti »histerijo«, ki je v nekaj stoletjih prehoda iz srednjega veka v novi vek povzročila smrt in mučenje na stotisoče ljudi, pretežno žensk? Kot nas učijo feministične avtorice, ki so se prve resneje lotile zgodovinopisno-teoretske obdelave povezave med tema dvema pojavoma, ni šlo pri pregonu čarovnic za nikakršno množično norost ali srednjeveško praznoverje. Treba se je bilo preprosto rešiti neproduktivnega segmenta družbe, žensk ali moških, ki so stali na poti radikalnim družbenim spremembam – ustvarjanju razreda, ki je pripravljen (primoran) odtujevati svoje delo, zamejevanju javnega dobrega, prvi prvobitni akumulaciji kapitala. Skratka, tako je bilo prav. V *Arzeniku* poskuša naš glavni junak Mortimer manično prikriti zločin, da bi svoji psihotični tetki rešil zapora in jima pomagal, da končata v umobolnici. Toda tudi samo Mortimerjevo obnašanje je – če nič drugega – nenavadno, kajti sestri Brewster nista nori. Delata preprosto to, kar je buržoazna družba delala že od vsega začetka: ukvarjata se z *družbeno koristnim delom*. V nji ni niti kančka sovraštva, do svojih gospodov (osamljenih starejših moških, ki jih ubijata, ko pridejo k njima, da bi najeli sobo) čutila usmiljenje in sočutje. Ubijata izključno zato, ker je to prav, ker je usmiljeno, *krščansko* – ker zanje nima kdo skrbeti. Še več, v trenutku, ko jasno priznata svoj zločin, ga predstavniki državnega represivnega in ideološkega aparata (trije policisti in psihiater) nočejo resno vzeti (ali ga sploh videti) – in tako dobiva zdaj čisto drugačno vlogo kot zločini Jonathana; ta je prikazan kot stereotip »pravega« serijskega morilca, ki ubija iz sadističnih razlogov. Arzenik (zločin) sester Brewster tedaj neha biti njuna mračna kletna skrivnost in postane resnica čipke, resnica meščanskega salona in dobrega meščanskega okusa – torej tudi (morda pa predvsem) resnica teatra. Okusi (predstavnikov srednjega razreda) so različni, toda družbena vloga gledališča danes je – ne glede na to, ali gre za uprizoritve, namenjene čisti zabavi, ali tiste, ki govorijo o »bistvenih družbenih temah« (če se vrnemo k elementom prej omenjenega psevdospopada) – ohranjanje hegemoničnega položaja kulture srednjega razreda. V tem smislu smo v gledališču, katerega družbena vloga je podobna vlogi Mortimerja ali policije v igri *Arzenik in stare čipke* (da nekatere zločine najodločneje obsodi, druge pa potlači ali prikrije), v zelo specifičnem položaju. Kaj storiti s trupli, ki jih je naša klet polna?

Ponujata se dve rešitvi. S prvo nam postreže sam Joseph Kesselring, ki je to težavo pogumno in navdahnjeno tematiziral že v besedilu – naš glavni junak Mortimer Brewster namreč ni samo šarmanten brooklynski intelektualec

Matevž Sluga

Filip Samobor

(v Caprovem filmu ga igra Cary Grant), ampak tudi gledališki kritik. To dejstvo je več od običajnega sredstva karakterizacije. Pirandellovska igra, ki jo v nekem trenutku omenja Mortimer, se vleče skozi igro skoraj od vsega začetka in postane v nekaterih situacijah glavni element upodabljanja izgube Mortimerjeve vere v koherentnost njegovega simbolnega sveta. A še več od tega – Mortimerjeve nenavadne in iracionalne odločitve (zakaj policiji preprosto ne prizna umora in pusti, da gresta tetki v zapor za duševno bolne?) beremo prav kot kritiko pozicije samega avtorja, posredno pa tudi vseh nas, ki stojimo *na tej strani odrske rampe* in se popolnoma zavedamo, kaj je v kleti. Žal postavlja konec deloma pod vprašaj to pogumno soočanje z lastno pozicijo. Mortimerjev strah zaradi tega, ker je tudi sam eden od norih Brewsterjev, katerih prvo dejanje, ko so se izkrcali z ladje Mayflower, je bilo skalpiranje Indijancev (še en genocid, ki ga skriva klet Brewsterjev), se v igri razreši tako, da na koncu spozna, da je posvojen in da se po njem ne pretaka brewsterjevska kri – da se torej mirno lahko poroči z Elaine in ima z njo otroke brez strahu, da se bo brewsterjevska norost nadaljevala. Druga in ključna rešitev je v dejstvu, da je igra *Arzenik in stare čipke* komedija. Res je, da so se časi od sredine prejšnjega stoletja, ko je Kesselring pisal ta tekst, spremenili in da je danes veliko lažje misliti koncentracijska taborišča, da smo se dokaj navadili na množične smrti na obalah Italije ali na žične ograje na mejah. Toda komedija je še vedno najboljši in morda edini način, da se (v okviru kateregakoli strukturiranega jezika) soočimo s kakim Dogodkom, ki ga ni lahko misliti. Sprōsti se, *it's a joke*.

Obče mesto je, da velja komedija v zgodovini za nižji žanr, toda to ni samo zato, ker (v nasprotju z »resnimi« žanri) njen cilj ni osveževanje, utrjevanje in vzpostavljanje etičnega, moralnega sistema, ampak prav zato, ker destruktivno postavlja pod vprašaj njegovo temeljno stabilnost. Če je v komediji karkoli stabilnega, je to kontinuiteta nagonov, teles in nenehno gibanje naprej – *flow*, ki je starejši od samega življenja (kot na primer trupla, ki se, čeprav so mrtva, kar naprej vračajo na oder). Dodatna težava s komedijo je ta, da nam nikoli ni jasno, kdo ali kaj je njen predmet, komu ali čemu se smejimo. Seveda, smejimo se Mortimerju, ki ni sposoben dojeti dejstva, da sta njegovi sladki stari tetki množični morilki. Smejimo se temu, da njegov simbolni svet razpada in da verjame, da izgublja pamet. Smejimo se temu, da je ves represivni in ideološki aparat v službi prikrivanja zločina in da je celo Mortimer del tega projekta. Smejimo se temu, da se nikakor ne more ali noče sprijazniti z resnico, ki se mu tako jasno razpira pred očmi. Smejimo se, ker nima to nobene zveze z nami.

Prevedla Seta Knop

Matic Lukšič

JURE GANTAR

ŽELEZNI REPERTOAR

1

Tokratna postavitev *Arzenika in starih čipk* je že peta na slovenskih poklicnih odrih. V letih 1964 in 1986 so igro uprizorili v ljubljanski Drami, leta 1975 v Novi Gorici in leta 2003 v Kopru. Da so imeli dramaturgi in umetniški vodje komedijo ameriškega dramatika Josepha Kesselringa, ki je svojo praizvedbo doživela leta 1941, za ključni del repertoarja v teh gledaliških sezonah, je lepo razvidno iz imen režiserjev in igralk v glavnih vlogah. Prvo slovensko uprizoritev je režiral Žarko Petan, naslednji dve Dušan Mlakar, zadnjo pa Boris Cavazza. Še bolj zgovoren je podatek, da je kar šest od sedmih igralk, ki so se v vlogi Abby in Marthe preizkusile na naših odrih – Elvira Kralj, Vida Juvan, Sava Sever, Štefka Drolc (dvakrat), Majda Potokar in Ivanka Mežan – kasneje prejelo Borštnikov prstan.

Medtem ko se je v gledaliških repertoarjih ohranilo kar precej resnih iger iz tega časa – Jean-Paul Sartre, Albert Camus in Bertolt Brecht so vrsto svojih najboljših besedil napisali med drugo svetovno vojno – se le redkokatera komedija iz tega časa lahko pohvali s podobno imenitno odrsko kariero kot *Arzenik in stare čipke*. Kaj torej je glavni razlog za presenetljivo repertoarno privlačnost te Kesselringove igre? Odgovor na to vprašanje lahko razdelimo na dva dela: razlago uspeha besedila ob času njegovega nastanka in oris njegove usode po premieri. Naj oba dejavnika razložim malo bolj natančno.

2

Velika večina še vedno priljubljenih komedij je gledalce zabavala že kar takoj, od prve predstave naprej. Ker je njihov posmeh navadno namenjen zelo specifičnemu občinstvu, tistemu iz avtorjeve dobe in okolja, je le malo verjetnosti, da bodo besedila, ki jim je spodletelo pri začetnih gledalcih, našla bolj naklonjen odziv kasneje oziroma drugje. Tudi v primerih, ko komedija zares zaživi šele ob spremembi v zasedbi – to se je, recimo, pripetilo ob premieri Sheridanovih *Tekmecev* – zmagoslavje polomu pogosto sledi le nekaj dni kasneje.

Arzenik in stare čipke vsekakor izpolnjujejo to merilo. Krstna uprizoritev je bila izjemno uspešna: med 10. januarjem 1941 in 17. junijem 1944 so jo ponovili kar tisočštiristoštirinštiridesetkrat. Če h gledalcem v New Yorku dodamo še vse tiste, ki so si predstavo ogledali na enem izmed treh sočasnih gostovanj, lahko hitro izračunamo, da se ji je samo v Združenih državah v dobrih treh letih krohotalo več kot milijon ljudi. Dodaten dokaz o priljubljenosti izvirne postavitve Kesselringovega besedila je podatek, da so v vlogi Jonathana Brewsterja nastopili trije izmed najbolj znamenitih hollywoodskih negativcev tega časa. Kesselring je vlogo napisal za angleškega karakternega igralca Borisa Karloffa, znanega predvsem kot Pošast iz filmskega *Frankensteina*. Karloffa sta kasneje zamenjala v Avstriji rojeni igralec in režiser Erich von Stroheim ter madžarski igralec Bela Lugosi, prvi filmski grof Drakula. Takoj po tem, ko so uprizoritev umaknili z odra, so v kinodvoranah začeli vrteti filmsko priredbo v režiji Franka Capre, s Caryjem Grantom v vlogi Mortimerja, ki je bila prav tako pozitivno ocenjena in lepo sprejeta.

Podobno popularna je bila Kesselringova komedija med drugo svetovno vojno tudi v Veliki Britaniji. Leta 1943 so si jo na primer ogledali ministrski predsednik Winston Churchill, general Montgomery in na svoj rojstni dan tudi kralj Jurij VI. s svojo družino, vključno s prihodno kraljico, tedaj princeso, Elizabeto. Čeprav so bila za londonsko občinstvo v tistih mesecih trupla v kleti še zmeraj zelo konkretna danost in ne samo komično pretiravanje, so se gledalci na odrsko dogajanje vseeno odzivali s smehom, le da na drugih mestih in z drugačnimi poudarki kot njihovi ameriški vrstniki.

Ker nas komedija načeloma zabava samo, kadar prepoznamo njen žanrski okvir, a hkrati v igri odkrijemo nekaj novega, česar v primerljivih besedilih doslej še nismo zasledili, ni težko razumeti, zakaj so bili newyorški in kasneje londonski gledalci tako navdušeni nad *Arzenikom in starimi čipkami*. Po eni strani jim je bilo takoj jasno, da viktorijanska dnevna soba Brewsterjevih v Brooklynu spominja na prizorišče značilne hollywoodske grozljivke, v kateri nasilni vsiljivec terorizira nedolžne prebivalce hiše. Ko so nekaj kasneje na odru zagledali še igralca, ki so ga iz filmskih ekranov prepoznali predvsem kot strah vzbujajočega morilca, so natančno vedeli, kaj lahko pričakujejo. Zaljubljen par, dobrodušni »priletni dami,« malce neroden policist in tujec, ki govori z nemškim naglasom, so le dodatno potrdili vtis, da bodo na odru tokrat najbrž spremljali kriminalko.

Po drugi strani pa so zelo kmalu opazili, da pri *Arzeniku in starih čipkah* ne gre zgolj za nekoliko nostalgično priredbo enega izmed romanov Agathe Christie. Že po nekaj minutah gledanja predstave so ugotovili, da je Kesselring v svojem besedilu na izviren način grozljivko križal s komedijo. Oziroma bolj natančno, da je smeh našel v ljudeh in dejanjih, ki se jih običajno izogibamo. Medtem ko za klasično komedijo vse od Aristotela in Teofrasta naprej velja, da posnema »ljudi, ki so slabši«, je šel Kesselring v svoji igri korak naprej in ta pristop še stopnjeval. Njegovi junaki niso zgolj slabi, ampak zelo slabi, dobessedno psihopati. Če to trditev poenostavim: v *Arzeniku in starih čipkah* se ne smejimo grehom komičnih junakov (hinavščini, skoposti, ljubosumnosti), tako kot smo navajeni

Klara Kuk

iz Molièra ali Carla Goldonija, ampak njihovim zločinom (umorom in mučenju). Abby in Martha nista samo malce zmedeni starejši gospe, temveč – s strokovnim izrazom – serijski morilki. Podobno lahko opišemo tudi njunega nečaka Jonathana, le da si on zasluži še dodaten pridevnik (je sadističen serijski morilec). O vlogi dr. Einsteina pri Jonathanovih umorih vemo nekaj manj, je pa gotovo tudi on vsaj sosterilec.

Toda še bolj izvirna kot sama kombinacija dveh na videz nezdružljivih dramskih žanrov je Kesselringova elegantna dramaturška rešitev, s katero je zagotovil, da se gledalci na *Arzenik in stare čipke* še zmeraj odzivajo na zaželen način. Ne glede na to, ali je res, da je bilo besedilo v začetku zasnovano kot gledališka detektivka in da sta šele producenta prepričala avtorja, naj ga raje spremeni v komedijo, ni nobenega dvoma, da je glavni cilj Kesselringove igre, kot jo poznamo danes, smeh, kar pomeni, če se lahko spet sklicujem na Aristotela, da se junakov občinstvo ne bi smelo bati. To Kesselring doseže tako, da Abby, Martho, Jonathana in dr. Einsteina – morilce, ki so skupaj ubili kar dva ducata nedolžnih in manj nedolžnih žrtev – v določenih situacijah naredi popolnoma nemočne. Abby in Martha, na primer, sta nesrečnega metodista Adama Hoskinsa zastrupili le nekaj ur pred začetkom igre, toda ko ju Jonathan zvečer napodi spat, ga pohlevno ubogata in niti ne pomislita, da bi tudi njemu nemara lahko ponudili z arzenikom, strihninom in cianidom začinjeno bezgovo vino. In ko v hišo sredi noči plane stražnik O'Hara, sta podobno previdna celo nevarni Jonathan in dr. Einstein. Kljub temu da ima stražnik pištolo v toku, onadva pa v rokah držita zelo ostre kirurške instrumente, ga ne poskusita razorožiti, temveč med njegovim dolgoveznim povzetkom ideje za gledališko igro nebogljeno zakinkata.

Čeprav lahko povezovanje grozljivk s smehom zasledimo že v krutih burkah, ki so jih v dvajsetih in tridesetih letih prejšnjega stoletja uprizarjali v pariškem gledališču Grand Guignol, pa je bil Kesselring prvi, ki je s to kombinacijo zapolnil celovečerno komedijo. In ker je to storil med drugo svetovno vojno, v času, ko so bili časopisi in radio vsak dan polni poročil o truplih in neuravnovešenih zločincih, nas ne sme presenetiti, da se ni nihče posebej zgražal nad njegovim pomanjkanjem okusa. Še več, celo zahtevni broadwayski kritiki so predstavo hvalili. Čudaške sorodnike imajo pa tako ali tako celo v najboljših družinah.

3

A golo naštevanje razlogov za uspeh Kesselringove komedije ob njeni prvi izvedbi seveda še ne pojasni, zakaj se k *Arzeniku in starim čipkam* znova vračamo tudi več kot osemdeset let po krstni uprizoritvi in to v okolju, ki ima le malo skupnega z New Yorkom in Londonom med drugo svetovno vojno. Če je komedija res žanr, ki se načeloma zanaša na tukaj in zdaj, je besedilo iz polpretekle dobe, ne glede na to, kako spretno je napisano, pri občinstvu vendarle že a priori v podrejenem komičnem položaju. Veliko lažje se je smejeti sodobni bodici o dobro znani temi kot pa še tako domiselnemu dovtipu, ki zahteva poznavanje zgodovinskega konteksta.

Jožef Ropoša

Prvi znak, da se bo komedija nemara bolj dolgoročno zasedla v gledaliških repertoarjih, je nemalokrat ponavljanje oziroma posnemanje njenih komičnih mehanizmov. Pri tem gre lahko tako za zavestne priredbe – na primer pri Linhartovem *Matičku*, ki temelji na Beaumarchaisovi *Figarovi svatbi* – kot tudi za manj opazna izposojanja ali sklicevanja na sočasne, a neodvisne dramaturške težnje. Ta so posebej razširjena v klasicističnih komedijah osemnajstega stoletja. V komičnem pisanju ni avtorskih pravic: takoj ko dramatik najde novo bližnjico do smeha, njegovo dramaturško odkritje postane javna last, ki se je lahko posluži, kdorkoli pač želi nasmejati svoje občinstvo.

S tega stališča je eden izmed najbolj zanesljivih dokazov, da je Kesselringu v *Arzeniku in starih čipkah* dejansko uspelo razviti nekaj novih komičnih strategij, pogostnost povojnih komedij, v katerih so osrednji junaki bodisi morilci bodisi duševno bolni ali pa celo oboje hkrati. Pomislimo samo na Ionescovo *Učno uro*, Pinterjev *Strežnji jašek*, Dürrenmattove *Fizike*, Kopitovo *Komorno glasbo*, Ortonov *Plen* ali Fojevo *Naključno smrt nekega anarhista*. Malo verjetno je, da so vsi ti avtorji videli uprizoritev Kesselringove igre in da so svoje črne komedije pisali pod njegovim neposrednim vplivom, toda široka priljubljenost *Arzenika in starih čipk* jim je gotovo vsaj pomagala utreti si pot pri gledališkem občinstvu. Ko je Lugné-Poe leta 1896 prvič uprizoril Jarryjevega *Kralja Ubuja*, igro, v kateri naslovni junak ubije še precej več ljudi kot Kesselringovi štirje morilci, je predstava doživela natančno dve ponovitvi. Le nekaj let po francoski premieri *Arzenika in starih čipk* – v Parizu je bila Kesselringova komedija prvič uprizorjena leta 1945 – je večina starih zadržkov izginila in gledalci so zdaj lahko prenesli celo avantgardne antijunake. To najbrž ni samo Kesselringova zasluga, toda brez njegovega zabavnega cinizma bi imel tudi Beckett veliko bolj zahtevno nalogo.

Kesselringov vpliv na povojno dramatiko sam na sebi seveda ni dovolj, da bi *Arzenik in stare čipke* obdržal na sodobnih odrih. Tudi najbolj izvirne komedije so zabavne samo, dokler naslednji dramatik ne dopolni in popravi njihovih dramaturških formul. Plavtova *Komedija o loncu*, denimo, je ena izmed najbolj virtuoznih antičnih iger, a jo je Molièrov *Skopuh*, ki ga je francoski komediograf napisal na podlagi Plavtovega izvirnika, skoraj popolnoma izrinil z gledaliških repertoarjev. Ker Molière v svoji komediji ohranja vse Plavtove izvirne domislice – med drugim tudi znameniti monolog, v katerem Evklion gledalce sprašuje, kdo je ukradel njegov lonec zlata – in jih hkrati zelo učinkovito nadgrajuje, se v primerjavi s *Skopuhom Komedija o loncu* nujno zdi bolj preprosta in zato manj smešna. Komična evolucija je neusmiljena in redno favorizira novejšo različico komedij.

Na Kesselringovo srečo se zaenkrat še nikomur ni posrečilo preseči njegovega prispevka h komični dramaturgiji. Med povojnimi gledališkimi morilci in psihopati je kar nekaj izredno zabavnih likov – Fojev Norec, recimo, ter Pinterjeva Ben in Gus – a si je vseeno težko predstavljati bolj simpatični serijski morilki, kot sta ekscentrični sestri Abby in Martha. Čeprav se dobro zavedamo, da je v njuni skrinji skrito truplo Adama Hoskinsa in da je v njuni kleti pokopanih še enajst drugih žrtev, si ne moremo kaj, da ne bi občudovali njune dobrovoljne potrpežljivosti

in prijazne zvijačnosti. In ko ju Jonathan v drugem dejanju brezobzirno ustrahuje, se nama celo zasmilita. Še ob koncu igre, ko osamljenega gospoda Witherspoona le zavesa reši pred gotovo smrtjo, jima njunega poizkusa ne očitamo; konec koncev si je vsaj deloma sam kriv, ker si ni omislil družine.

4

Tudi komedija v zrelih letih očitno lahko preživi na sodobnih odrih, če je le njena dramaturška matrica neponovljiva. To bržkone pomeni, da bomo v *Arzeniku in starih čipkah* uživali še kar nekaj časa, vse dokler ne bo nekdo dokončno izboljšal Kesselringovega recepta, se pravi napisal komedije, kjer bodo serijski morilci še bolj naivni in pristržni, kot sta Abby in Martha. S komičnimi junaki sicer sočustvuje že solzava komedija osemnajstega stoletja, vendar je Kesselring eden redkih, ki občinstvo pripelje do tega, da odrskim likom vsaj začasno oprošča tudi kriminalne in ne le moralne slabosti. S tem ko nas pripravi, da se sproščeno in brez občutka krivde smejimo celo poskusu umora, nas na svoj način pripravi na naključnost vsakdanje resničnosti. Če v Abby in Marthi ne vidimo zla, ampak voljo do življenja, se nam bo vsekakor lažje spoprijeti s svetom zunaj teatra.

Komedije niso večne, so pa lahko zelo trdožive. Nekaterim uspe preživeti tudi več stoletij. In *Arzeniku in starih čipkam* rok trajanja zaenkrat zagotovo še ni potekel.

L3

L4

Jaka Lah

TILEN OBLAK

ENA ČAJNA ŽLIČKA ARZENIKA, POL ŽLIČKE STRIHNINA IN SAMO ŠČEPEC CIANIDA

Približno pred šestimi leti sem kot šestnajstletnik prvič slišal komad *Bellyache* takrat komaj petnajstletne ne-še-megalomanske-senzacije Billie Eillish. Obsedel me je že del prve kitice, ki gre takole: »My friends are't far. In the back of my car. Lay their bodies.«¹ Tako že na začetku izvemo, da pušča protagonistka za seboj krvavo sled mrtvih prijateljev in ljubimca, ki jih je umorila iz maščevanja. Zaradi svojega dejanja ne deluje več racionalno in drsi v blaznost, v kateri kot mantra ponavlja vprašanje, kje je njen razum. Pravzaprav bi bil vse to lahko čisti kliše. Neštetokrat prežvečen, viden in prebran. A se ta pri Billie Eillish razbije s kontrastom, ki umor naredi skrajno neverjeten: za množičnim umorom namreč stoji deklica, otrok. Otrok, pri katerem imajo trupla njegovih prijateljev v prtljajniku enako mesto kot žvečilni gumi, ki poka v njegovih ustih. Otrok, ki si grize nohte in je še premlad za zapor, kar je pozneje v besedilu uporabljeno kot *stejment* njegove obrambe. Ravno na videz nerazdružljivi spoj okrutnosti dejanja in otroške igrivosti in čistosti, ta v protagonistki v enaki meri ostane tudi po storjenem zločinu, je bil tisto, kar je name naredilo močan vtis. Introspekcija njenega doživljanja v besedilu pesmi, ki jo reflektira jasno, razumsko in odraslo, se prepleta s popolnoma nasprotno otroško energijo, ki jo nosi (v videospotu, denimo, za seboj vleče voz na štirih kolesih, v katerem bi človek prej pričakoval postrojene barbike ali bratz lutke, oblečena pa je v ohlapna oblačila, ki spominjajo na otroško pižamo). Tik pred koncem videospota pa protagonistko preseneti policist, ki stoji pred svojim avtom z vklopljenimi lučmi. Možnosti za rešitev ni, iz pesmi smo izvedeli, da je na begu in da jo pospešeno iščejo. In ona se pred njim ustavi s svojim štirikolesnikom. Edino, kar jo lahko reši, je policistova misel: Nemogoče, da je zločin zakrivil otrok!

---

¹ »Moji prijatelji niso daleč. Zadaj v avtu so. Tam ležijo njihova trupla.«

In če ne verjamemo, da je sposoben moriti otrok, ali bi zločin pripisali dvema ostarelima tetkama? Sestrama Abby in Marthi, ki ves čas delujeta umirjeno in popolnoma benigno, prostor obvladujeta in osvetljujeja z gospodinjскими opravili in pripravo hrane za vsakega gosta, četudi se oglasi v nočnih urah? Najbrž jima ga ne bi. Tako kot nihče v Kesselringovem besedilu *Arzenik in stare čipke*. O njiju se ves čas govori ali v presežnikih ali pa se ne govori: To, da polomljenim gospodom nosita juhico in s svojim gostoljubjem sprejemata neznance v hišo, sta samo dve od nešteti dejanj, s katerimi ves čas izkazujeta svojo dobrotelost. A ne zastonj. Abby in Martha imata namreč svoj s. p., v katerem tiči velik razkorak med teorijo in prakso. V teoriji je njuno poslanstvo pomagati ostarelim gospodom mirno umreti in jim tako prihraniti muke zaradi osamljenosti na stara leta, v praksi pa je to naklepni umor z zastrupitvijo.

Kesselring komičnosti ne želi ohraniti zgolj na stereotipen način, t. j. da bi bila gesta zastrupljanja prijaznih starih tetk smešna že sama po sebi, temveč večji komični potencial uporabi za opravičilo njunega početja. Pomembno je tudi, da zastrupljata izključno moške, kar se zdi logično glede na to, da moški brez ženske pomoči ne zna nič postoriti, si skuhati, oprati; tako da je smrt njegove partnerke zanj hendikep, ki ga naredi popolnoma nemočnega in nesposobnega samostojno živeti. Abby in Martha se zavedata, da ženska tudi po moževi smrti zlahka poskrbi zase (#girlboss), tako kot sta sposobni tudi sami, hkrati pa njene skrbi ostane dovolj tudi za druge. Komičnost se v vsej svoji maniri razpre v iskreni dobri misli, ki jo Abby in Martha nosita v podzavesti pred vsako novo zastrupitvijo, ter v načinu, s katerim o tem neobremenjeno spregovorita z nečakom Mortimerjem, ki je v situaciji pravzaprav rezoner gledalca: ko sledimo poti njegove reakcije na groteskno situacijo skozi faze šoka, ogorčenosti in počasne izgube pameti, se najbolj približamo realizmu. Pred Mortimerjevim odkritjem trupla, ko smo še v fazi zatišja, v situacijo v začetnem prizoru vstopimo skozi stražnika O'Haro, ki je vzpostavljen kot novi človek v hiši Brewsterjevih: čeprav se po eni strani marsičemu strašno čudi (ob srečanju s Teddyjem, nečakom tetk, ki živi v prepričanju, da je predsednik Roosevelt, tudi vsi drugi nimajo druge izbire, kot da v vsaki interakciji z njim sprejmejo njegovo igro), se vseeno rade volje vrača k njima, trdno prepričan v njuno dobrotelost.

Še ena ključna poanta pri izboru žrtev Abby in Marthe se skriva v motivu tujstva. Svojo klet z grobovi zastrupljenecv sta sicer krstili z baptistom Midgelyjem, z gospodom Hoskinsom je njuna zbirka zdaj bogatejša za metodista (za katerega izvemo, da je precej čeden, glede na to, da je metodist), za las jima je ušel tudi prezbiterjanec, vendar pa kljub temu ostro zavračata tujce. Pojem tujstva v tem kontekstu ne pomeni zavračanja človeka neke specifične nacionalnosti, temveč je tujstvo stvar njune lastne presoje: zastrupita oz. dobrotelno pomagata tistim, ki pridejo sami, ustrezajo njunim specifičnim pogojem in so zares vredni njune pomoči. Primer za dobrodošlega človeka je pokojni gospod Hoskins, metodist in najnovejša pridobitev njune kleti, ki je vstopil v njuno hišo še v retrospektivi drame. Do njega sta spoštljivi, zanj se čutita odgovorni in že nestrpno čakata, da

Tomo Tomšič

izvedeta svoj ritual, v katerem ob pokopu v kleti pripravita obredno slovesnost po skrbno načrtovanem programu, ki vključuje svečano obleko, pesmi in govor, ki ga sestavi njun nečak Teddy, trdno prepričan, da gre za še eno žrtev rumene mrzlice. Tujec tako za Martho in Abby ni nihče in hkrati vsi. Njuna klet je na široko odprta vsem nacionalnostim in religioznim skupinam, če tako presodita, v nasprotnem primeru pa v kleti zanje ni in nikoli ne bo prostora.

Za tujca se v drami izkaže gospod Spenalzo, ki ga s seboj v hišo Marthe in Abby pripelje njun nečak Jonathan, prototip mafijca, zločinca in blazneža, ki je še pred Mortimerjem zapustil hišo Brewsterjevih in so od takrat pogovori o njem tabu. Jonathan ima za seboj enako število trupel kot Martha in Abby, tako da so izenačeni, a je perspektiva, s katere ga dojemamo, popolnoma drugačna: Martha in Abby sta, kot že rečeno, dobrodelni. Ko jima nekdo samo omeni umor, se odzoveta užaljeno. Nikakor ga namreč ne povezujeta s sabo. Lahko bi rekli, da poosebljata prazločin. Tak, o katerem težko govorimo konkretno in ki bo mogoče postal mit. Jonathan pa – nasprotno od prikritega zločina – pooseblja zločin iz objestnosti, ki mora biti kazensko preganjan. Na njegovo srečo do skrajnosti tipizirani liki neumnih policistov ne predstavljajo nobene avtoritete in njegovega, čeprav očitno pohabljenega obraza niso sposobni prepoznati, tudi če njegova slika visi zalepljena pred njimi na policijski postaji. Jonathan je strah in trepet vseh vpletenih, predstavljen kot absolutni antagonist, čeprav se subverzija skriva v identični, če ne hujši izprijenosti Marthe in Abby, ki zločin znova in znova izvajata/ponavljata, tako rekoč na očeh slepe javnosti.

In ravno ta slepa javnost ustvarja momente, v katerih se v tekstu meje med gledališčem in resničnostjo zabrisujejo, podvajajo; in nastopi trenutek, v katerem absurd nekega gledališkega žanra, ki ga je kot gledališki kritik vedno znova sit Mortimer, nadomesti pravi absurd resničnosti zunaj gledališča. Mortimer ve, da si bo v gledališču ogledal slabo predstavo, polno klišejev, v kateri se bo dvignila zavesa in bomo najprej zagledali truplo, ne zaveda pa se, da se bo v bistvu sam znašel kot performer v taki slabi predstavi. Na tem mestu se pojavi dihotomija med dvema vrstama klišejev, ki zahtevata drugačni branji. Prvi kliše je v kontekstu gledališča in predstav, ki jih mora kot kritik spremljati Mortimer in v katerih se pojavljajo vedno znova videne in slišane dolgočasne in suhoparne gledališke konvencije, umanjkanje inovativnosti in zastarele forme, na drugi strani pa ravno te iste klišeje, s katerimi Kesselring v Mortimerjev lik vpisuje odklonilen odnos do gledališke umetnosti, vpenja v strukturo svoje komedije, kar uprizoritveno gledano zahteva ironiziranje in obračanje njihovih konvencionalnih pomenov.

Ko govorimo o likih, ne moremo mimo fenomena, ki bi mu lahko rekli bežeča racionalnost. Če ne štejemo Abby in Marthe, ki sta ves čas igre potopljeni v svojo linijo z osnovnim stanjem, to je mir, popolnoma nesorazmerno z drugimi liki, se Mortimer izkaže kot edini, ki se v tej farsični »gledališki« situaciji na vso moč trudi delovati racionalno. Kot kontrapunkt temu pa vsi drugi liki delujejo racionalno samo za neki določen čas: ko se v prizoru

pojavi Mortimerjeva zaročenka Elaine, ki mu dopoveduje, da ni nor, smo že prepričani, da smo dobili racionalni lik s potencialom, da lahko razreši situacijo; prav tako z vstopom policista Rooneyja, ki nam daje vtis avtoritete in razrešitelja Jonathanovega zločina, a se nazadnje racionalnost vseh teh likov izkaže za zgolj slučajno oz. za uverturo, ki s komičnim obratom pripelje do njihovega pravega – in od racionalnosti precej oddaljenega – karakterja.

Kljub temu se nam v maniri komedije uspe odkrižati glavnega antagonista, Jonathana, ki ob koncu teksta odide skupaj s policisti in nakazuje na svojo novo ero, v kateri mu bo trajno onemogočeno za seboj puščati krvave sledi. Medtem ko mu tetki ironično mahata v slovo, on napoveduje svojo vrnitev, da bi vendarle zmagal in spremenil zaenkrat še izenačeni rezultat v številu trupel. A Abby in Martha kmalu zatem strupeno vino že ponujata direktorju psihiatrične ustanove Srečni dol Whitterspoonu, ki v kratkem pogovoru uspešno prestane test upravičenosti do njune smrtne dobrotelnosti. S tem nakazujeta cikličnost svojega dobrodelnega poslanstva, ki bo trajalo, dokler bosta živi. Zastrupljanje ljudi kot dobrodelna akcija je največ, kar lahko s skupnimi močmi doprineseta k boljšemu stanju sveta in družbe. Nobena goveja juhica, sendviči, skrbno pogrnjena miza ali vroča kava in čaj tega ne morejo preseči. In bolj kot smo bombardirani s tem, kam drvi svet tako na globalni kot na družbeni ravni, lahko celo povlečemo do konca pesimistično poanto, da je za človeka v takem svetu najboljše to, da ne obstaja.

Tanja Dimitrievska

»ČE NI NAREJENO NATANČNO, DRUGIČ NE BO VEČ SMEŠNO«

POGOVOR DRAMATURGA MILANA RAMŠAKA MARKOVIČA
Z REŽISERKO NINO RAMŠAK MARKOVIČ

Na vajah opazujem, koliko pozornosti posvečaš detajlom. Seveda to tvoje ukvarjanje z detajli ni nujno povezano z žanrom uprizoritve, ampak zdi se mi, da ustvarjati komedijo zahteva dve vrsti fokusa, ki pogosto ne gresta z roko v roki. Po eni strani je potrebna neka širina duha in pripravljenost preizpraševati celoto, po drugi strani pa je potreben »nerdovski« pristop, skoraj avtističen fokus na detajle – na svet, ki nas obdaja, na konkretne objekte in telesa na odru. Glede na to, da prvič režiraš komad, ki je že v osnovi komedija, opaziš kakšno razliko v načinu dela? Čisto konkretno, ko na vajah režiraš določen prizor?

Mogoče ne bi rekla, da je to ravno prva komedija, je pa vsekakor najbolj situacijska, saj se humor v *Arzeniku in starih čipkah* izrazito kaže skozi niz situacijskih zapletov. Mogoče bi to, kar ti imenuješ »nerdovski« princip razmišljanja, raje opisala kot materialen, usmerjen na povsem otipljive predmete na odru, fokusiran torej na humor, ki se ga ustvari z uporabo rekvizitov. Mislim, da komedija nikoli ne more biti abstraktna. Je zelo materialna – tako v pomenu, da se očitno veže na snovni svet pred nami, kot tudi v smislu nekega glavnega gonila samega narativa. Je vedno konkretna, zgodi se skozi mikro dogodke, v zvezi s konkretnimi predmeti, konkretnimi zapleti, na primer okoli nekega rekvizita. Tudi v najbolj poznanih igrach iz zgodovine komedije, pri Plavtu, Molièru, tudi Shakespearu, se zaplet zgodi recimo zaradi mošnjička z denarjem, preobleke, pozabljenega robca ... Okoli določenega rekvizita se strukturirajo zapleti in različna razmerja, ki se ujamejo v neke kontradikcije. Ta »mušter« – zapleti okoli zelo

konkretnih predmetov in situacij – je gonilo dogajanja in je v resnici ravno tako pomemben kot sama zgodba. Rekla bi tudi, da nas komedija nagovarja prav skozi nize dogodkov v nekem času, prav s to silo, ki poganja zaplete in razplete, in ne preko posameznih metafor. No, ukvarjanje z detajli pa po mojem tudi zato, ker ko se vse poklopi v načinu, ritmu in tajmingu, potem je smešno, če pa ni narejeno natančno, pa drugič ne bo več smešno. Zato ustvarjanje zahteva natančnost in osredotočenost na konkretno, ker neka resnica pride na dan ravno skozi niz konkretnih dogodkov. Mogoče je to specifičnost tega študija. Že zelo zgodaj v procesu sem prizore postavljala zelo konkretno. Načeloma zmeraj postaviš nekaj, kar najprej še ni ničemur podobno, ampak si nekako lahko predstavljaš, kako bo videti, ko bo do konca narejeno; pri takšni komediji pa moraš vse postaviti že zelo konkretno, da vidiš, če »fora« deluje ali ne. Naj dodam, da to sicer velja za vsak žanr, ampak za komedijo mogoče še najbolj – pri komediji lahko dokončno vidiš, če nekaj deluje, šele ob stiku z gledalcem.

Ja, zagotovo drži, da bomo šele takrat videli, če predstava deluje. Se mi pa zdijo zanimivi odzivi ljudi že zdaj, ko izvejo, kaj delaš. Vem na primer, da te pogosto vprašajo, kako to, zakaj *Arzenik*? Bolj kot odgovor na to vprašanje me zanima, kaj misliš, zakaj je veliko ljudi presenečenih, da trenutno postavljaš to na oder. Zakaj se neka »resna« drama hitreje prepozna kot poligon za interpretacijo kot komedija?

Mislim, da se komediji dela krivico, ker se jo vse prevečkrat dojema samo kot nekaj, kar proizvede smeh. Sama komedijo razumem kot precej ozek žanr, za katerega je nujno, da na neki način ruši simbolni svet ravno skozi partikularnosti. Pomembno za komedijo je, da se nahaja v območju nekakšnih kratkih stikov. Komedija učinkuje ravno takrat, ko pride do kratkega stika med dvema različnima dojemanjema sveta, med dvema različnima ideologijama, med dvema nazoroma; ko se zgodi trk dveh nasprotujočih si osišč ali npr. ko iz neke visoke pozicije hitro pademo v nizko. Ko pride do takšnega kratkega stika, trka več svetov, tudi nam v glavi to naredi majhen kratek stik, ki potem proizvede smeh. Komedija je pa tudi zelo zahteven žanr in škoda je, da čeprav se na repertoarje umešča veliko duhovitih iger, se komedije vseeno premalokrat vzame »zares«.

Ali potem lahko delamo razliko med »resnimi« in »komičnimi« uprizoritvami, kar se tiče družbenega vpliva? Ali je polje družbene kritike lahko odprto za komedijo?

Ja, res obstaja predsodek, da komedija ne more biti progresivna ali politična, čeprav je dobra komedija vedno »nevarna«, ker mora vzpostaviti dvom v vsakršno koherenco in na neki način mora razušiti svet. Skozi svet telesa in stvari pripelje do že prej omenjenih kratkih stikov, ki nam širijo polje realnosti, tako da nam spajajo neke na videz kontradiktorne poglede na svet. Lahko bi tudi rekla, da komedija povečuje svet okoli nas, omogoča nam razumevanje pozicije drugega, daje zmožnost distance do sebe. Vse to pa so stvari, ki premaknejo ležišča naše ideologije. Te stvari so potrebne, da razušijo naše tirnice razumevanja sveta, in to se mi zdi, da je v temelju cilj vsake emancipacije.

Mirjam Korbar, Judita Zidar

Filip Samobor, Klara Kuk

Misliš, da je tako predvsem v gledališču ali je podobno tudi v drugih medijih, na primer na filmu? Vem, da je zate film pomembno referenčno polje, ko režiraš gledališko uprizoritev. Koliko si se ukvarjala s filmom Franka Capre pri pripravi na študij *Arzenika in starih čipk*?

Ja, definitivno zelo rada gledam filme in večkrat se pri ustvarjanju naslanjam nanje. Ta film sem si med pripravo ogledala, ne bi pa mogla reči, da je bil ključna referenca pri pripravljanju koncepta. Caprov film je sicer umeščen v svet pred drugo svetovno vojno, nastal pa je leta 1944, ko so že obstajala taborišča, zato v tem kontekstu na pozicijo Abby in Marthe gledamo drugače. Caprovo postavljanje *Arzenika in starih čipk* v čas in prostor izvirnega dramskega besedila je že bil neposreden odziv na *zeitgeist*. Smo pa tudi mi izhajali iz estetike dolge tradicije uprizarjanja tega dela: tako odrske postavitve kot film povezuje rdeča nit nekaterih kostumskih ali scenskih rešitev. Ker smo jemali v ozir številne pretekle postavitve, lahko rečem, da smo tudi film upoštevali kot referenco ene izmed postavitvev.

Gašper Jarni, Tanja Dimitrievska

JANA ZUPANČIČ

IGRALSKA NAGRADA ZDRUŽENJA DRAMSKIH
UMETNIKOV SLOVENIJE DUŠA POČKAJ 2023
ZA STVARITVE V ZADNJIH DVEH LETIH

Jana Zupančič je prejela igralsko nagrado Združenja dramskih umetnikov Slovenije Duša Počkaj 2023. V zadnjih dveh letih je ustvarila več vrhunskih in zelo raznolikih vlog. Bila je Barbara Fordham v uprizoritvi *Avgust v okrožju Osage* Tracyja Lettsa, Mila v *Usedlinah* Katarine Morano, Héléne v *Slamniku* Eugèna Labichea in Véronique Houillé v *Bogu masakra* Yasmine Reza.

Strokovna žirija v sestavi Nina Valič (predsednica), Darja Hlavka Godina in Matej Puc je v obrazložitvi med drugim zapisala: »Igralska zavzetost in zavest Jane Zupančič sta mejnika, ki znotraj domenjenga in dogovorjenega dosledno polnita vrzeli med možnim in avtorskim. Njene vloge gledalca vsakič znova spremljajo v intimo videnega gledališkega dogodka, ga razlaščajo naučenega in mu obetajo premislek o paleti občutenj, potez, razmislekov, ki jih dotlej ni poznal ali pa se jih ni zavedal. Janino igralsko in osebno moč ponazarja pretanjeno odstiranje bistvenega v vlogah, zastrte ali zatrte ekshibicije, ki se razplamtijo v trenutkih, ključnih za celotno uprizoritev, posebne duhovitosti, ki gledalca presenečajo, vendar ne na »prvo žogo«, in pripadnost ansamblu, kar je najvišja oblika igralske moči.«

Čestitamo!

UPRIZORITEV *USEDLINE*

NAGRADA ZA NAJBOLJŠO UPRIZORITEV
PO IZBORU OBČINSTVA
IN
POSEBNA NAGRADA ZA UČINKOVIT
UPRIZORITVENI POSTOPEK PO PRESOJI ŽIRIJE
NA 53.TEDNU SLOVENSKE DRAME 2023 V KRANJU

Uprizoritev *Usedline* Katarine Morano v režiji Žige Divjaka je na 53. Tednu slovenske drame v Kranju prejela dve nagradi.

S povprečno oceno 4,930 ji je bila podeljena nagrada za najboljšo uprizoritev festivala po izboru občinstva.

Strokovna žirija v sestavi Diana Koloini, Anđelka Nikolić in Tery Žeželj pa ji je podelila posebno nagrado za učinkovit uprizoritveni postopek. Žirija je nagrado utemeljila z besedami: »Uprizoritev *Usedline* Katarine Morano v režiji Žige Divjaka in produkciji Mestnega gledališča ljubljanskega sopostavlja natančno orkestrirano govorno izvedbo besedila in mizanscensko akcijo v gledališkem prostoru. Na eni strani imamo precizno ritmizirano in komponirano govorno partituro, na drugi pa premišljeno spreminjanje odrskega prostora iz scenografskega hiperrealizma v simbolno pomenljiv prazen prostor. Ti dve strani, komplementarni ravno v svoji različnosti, skupaj s celotno ustvarjalno ekipo oblikuje predan igralski kolektiv.«

Čestitamo!

MOJCA KREFT

GRÜN-FILIPIČEVO PRIZNANJE 2023 ZA DOSEŽKE V SLOVENSKI DRAMATURGIJI NA 53. TEDNU SLOVENSKE DRAME V KRANJU

Strokovna žirija v sestavi Vesna Jevnikar (predsednica), Jakob Ribič in Tomaž Toporišič je soglasno odločila, da Grün-Filipičevo priznanje za dosežke v slovenski dramaturgiji na 53. Tednu slovenske drame v Kranju prejme dramaturginja Mojca Kreft.

V utemeljitvi so med drugim zapisali: »Mojca Kreft je dramaturginja v pravem in najširšem pomenu te besede. Svojo ustvarjalnost in posebno energijo je v svoji dolgoletni in bogati karieri posvečala široki paleti gledališč, na začetku svoje poklicne poti tudi enemu najbolj pronicljivih eksperimentalnih gledališč sedemdesetih let 20. stoletja, gledališču Pekarna, v katerem je bila najtesnejša sodelavka Petra Božiča, Iva Svetine in Lada Kralja ter je bila med drugim dramaturginja dveh pomembnih uprizoritev, ki sta v mnogočem spremenili geografijo slovenskega in jugoslovanskega gledališča: *Tako tako* Mirka Kovača v režiji Ljubiše Ristića in *Jaz sem gospa Marija* Petra Božiča in Pavleta Zidarja v režiji Boštjana Vrhovca. Svojo pot je nadaljevala v Mestnem gledališču ljubljanskem, ko ga je vodil legendarni dramaturg Lojze Filipič, po čigar smrti je prevzela velik del dramaturških nalog, ter v sedemdesetih in osemdesetih letih v družbi Bojana Štiha, Marka Slodnjaka, Ervina Fritza, Zlatka Šugmana in drugih sooblikovala in pogosto tudi vodila umetniško podobo Mestnega gledališča. V tem času je sodelovala z vodilnimi režiserji, imeni, kot so Mile Korun, Janez Pipan, Franci Križaj, Žarko Petan in Dušan Jovanović, ter soustvarila vrsto odmevnih in nagrajenih uprizoritev. Svoje delovanje v tem gledališču je kronala s knjigo *35 let MGL*, obsežno monografijo, ki jo je zasnovala in uredila.«

Čestitamo!

IVANA CHUBBUCK

MOČ IGRALCA

Prevajalka Jedrt Maležič

Urednica Petra Pogorevc

Knjižnica MGL (181)

Knjiga *Moč igralca* mednarodno priznane ameriške učiteljice igre Ivane Chubbuck predstavlja novo smer v igralskih tehnikah 21. stoletja ter postavlja nov mejnik v gledališkem in filmskem ustvarjanju. Osnovana je na avtoričini lastni metodi, ki se opira na dvanajst dinamičnih in inovativnih igralskih orodij: Splošni cilj, Cilj prizora, Ovire, Zamenjava, Notranje podobe, Takti in akcije, Trenutek prej, Kraj in četrta stena, Početja, Notranji monolog, Predhodne okoliščine in Odmislite. Vsa orodja uporabljamo ob natančni analizi besedila ter ob upoštevanju in raziskovanju igralčeve oziroma igralkine osebnosti. Avtorica popiše tudi praktične primere tega, kako so njena orodja uspešno uporabili številni igralci in igralkе.

NATAŠA BURGER

IGRATI (SE)

Avtor spremne besede Primož Vitez

Urednica Petra Pogorevc

Knjižnica MGL (182)

Knjiga igralkе in učiteljice igre Nataše Burger spregovori o igri in igralstvu kot (po)klicu tistega notranjega glasu v nas samih, ki se oglašaja že v otroštvu in nas nagovarja, da vstopimo v igro življenja. Dolgoletne izkušnje v igralskem poklicu in izzivi s pedagoškim delom so avtorico opogumili, da je svoje izkušnje, spomine in razmišljanja prelila v knjigo živih občutij, globokih čustev in duhovitih zgodb s poudarjeno esejistično noto, vendar v duhu svobodne improvizacije. Igrati (se) je igralska etika bivanja v najzlahotnejšem pomenu »biti-tu«, je prikaz igrive človeške duše na poti k svobodi. Knjigo zaokroža izčrpna spremna beseda Primoža Viteza, poznavalca dramatike in gledališča ter ustvarjalne poti Nataše Burger.

JOSEPH KESSELRING

ARSENIC AND OLD LACE

1939

Comedy

Opening 14 November 2023 on the Small Stage

Translator **ALENKA KLABUS VESEL**
Director **NINA RAMŠAK MARKOVIĆ**
Dramaturg **MILAN RAMŠAK MARKOVIĆ**
Set designer **IGOR VASILJEV**
Costume designer **TINA PAVLOVIĆ**
Music selector **MILAN RAMŠAK MARKOVIĆ**
Language consultant **BARBARA ROGELJ**
Lighting designer **ANDREJ KOLEŽNIK**
Sound designer **MATIJA ZAJC**
Make-up artist **ANJA BLAGONJA**
Assistant dramaturg **TILEN OBLAK**
Assistant costume designer **ZALA ŽAGAR**

Stage manager and prompter **Lejla Žorž**
Technical director **Janez Koleša**
Stage foreman **Matej Sinjur**
Heads of technical coordinators **Boris Britovšek** and **Dimitrij Petek**
Sound masters **Matija Zajc** and **Tomaž Božič**
Lighting masters **Aljoša Vizlar** and **Janez Vencelj**
Hairstylists and make-up artists **Anja Blagonja** and **Sara Dolinar**
Wardrobe mistress **Angelina Karimović**
Property mistress **Ana Johana Scholten**

The set was made under the supervision of master **Vlado Janc** and costumes under the supervision of mistresses **Irena Tomažin** and **Branka Spruk** in the ateliers of Ljubljana City Theatre.

Cast

Abby Brewster **JUDITA ZIDAR**
 Martha Brewster **MIRJAM KORBAR**
 Teddy Brewster **GAŠPER JARNI**
 Mortimer Brewster **MATEVŽ SLUGA** as guest
 Jonathan Brewster **FILIP SAMOBOR**
 Dr. Einstein **MATIC LUKŠIČ**
 Elaine Harper **KLARA KUK** as guest
 Officer O'Hara **JOŽEF ROPOŠA**
 Mr. Gibbs and Mr. Whisperspoon **JAKA LAH**
 Officer Brophy **TOMO TOMŠIČ**
 Lieutenant Rooney **TANJA DIMITRIEVSKA**

Mortimer Brewster, a drama critic who hates theatre, pays a visit with his fiancée Elaine to his aunts Abby and Martha. He discovers by coincidence that the two very good-natured and helpful ladies are in fact serial killers who, out of kindness and with the best of intentions, poison and kill lonely and unhappy elderly gentlemen. Firmly convinced that they are doing a good job, they bury them in the cellar with the help of Mortimer's mentally ill brother Teddy. Teddy imagines that he is President Roosevelt and believes he is burying victims of the yellow fever in Panama. Things get even more complicated when a third brother, Jonathan, turns up. He is a brutal killer and a dangerous psychopath. Recently, he has escaped from a sanatorium, along with the equally mad Dr. Einstein, a plastic surgeon who changes Jonathan's face every year. Police officer O'Hara gets involved, but he's much more interested in writing plays than solving murders ...

The fresh production of this more than eighty years old text about the bizarre family Brewster will appeal to all lovers of black and eccentric humour. The members of the bizarre New York family Brewster could be described as some sort of ancient ancestors of the Addams family. The text is surprisingly close to our contemporary world – the world of tabloid stories about serial killers, psychopaths, poisoners and people who change their faces with plastic operations ...

Joseph Kesselring, American playwright (1902–1967) became famous for his play *Arsenic and Old Lace*. The play was first and very successfully put on stage on Broadway in 1941. The 1944 film starring Cary Grant is also unforgettable.

Pokrovitelj
Mestnega gledališča ljubljanskega

Energija za življenje

Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXXIV, sezona 2023/2024, številka 6
Izdaja Mestno gledališče ljubljansko
© 2023 Mestno gledališče ljubljansko

Za izdajatelja **Barbara Hieng Samobor**

Urednice **Alenka Klabus Vesel, Eva Mahkovič, Petra Pogorevc, Ira Ratej**

To številko je uredila **Alenka Klabus Vesel**

Lektorica **Maja Cerar**

Fotograf **Peter Giodani**

Oblikovalka **Mojca Višner**

Tisk **MatFormat**

Naklada **200 izvodov**

Ljubljana, Slovenija, oktober 2023

Po 13. točki prvega odstavka 42. člena ZDDV-1 davek ni obračunan.

SEZONA 2023/2024

www.mgl.si
info@mgl.si
01 4258 222

DRAMSKO BESEDILO

Joseph Kesselring

ARZENIK IN STARE ČIPKE

(Arsenic and Old Lace)

Prevedla Alenka Klabus Vesel

Novembra 2022

PRVO DEJANJE

ČAS: Pozno popoldne. Septembra. Dandanes. KRAJ: Dnevna soba stare hiše Brewsterjevih v newyorški četrti Brooklyn. Hiša je prav tako viktorijanska kot sestri Abby in Martha Brewster, ki skupaj s svojim nečakom Teddyjem stanujeta v njej. Zadaj levo je stopnišče,¹ ki vodi v zgornje nadstropje. Prekinja ga podest z oknom, ki gleda na vhodno verando. Na vrhu stopnišča, na galeriji, so vrata, ki vodijo v spalnice, in obokan prehod, skozi katerega se stopnice nadaljujejo do najvišjega nadstropja. Spredaj desno je veliko okno in pod njim dolga skrinja. Zadaj v sredini so vrata, ki vodijo v klet, malo bolj desno pa še ena, ta vodijo v kuhinjo. Na levi so vhodna vrata, ki se odpirajo na verando zadaj levo. Ko se dvigne zavesa, se Abby Brewster, majhna debelušna ljubezniva dama v poznih šestdesetih, pri čajni mizici ravno posveča gostu. Mizico razsvetljujejo sveče. V naslanjaču na njeni levi sedi prečastiti dr. Harper, desno od nje pa stoji njen nečak Teddy. Teddy je oblečen v viktorijanski plašč, na nosu pa ima ščipalnik s črnim trakom. Star je nekaj čez štirideset, ima košate črne brke in je po svojem vedenju in videzu podoben Theodorju Rooseveltu.

ABBY: Ja, prav res, s sestro Martho se že ves teden pogovarjava o vaši nedeljski pridigi. To je naravnost čudovito, dr. Harper – šele dve leti ste tukaj, pa ste se že povsem navzeli brooklynskega duha.

HARPER: Vesel sem, da to slišim, gospodična Brewster.

ABBY: Ne, res, veste, midve že vse življenje živiva tukaj zraven cerkve in oh, koliko pastorjev je v tem času že prišlo in odšlo. Ko praviva brooklynski duh, imava v mislih ljubeznivost – in vaše pridige niso običajne pridige, ampak bolj prijateljski pomenki.

¹ Stopnišče s podestom in galerijo, kot je tukaj opisano, je obvezni del scenografije, kakršna je bila uporabljena v krstni uprizoritvi. V nekaterih gledaliških postavitev celotnega stopnišča mogoče ne bo izvedljiva; v takem primeru je mogoče spodnji del stopnišča nadomestiti s širokim vhodom, skozi katerega vidimo le dve ali tri stopnice. Posledično bo seveda treba nekoliko prirediti mizansceno in replike.

OSEBE

ABBY BREWSTER
PREČASTITI DR. HARPER
TEDDY BREWSTER
STRAŽNIK BROPHY
STRAŽNIK KLEIN
MARTHA BREWSTER
ELAINE HARPER
MORTIMER BREWSTER
GOSPOD GIBBS
JONATHAN BREWSTER
DR. EINSTEIN
STRAŽNIK O'HARA
POLICIJSKI POROČNIK ROONEY
GOSPOD WITHERSPOON

Celotno dogajanje se odvija v dnevni sobi pri Brewsterjevih doma v Brooklynu.

Čas: današnji.

PRVO DEJANJE

Nekega septembrskega popoldneva.

DRUGO DEJANJE

Istega dne zvečer.

TRETJE DEJANJE

Prvi prizor: Istega dne pozno ponoči.

Drugi prizor: Navsezgodaj naslednjega dne.

TEDDY: Jaz se pa zelo rad pomenkujem s kardinalom Gibbonsom – saj sem se že spoznal z njim, a ne da?

ABBY: Ne, dragec, ne še. (*Spelje pogovor drugam.*) So dobri kolački, a ne?

TEDDY (*se usede na zofo*): Špica!

ABBY: Vzemite no še kakšen kolaček, dr. Harper!

HARPER: Oh, ne, že tako se bojim, da ne bom mogel večerjat. Zmeraj jih pojem preveč, teh vajinih kolačkov, že zaradi marmelade, res je slastna.

ABBY: Teh s kutinovo sploh še niste poskusili. Zmeraj dodava malo jabolka, da odvzame trpkost.

HARPER: Hvala, res ne bi.

ABBY: Vam bova pa dali kozarček marmelade za domov.

HARPER: Ne, ne. Kar tukaj naj ostane. Tako bom zmeraj vedel, da lahko pridem k vama na kutinove kolačke.

ABBY: Res upam, da nam ne bo več treba uporabljati tiste nadomestne moke. Mislim, zaradi teh težav z vojno. Mogoče ne bo zvenelo najbolj prizanesljivo, ampak meni se vse bolj dozdeva, da v tem gospodu Hitlerju ni prav nič krščanskega.

HARPER (*zavzdihne*): Ko bi vsaj bila ta Evropa na kakšnem drugem planetu!

TEDDY (*ostro*): Evropa, gospod?

HARPER: Ja, Teddy.

TEDDY: Uperite puško rajši v drugo smer!

HARPER: Puško?

ABBY (*ga poskuša pomiriti*): Teddy.

TEDDY: Na zahod! Od tam preti nevarnost! Tam je sovražnik! Japonska!

HARPER: Ah ja – saj, ja, seveda.

ABBY: Teddy!

TEDDY: Ne, teta Abby! Ne o Evropi, pogovarjajmo se rajši o Panamskem prekopu!

ABBY: No, pustimo vojno. Boš še malo čaja, dragec?

TEDDY: Ne, hvala, teta Abby.

ABBY: Pa vi, doktor Harper?

HARPER: Ne, hvala. Oh, gospodična Abby, moram reč, da se v vaši hiši vojna in nasilje zdita tako daleč.

ABBY: Spokojno je tukaj, kajneda?

HARPER: Ja – spokojno. Vse vrline nekdanjih časov – v tej hiši so se še ohranile. Tisto dobro

v človeku, ki je izginilo prav tako kot svečna razsvetljava, olikano vedenje in nizki davki.

ABBY (*se zadovoljno ozre naokrog*): Naša hiša je ena najstarejših v Brooklynu. Še vedno je do pičice takšna, kot jo je zgradil in opremil dedek Brewster – no, razen elektrike – ampak jo uporabljava karseda malo. Mortimer naju je prepričal, da sva jo dali napeljat.

HARPER (*rahlo otrpne*): Ja, to me ne preseneča. Vajin nečak Mortimer je tako ali tako pokonci samo, kadar gorijo luči.

ABBY: Ubogi fant je primoran delat pozno v noč. Kolikor vem, je nocoj spet povabil Elaine s sabo v gledališče. Teddy, tvoj brat Mortimer se bo po predstavi oglasil pri nas.

TEDDY (*se široko nasmeje, da pokaže vse zobe*): Peer-fektno!

ABBY (*Harperju*): Zelo naju veseli, da Mortimer hodi v gledališče z Elaine.

HARPER: No, jaz se pa še nisem navadil – bedet do treh zjutraj in čakati, da mi pripeljejo hčer domov.

ABBY: Oh, dr. Harper, upam, da se vam Mortimer ne zdi neprimeren.

HARPER: Hja ...

ABBY: Veste, počutili bi se krivi – moja sestra Martha in jaz, če bi se vam tako zdelo. Mislim zato, ker sta se vaša hči in Mortimer spoznala tukaj pri nas.

HARPER: Vem, gospodična Abby. In brez dvoma lahko rečem, da je Mortimer spodoben mladenič. Moram pa vam tudi priznat, da njegovo vedno tesnejše zблиževanje z mojo hčerjo spremljam z nekoliko bojazni. Iz enega samega razloga, gospodična Abby.

ABBY: Mislite zaradi njegovega želodca, dr. Harper?

HARPER: Želodca?

ABBY: Zaradi dispepsije – hude želodčne težave ima, ubožček.

HARPER: Ne, gospodična Abby, vam bom odkrito povedal. Govorim o nesrečni navezanosti vašega nečaka na teater.

ABBY: Navezanosti na teater! Oh, ne, dr. Harper! Mortimer piše za newyorški časopis.

HARPER: Vem, gospodična Abby, vem. Ampak gledališki kritiki so nenehno izpostavljeni teatru, in ne dvomim, da nekateri med njimi pa le razvijejo zanimanje zanj.

ABBY: Ampak ne Mortimer. Tega se vam res ni treba bat. Veste, Mortimer sovraži gledališče.

HARPER: A res?

ABBY: Oh, ja! Strašne stvari piše o gledališču.

Ampak tega mu ne gre zamerit, ubožčku. Tako srečen je bil, dokler je pisal o nepremičninah, na to se je res spoznal, potem so ga pa porinili v to strašno nočno službo.

HARPER: Ojoj!

ABBY: Sicer pa pravi, da bo gledališče tako ali tako kmalu izumrlo, do takrat se bo pa pač preživljal s tem. (*Zadovoljno.*) No, jaz mislim, da se bo obdržalo kvečjemu še kakšno leto ali dve ... (*Trkanje na vhodnih vratih.*) Hm, kdo bi pa to lahko bil? (*Vsi trije vstanejo in Abby se napoti k vratom. Tudi Teddy se požene k vratom, ampak ga Abby prestreže.*) Ne, hvala, Teddy. Grem jaz. (*Odpri vrata. Zunaj stojita stražnika Brophy in Klein.*) Kar naprej, gospod Brophy.

BROPHY: Pozdravljeni, gospodična Brewster.

ABBY: Kako ste kaj, gospod Klein?

KLEIN: Zelo dobro, gospodična Brewster. *Stražnika se približata Teddyju, ki stoji ob pisalni mizi, in salutirata. Teddy salutira nazaj.*

TEDDY: Kakšne novice mi prinašata?

BROPHY: Ničesar nimava poročat, polkovnik.

TEDDY: Odlično! Hvala, gospoda. Voljno!

Stražnika se sprostita in stopita v ospredje. Abby zapre vrata in se obrne k stražnikoma.

ABBY: Saj poznata dr. Harperja.

KLEIN: Seveda! Pozdravljeni, dr. Harper.

BROPHY (*se obrne k Abby in privzdigne kapo*):

Prišla sva po igrače za božično obdarovanje.

ABBY: Oh, saj res.

HARPER (*stoji pred mizo*): Čudovito delo opravljate, gospodje, ko popravljate zavržene igrače in revnim otrokom polepšate božič.

KLEIN: Tako vsaj kaj počnemo, medtem ko posedamo na postaji. Kvartanja se sčasoma naveličaš in potem se lotiš čiščenja pištole, ampak se pri tem mimogrede ustreliš v nogo. (*Klein se premakne v ozadje desno k skrinji pod oknom.*)

ABBY (*gre k Teddyju*): Teddy, skoči gor in prinesi tisto veliko škatlo iz sobe tete Marthe. (*Teddy se napoti k stopnicam. Abby ogovori Brophyja.*) Kako pa kaj počutje vaše žene danes? Gospa Brophy je zelo bolna, veste, dr. Harper.

BROPHY (*Harperju*): Pljučnica!

HARPER: To je pa hudo.

Teddy pride do podesta, se ustavi in izvleče namišljen meč.

TEDDY (*zakriči*): V NAPAD! (*Požene se po stopnicah naprej na galerijo in izgine. Njegovo vedenje nikomur ne vzbudi pozornosti.*)

BROPHY: Oh, saj zdaj ji gre že na boljše. Malo je sicer še šibka –

ABBY (*se napoti v kuhinjo*): Prinesla vam bom malo goveje juhice zanjo.

BROPHY: Saj ni treba, gospodična Abby! Toliko ste ji že pomagali.

ABBY (*pri kuhinjskih vratih*): Zjutraj sva jo skuhali. Moja sestra Martha jo je ravnokar nesla ubogemu gospodu Benyztckemu. Takoj bom nazaj. Usedite se in kar po domače, vsi skupaj. (*Odide v kuhinjo.*)

Dr. Harper se spet usede. Brophy gre k mizi in spregovori.

BROPHY: Res se ji ne bi bilo treba toliko trudit.

KLEIN: Saj veš, kako je. Ne njej ne njeni sestri ni mogoče preprečit, da bi naredili kaj dobrega – ne da bi za to kar koli zahtevali! Še to jima ni mar, koga voliš. (*Se usede na skrinjo pod oknom.*)

HARPER: Ko sem bil premeščen sem v Brooklyn in smo se vselili v sosednjo hišo, je bila moja žena bolna. In ko je umrla, pa tudi vse tiste mesece prej ... No, kaj pomeni bit resnično dober in iskreno velikodušen, vem samo zato, ker poznam sestri Brewster.

V tem trenutku se Teddy prikaže na galeriji in zatrobi na rog. Vsi ga pogledajo.

BROPHY (*naredi korak proti stopnicam in ga ošteje*): Polkovnik, obljubili ste, da tega ne boste več počeli.

TEDDY: Ampak zaradi odpisa zalog moram nujno sklicat sejo kabineta. (*Teddy se obrne na peti in odide.*)

BROPHY: Včasih je to počenjal sredi noči. Sosedje so nas zasuli s pritožbami. Malo se ga pa tudi bojijo.

HARPER: Oh, pa saj je popolnoma nenevaren.

KLEIN: Sploh če res misli, da je Teddy Roosevelt. Veliko hujših primerkov je, za katere bi se lahko imel.

BROPHY: Presneta smola – taka prijetna družina, pa se v njej znajde kukavičje jajce.

KLEIN: No, njegov oče – brat naših dveh priletnih dam, je bil nekakšen genij, a ni tako? Njihov oče – Teddyjev ded – je bil pa, če sem prav slišal, tudi malo čez les.

BROPHY: Ja – premaknjenec, ampak lisjak. Zaslužil je milijon dolarjev.

HARPER: A res? Tukaj v Brooklynu?

BROPHY: Ja. S patentiranimi zdravili. V bistvu je bil navaden mazač. Stari narednik Edwards se ga še spomni. V tej hiši je imel nekakšno kliniko – na ljudeh je preizkušal zdravila.

KLEIN: Ja, slišal sem, da se mu je od časa do časa tudi kaj zalomilo.

BROPHY: Policija ga je pustila pri miru, zato ker jim je bil včasih koristen pri kakšni avtopsiji. Posebno če je šlo za sum zastrupitve.

KLEIN: No, kar koli je že počel, njegovi hčeri bosta zato do konca življenja dobro preskrbljeni. Hvala bogu, da je tako –

BROPHY: Pa nikoli ničesar ne zapravita zase.

HARPER: Ja, dobro sem seznanjen z njuno dobrodelnostjo.

KLEIN: Niti desetine vsega ne veste. Ko sem delal na uradu za pogrešane osebe, sem preiskoval izginotje starejšega gospoda, ki ga potem sicer nismo nikoli našli – (*Vstane.*) – in sem čisto po naključju opazil, da je ta hiša pri neki nepremičninski agenciji na seznamu za oddajanje sob. Saj v resnici ne oddajata – ampak grem staviti, da še nobeden, ki je prišel sem vprašat za sobo, ni odšel od tukaj, ne da bi se prej dobro najedel in pospravil nekaj dolarjev v žep.

BROPHY: Na ta način samo privabljata ljudi, da lahko potem kaj dobrega naredita zanje.

Vrata na levi se odprejo in vstopi Martha Brewster. Tudi Martha je ljubezniva priletna dama z viktorijanskim šarmom. Oblečena je staromodno, tako kot Abby, samo da nosi visok čipkast ovratnik, ki ji zakriva vrat. Vsi trije moški vstanejo.

MARTHA (*pri vratih*): O, obiske imamo. To je pa lepo. (*Zapre vrata.*)

BROPHY (*ji stopi naproti*): Dober dan, gospodična Brewster.

MARTHA: Pozdravljeni, gospod Brophy. Dr. Harper. Gospod Klein.

KLEIN: Kako ste kaj, gospodična Brewster? Oglasila sva se zaradi božičnih igrač.

MARTHA: Oh, ja. Teddyjeve vojaške figurice in vozila. Kar nekaj jih je že obrabljenih. Vse imam že pripravljeno. (*Se obrne k stopnicam, a jo Brophy ustavi.*)

BROPHY: Je šel že polkovnik gor ponje – zgleда, da mora zadevo odobrit kabinet.

MARTHA: Ja, seveda. Upam, da gre gospe Brophy na bolje?

BROPHY: Kar v redu se počuti, hvala. Vaša sestra je šla ravno po malo juhice zanjo.

MARTHA (*gre pred Brophyjem na sredino*): Oh, ja, zjutraj sva jo skuhal. Pravkar sem jo nesla revežu, ki si je polomil saj ne vem koliko kosti. *Abby pride iz kuhinje s pokrito posodo.*

ABBY: O, si že nazaj, Martha. Kako je z gospodom Benitzkym?

MARTHA: Oh, ljuba moja, bojim se, da je precej hudo. Zdravnik je bil ravno pri njem. Jutri zjutraj bo amputiral.

ABBY (*z upanjem*): Bova lahko zraven?

MARTHA (*razočarano*): Ne. Vprašala sem ga, ampak je rekel, da je to proti bolnišničnim pravilom. (*Martha gre h kredenci in odloži posodo. Ogrinjalo in klobuk odloži na mizico zadaj desno.*)

Teddy se z veliko kartonasto škatlo pojavi na galeriji, se spusti po stopnicah in odloži škatlo na stol ob pisalniku. Klein se napoti po škatlo. Harper medtem spregovori.

HARPER: Nič mu ne bi mogli pomagat – malo morata pa mislit tudi nase.

ABBY (*Brophyju*): Tukajle je vaša juhica, gospod Brophy. Zagotavljam vam, da je vroča in okusna.

BROPHY: Hvala, gospodična Abby. (*Stopi v ozadje.*)

KLEIN: O, tole bo pa krasno – to bojo otroci veseli. (*Iz škatle vzame vojačka.*) O'Malleyjev fantek je čisto nor na vojake.

TEDDY: To je general Miles. Njega sem upokojil. (*Klein iz škatle vzame ladjo.*) Kaj se pa to pravi! To je Oregon!

MARTHA (*gre v ozadje desno*): Teddy, dragec, daj ladjo nazaj.

TEDDY: Ampak Oregon bo odplul v Avstralijo.

ABBY: Poslušaj, Teddy –

TEDDY: Ne, bojevitemu Bobu Evansu sem dal besedo.

MARTHA: Ampak, Teddy –

KLEIN: A ni vseeno, kateri otrok jo dobi – Bobby Evans, Izzy Cohen? (*Gre s škatlo v rokah k vratom na levi in jih odpre. Brophy gre za njim.*) Se bova kar odpravila, gospodična, in najlepša hvala.

ABBY: Malenkost. (*Stražnika se ustavi na vratih, salutirata Teddyju in odideta. Abby stopi k vratom, se poslovi in jih zapre. Teddy se vzpenja po stopnicah.*) Na svidenje.

HARPER (*gre k zofi in vzame klobuk*): Zdaj bom pa moral domov.

ABBY: Preden odidete, dr. Harper – *Teddy pride na podest.*

TEDDY: V NAPAD! (*Se požene naprej po stopnicah. Na galeriji se ustavi in z roko zamahuje čez ograjo, naj mu drugi sledijo*): V napad na utrdbo! (*Plane skozi vrata in jih zapre za sabo.*)

Harper gleda za njim. Martha se na Harperjevi desni ukvarja z zaponko na obleki. Abby stoji na Harperjevi levi.

HARPER: Na utrdbo?

MARTHA: Stopnice so zmeraj hrib San Juan.

HARPER: Sta ga že kdaj poskusili prepričati, da ni Teddy Roosevelt?

ABBY: Oh, ne!

MARTHA: Tako srečen je kot Teddy Roosevelt.

ABBY: Enkrat, to je bilo že zdavnaj – (*Se premakne k Marthi.*) – a se spomniš, Martha – pomislili sva, mogoče bi mu pa dobro delo, če bi bil za spremembo George Washington –

MARTHA: Ampak je potem več dni preždel pod posteljo in sploh ni hotel bit nihče.

ABBY: Nama je pa vseeno veliko ljubše, da je gospod Roosevelt kot pa nihče.

HARPER: No, če je zadovoljen – in, kar je še pomembnejše, če sta zadovoljni vidve – (*Iz notranjega žepa vzame obrazce na modrem papirju.*) potem poskrbita, da bo podpisal tole.

MARTHA: Kaj pa je to?

ABBY: Dr. Harper je vse uredil, da bo Teddy po najini smrti sprejet v sanatorij Srečni dol.

MARTHA: Ampak zakaj bi moral najin nečak kar koli podpisovati že zdaj?

HARPER: Boljše, da imamo vse urejeno. Če vaju Gospod nenadoma pokliče k sebi, lahko da Teddy kljub našemu prepričevanju ne bi privolil in vsa stvar bi se pravno neprijetno zapletla. Gospod Witherspoon se strinja, da bo

izpolnjene obrazce spravil na varno, dokler ne bo napočil čas, ko jih bomo uporabili.

MARTHA: Kdo pa je ta gospod Witherspoon?

HARPER: Gospod je direktor Srečnega dola.

ABBY (*Marthi*): Z dr. Harperjem sta se dogovorila, da se bo jutri ali pojutrišnjem oglasil pri nas. Da se seznaniti s Teddyjem.

HARPER (*gre k vratom na levi in jih odpre*): Zdaj moram pa res hitro domov, drugače me bo Elaine prišla iskat sem.

Abby gre k vratom in zakliče za njim:

ABBY: Lepo pozdravite Elaine v najinem imenu – in, gospod Harper, ne imejte slabega mnenja o Mortimerju, čeprav je gledališki kritik. Nekdo pač mora početi tudi to. (*Abby zapre vrata in se vrne v sobo.*)

Martha stopi h kredenci, odloži obrazce ... in oko se ji ustavi na čajnem servisu na mizi.

MARTHA: Ste šele zdaj pili čaj? A ni že nekam pozno?

ABBY (*kot da nekaj prikriva*): Ja – in večerja bo tudi pozna.

Teddy se prikaže na galeriji in se spusti po stopnicah do podesta. Martha se približa Abby.

MARTHA: Aja? Zakaj pa?

ABBY: Teddy! (*Teddy se ustavi na podestu.*) Dobre novice imava zate. Šel boš v Panamo, nujno je treba izkopati še en kanal.

TEDDY: Peer-fektno! Špica! Res špica! Takoj se grem pripraviti za na pot. (*Se obrne, da bi odšel spet gor, potem pa se ustavi, kot bi ga nekaj zmedlo. Vrne se na podest, zavpije V NAPAD!, se požene po stopnicah navzgor in izgine.*)

MARTHA (*vzhičeno*): Abby! A medtem ko me ni bilo doma?

ABBY (*prime Martho za roko*): Ja, ljuba moja! Nisem mogla več čakati nate. Skrbelo me je, da se boš predolgo zadržala, ker sem vedela, da prihaja dr. Harper.

MARTHA: In si vse čisto sama?

ABBY: Sem, brez težav!

MARTHA: Grem kar takoj dol pogledat. (*Veselo odhiti h kletnim vratom.*)

ABBY: Oh ne, zmanjkalo mi je časa, pa še sama sem bila.

Martha se ozira po sobi in proti kuhinji.

MARTHA: Ja, in –

ABBY (*plaho*): Martha – poglej v skrinjo. (*Martha kar odskaklja proti skrinji, in ravno ko pride*

do nje, nekdo potrka na vhodna vrata. Martha obstane. Obe se ozreta k vratom. Abby pohiti odpret. Vstopi Elaine Harper. Elaine je privlačno dekle sredi dvajsetih; za pasttorjevo hčer je videti presenetljivo bistra.) Oh, Elaine je. *(Na široko odpre vrata.)* Kar naprej, ljubica.

Elaine pride na sredino odra. Abby zapre vrata in se tudi premakne na sredino.

ELAINE: Dober dan, gospodična Abby. Dober dan, gospodična Martha. Mislila sem, da je oče pri vas.

MARTHA *(stopi desno od mize)*: Ravnokar je odšel. Se nista srečala?

ELAINE *(pokaže na okno na desni)*: Ne, po bližnjici čez pokopališče sem šla. Mortimerja še ni?

ABBY: Ne, ljubica.

ELAINE: A ni ga še? Rekel mi je, naj pridem kar sem. Saj vaju ne moti, če ga tukaj počakam?

MARTHA: Niti najmanj.

ABBY: Kaj ko bi se usedla, ljuba duša.

MARTHA: Z Mortimerjem se bova pa pogovorili. Ni prav, da se tako obnaša do tebe.

ELAINE *(sede na stol levo od mize)*: Kako to mislita?

MARTHA: No, nisva ga tako vzgajali. Kadar gentleman kam povabi mlado damo, mora prit ponjo na dom.

ELAINE *(obema)*: Oh, da mora prit po deklet v župnišče – to vzame pogum vsakemu moškemu, razen tistim, ki obvladajo vezenje.

ABBY: Prevečkrat je že to ponovil – pogovorili se bova z njim.

ELAINE: Oh, prosim vaju, ne. Po mladeničih, ki so si večerne zmenke zamišljali tako, da so me peljali na kakšen molitveni shod, je prečudovito skoraj vse večere preživljat v gledališču.

MARTHA: Tudi nama je v tolažbo. Če Mortimer že mora gledat vse te predstave, ki jih pač mora videt – pa vsaj sedi zraven pasttorjeve hčere. *(Martha se premakne za mizo.)*

Abby stopi za mizo in začne zlagati čajni servis na pladenj. Elaine in Martha ji pomagata.

ABBY: Sveta nebesa, Elaine, le kaj si moraš mislit o naju – še zdaj nisva pospravili skodelic od popoldanskega čaja. *(Pobere pladenj in odide v kuhinjo.)*

Martha upihne svečo in jo pospravi na kredenco. Elaine upihne drugo svečo in jo pospravi na kredenco.

MARTHA *(medtem ko Abby odhaja)*: Dokler ne pride Mortimer, nikar nič ne pospravljaj po kuhinji, ti bom že potem pomagala. *(Elaine.)* Mortimer bo vsak čas tukaj.

ELAINE: Ja. Hm, očku se gotovo čudno zdi, ker me ni našel doma. Mogoče pa stečem nazaj domov, da mu zaželim lahko noč. *(Gre k vratom na levi.)*

MARTHA: Res smola, da sta se zgrešila, ljubica.

ELAINE *(medtem ko odpira vrata)*: Če pride Mortimer, mu povejta, da bom takoj nazaj. *(Ko odpre vrata, zagleda Mortimerja.)* Živijo, Mort! *Vstopi Mortimer Brewster. Mortimer je gledališki kritik.*

MORTIMER: Živijo, Elaine. *(Ko gre mimo Elaine proti Marthi in je nekje na sredi med njima, seže z roko nazaj in potrepnja Elaine po zadnjici ..., potem pa objame Martho.)* Pozdravljena, teta Martha.

Martha se napoti v kuhinjo in pri tem zakliče:

MARTHA: Abby, Mortimer je prišel!

Elaine počasi zapre vrata.

MORTIMER *(se obrne na levo)*: Si bila kam namenjena?

ELAINE: Hotela sem skočit domov povedat očku, naj me ponoči ne čaka.

MORTIMER: Mislil sem, da tega nobeden nikjer več ne počne, niti v Brooklynu. *(Vrže klobuk na sofo.)* *Abby pride iz kuhinje. Martha pride za njo, a obstane med vrati.*

ABBY *(gre k Mortimerju na sredino)*: Dober večer, Mortimer.

MORTIMER *(jo objame in poljubi)*: Dober večer, teta Abby.

ABBY: Kako si kaj, ljubček?

MORTIMER: Dobro. Tudi ti si videt zdrava. Od včeraj se nisi kaj dosti spremenila.

ABBY: Oh, sveta nebesa, a je bilo res včeraj? Zadnje čase se kar pogosto videvamo. *(Gre k mizi in se namerava usedi na stol.)* No, pridi, usedi se, usedi.

Martha jo ustavi, še preden se usede.

MARTHA: Abby – kaj pa najini opravi v kuhinji?

ABBY: A?

MARTHA: Saj veš – čajni servis in to.

ABBY *(naglo pogleda Mortimerja in Elaine in ji postane jasno)*: Oh, ja! Seveda! Čajni servis in to – *(Gre zadenjsko proti kuhinji.)* No – vidva pa kar po domače. Ja, kar –

MARTHA: – kar po domače.

Odideta v kuhinjo, Abby zapre vrata.

ELAINE (*se približa Mortimerju, pripravljena na poljub*): No kaj, a nisi razumel namiga?

MORTIMER (*zlovoljno*): Ne ... bilo je res preveč na prvo žogo. Opažam pomanjkanje inventivnosti.

ELAINE (*rahlo nejevoljna stopi do mize in odloži torbico*): Ja, seveda – tipična tvoja opazka.

MORTIMER (*stoji pri pisalniku in iz žepov vleče najrazličnejše listke ter brska za bankovci, pomešanimi med papirji*): Kam bi šla rada na večerjo?

ELAINE (*odpre torbico in se pogleda v zrcalce*): Vseeno mi je. Nisem kaj dosti lačna.

MORTIMER: No, jaz sem maloprej pozajtrkoval. Kaj pa če greva jest šele po predstavi?

ELAINE: Ampak to bo pa precej pozno, se ti ne zdi?

MORTIMER: Ne, nocojšnja predstava je menda čisti fiasko. Glede na to, kar sem slišal, bova že ob desetih sedela pri Blaku.

ELAINE (*gre zadaj na sredino*): Bodi no malo bolj prizanesljiv do predstav.

MORTIMER: A so predstave prizanesljive do mene?

ELAINE: Da bi zapustil dvorano pri mjuziklu, te pa res še nisem videla.

MORTIMER: Saj nocoj ne bo premiera mjuzikla.

ELAINE (*razočarano*): A ne?

MORTIMER: Miška moja, zapomni si boš morala nekaj pravil. Pri mjuziklih se zmeraj štirikrat zamenja naslov in trikrat prestavi premiero.

V New Havnu je bil sicer lepo sprejet, ampak bo treba še veliko vadit.

ELAINE: Oh, jaz sem pa upala, da bo mjuzikel.

MORTIMER: A ti si bolj za lahkotnejše stvari?

ELAINE: Sploh ne. Ampak ti ob mjuziklih postaneš bolj človeški. (*Mortimer jo pogleda.*) Po kakšni resni predstavi se skupaj z delavci vračava s podzemno in zmeraj poslušam predavanje o dramatikii. Po mjuziklu pa se peljeva domov s taksijem (*Se obrne stran.*) in me celo malo osvajaš.

MORTIMER (*se pomakne naprej v sredino*): Čakaj malo, draga moja, dejstva, ki jih navajaš, nikakor niso točna.

ELAINE (*se s srednje strani nasloni na mizo*):

No, priznam, da si mi po tisti Berhmanovi igri rekel, da me odlikuje pristna lepota – in to je velik kompliment za vsako punco. Ampak to,

da imam lepe noge, to si mi rekel pa šele po najinem prvem mjuziklu. In jih imam res.

Mortimer se za trenutek zastrmi v njene noge, potem stopi k njej in jo poljubi.

MORTIMER: Kot pastorjeva hči veliko več o življenju. Kje si se to naučila?

ELAINE (*lahkotno*): Na koru.

MORTIMER: Srčica, enkrat ti bom razložil – kako tesna je povezava med erotiko in vero.

ELAINE: Vera tako visoko, kot je kor, ne seže. (*Gre pred mizo na drugo stran in pobere torbico.*) Oh, saj res, k očku moram. Da mu povem, naj me nocoj ne čaka.

MORTIMER (*bolj sam zase*): Tega si res ne znam razložiti.

ELAINE: Česa?

MORTIMER: Da sem se zaljubil v punco iz Brooklyna.

ELAINE: Zaljubljen? Pa ne, da si mi blagovolil to priznat?

MORTIMER (*presliši njene besede*): Če si hočem povrniti dostojanstvo, te ne smem spustiti iz rok.

ELAINE (*naredi nekaj korakov proti njemu*): Si rekel »ne smeš spustiti iz rok«?

MORTIMER: No, ne. Saj mi je popolnoma jasno, da boš dosledno vztrajala pri formalnostih.

ELAINE (*se mu približa, on pa se umika*): Čisto mirno sem lahko še nekaj let spodobna punca.

MORTIMER (*se ustavi in jo objame*): Jaz pa ne morem čakati tako dolgo. Kje bi se lahko na hitro poročila – recimo nocoj?

ELAINE: Bojim se, da bo očka na vsak način hotel sam voditi poročni obred.

MORTIMER (*se obrne na levo*): O, moj bog! Prepričan sem, da bi tvoj oče še iz poročne slovesnosti naredil živ dolgčas.

ELAINE: Ja in? Saj ne boš pisal kritike o tem.

MORTIMER: Oprosti, srčica, poklicna deformacija.

(Elaine se mu ljubeče nasmehne in se mu približa. On ji pride naproti in za trenutek se prepustita nežnemu objemu in poljubu. Ko se ovesta, se Mortimer naglo obrne stran ... in gre v ozadje k pisalniku.) Lahko se zgodi, da bom nocojšnjo predstavo dobro ocenil.

ELAINE: No, no, mucek, nič se ne pretvarjaj, tako zelo me pa spet ne ljubiš.

MORTIMER (*Jo gleda in komaj kroti poželenje, nato se ji približa*): Glej, da boš rekla očetu, naj te nocoj ne čaka.

ELAINE (*se zaveda, da ne more zaupati ne njemu ne sebi, in se umika v ozadje*): Mislim, da bo bolj pametno, če mu rečem, naj me nocoj vseeno rajši počaka.

MORTIMER (*gre za njo*): Telefoniral bom Winchellu, naj natisne oklice.

ELAINE (*se umika v ospredje*): Pa kljub temu – MORTIMER: No prav, vse po pravilih in predpisih. Ampak prihodnji mesec pa res.

ELAINE (*mu steče v objem*): Mucek moj! Pogovorila se bom z očkom in določila datum.

MORTIMER: Ne – prej morava izvedet, kako se kaj odvijajo študiji v teatru. Oktobra bo cel kup premier.

Teddy se v tropskih oblačilih in s tropsko čelado na glavi prikaže na galeriji in se spusti po stopnicah. Ko pride do vzožja, zagleda Mortimerja, stopi k njemu in mu seže v roko.

TEDDY: Pozdravljen, Mortimer!

MORTIMER (*resno*): Kako ste kaj, gospod predsednik?

TEDDY: Špica, res špica! Hvala. Kakšne novice mi prinašaš?

MORTIMER: Samo eno, gospod predsednik – vsa dežela vam trdno stoji ob strani.

TEDDY (*zasije*): Ja, vem. A ni to čudovito? (*Mu še enkrat strese roko.*) No, pa na svidenje. (*Stopi k Elaine in se rokuje tudi z njo.*) Na svidenje. (*Se napoti h kletnim vratom.*)

ELAINE: Kam ste pa namenjeni, Teddy?

TEDDY: V Panamo. (*Odide skozi kletna vrata in jih zapre za sabo. Elaine vprašujoče pogleda Mortimerja.*)

MORTIMER: Panama je klet. Spodaj izkopava prekop.

Elaine ga prime pod roko in skupaj gresta v ospredje desno do mize.

ELAINE: Tako prijazen si z njim – in zelo te ima rad.

MORTIMER: No, Teddy je bil zmeraj moj najljubši brat.

ELAINE (*se ustavi in se obrne k njemu*): Najljubši? A imaš več bratov?

MORTIMER: Še enega – Jonathana.

ELAINE: Zanj pa še nisem slišala. Tvoji teti ga nikoli ne omenjata.

MORTIMER: Ne. O Jonathanu nič kaj radi ne govorimo. Brooklyn je zapustil zelo mlad – ni zdržal doma. Bil je take sorte fant, ki je rad trgjal črve na dvojce – in to z zobmi.

ELAINE: Kaj pa je bilo potem z njim?

MORTIMER: Ne vem. Hotel je postat kirurg kot naš ded, ampak ne da bi prej študiral medicino.

Praksa ga je potem spravila v težave.

Abby pride iz kuhinje in gre k mizi.

ABBY: A ne bosta vidva zamudila v teater?

Mortimer z levo roko okrog Elaineinega vratu pogleda na uro.

MORTIMER: Preskočila bova večerjo. Časa imava vsaj še pol ure.

ABBY (*se hrbtno umika v ozadje na desno*): No, potem vaju bom pa rajši pustila sama.

ELAINE: Je že v redu, draga Abby. (*Gre pred Mortimerjem desno.*) Jaz stečem še domov k očku. (*Mortimerju.*) Kadar se odpravljam s tabo ven, rad malo pomoli zame. (*Steče k levim vratom in jih odpre. Roko podrži na zunanji kljuki in reče:*) Takoj bom nazaj – grem kar čez pokopališče.

MORTIMER (*gre k njej, položi svojo dlan na njeno*): Če molitev ne bo predolga, te bom še pravočasno »odvedel k vodam počitka«.

Elaine se zasmee in odide. Mortimer zapre vrata.

ABBY (*vsa srečna pride na sredino*): Mortimer, to je bilo pa prvič, da sem te slišala citirat Sveto pismo. Vedeli sva, da bo Elaine dobro vplivala nate.

MORTIMER (*se zasmee, gre na desno in se obrne k Abby*): Aja, saj res – poročil se bom z njo.

ABBY: Kaj? Oh, ljubček! (*Steče in ga objame. Potem plane h kuhinjskim vratom, Mortimer pa odide k oknu na desni in gleda ven.*) Martha! Martha! (*Martha pride iz kuhinje.*) Takoj pridi sem. Prečudovito novico imam zate – Mortimer in Elaine se bosta poročila.

MARTHA: Poročila? Oh, Mortimer! (*Steče k Mortimerju, ki gleda skozi okno, ga objame in poljubi. Abby se jima približa. Mortimer ju obe skupaj objame.*)

ABBY: Upali sva, da se bo takole obrnilo.

MARTHA: No, Elaine je gotovo najsrečnejša punca na svetu.

MORTIMER (*odgrne zaveso in pogleda skozi okno*): Srečna je, srečna! Samo poglejta, kako skaklja

čez nagrobnike. (*Ob pogledu skozi okno nekaj pritegne njegovo pozornost*). Opa! Kaj pa je to?

MARTHA (*pogleda ven na njegovi levi, Abby pa na njegovi desni*): Kaj misliš, ljubček?

MORTIMER: Poglejta tisti kip tam. To je horundinida carnina.

MARTHA: Oh, ne, ljubček – to je Emma B. Stout na poti v nebesa.

MORTIMER: Ne, ne – na levem ušesu Emme B. Stout čepi. Ta ptica – to je rdečecopasta lastovka. V življenju sem jo do zdaj videl samo enkrat.

ABBY (*gre zadaj okrog mize in prestavi levi stol bliže k mizi*): Ne vem, kako lahko zdaj razmišljaš o pticah – kaj pa Elaine in zaroka in vse to.

MORTIMER: To je izginjajoča vrsta. (*Se obrne stran od okna.*) Thoreau jih je imel zelo rad. (*Stopi k pisalniku in brska po predalih in med papirji.*) Saj res, prejšnji teden sem tukaj nekje pustil veliko kuverto. V njej je bilo eno poglavje moje knjige o Thoreauju. Sta jo kje videli?

MARTHA (*porine naslanjač k mizi*): No, če si jo pustil tukaj, potem mora bit nekje.

ABBY (*se z desne približa Mortimerju*): Kdaj pa bo poroka? In kako sta si vse skupaj zamislila? Povej nama no še kaj več o Elaine.

MORTIMER: O Elaine? Ja no, Elaine se je zdelo sijajno. (*Gre h kredenci, išče po policah in predalih.*)

MARTHA: Kaj se ji je zdelo sijajno, Mortimer?

MORTIMER: Moje poglavje o Thoreauju. (*V desnem predalu najde šop papirjev (rokopis), jih odnese na mizo in jih pregleduje.*)

ABBY (*v sredini*): No, ko bo Elaine prišla nazaj, mislim, da moramo malo proslavit. Nazdravit na vajino srečo. Saj nama je ostalo še nekaj torte, a ne da, Martha?

Med zadnjimi replikami je Martha s kredence vzela lonec, z mize zadaj v kotu pa svoje ogrinjalo, klobuk in rokavice.

MARTHA (*gre spredaj desno*): Je, ja!

ABBY: Odprla bom steklenico vina.

MARTHA (*ko odhaja v kuhinjo*): Oh, če samo pomislim, da se je zgodilo v tej sobi!

MORTIMER (*neha brskati po papirjih in se ozira po sobi*): Pa kam sem to založil?

ABBY: No, nocoj boš v gledališču sedel ob svoji zaročenki, zato upam, da bo na sporedu kaj

takega, pri čemer boš za spremembo lahko užival. Mogoče bo pa kaj romantičnega. Kakšen je naslov?

MORTIMER: »Umor kriči po razkritju«.

ABBY: O marija! (*Izgine v kuhinjo, Mortimer pa še naprej govori.*)

MORTIMER: Ko se bo dvignila zavesa, bomo najprej zagledali truplo. (*Dvigne pokrov skrinje in zagleda truplo. Ne more verjeti svojim očem, zato pokrov spet spusti in se pomika v ospredje. Ko »dojame«, se ustavi. Vrne se k skrinji, jo na široko odpre in se zastrmi vanjo. Za trenutek se mu skoraj zmeša. Odskoči, potem zasliši Abby, ki se popevajoč si vrača v sobo. Naglo spet spusti pokrov, ga tišči zaprtega ter bega s pogledom po sobi. Abby vstopi s podprtom in prtom v roki. Odloži ju na naslanjač, z mize pobere šop papirjev in jih pospravi nazaj v predal kredence. Mortimer spregovori z rahlo zadržanjenim glasom.*) Teta Abby!

ABBY (*ob kredenci*): Ja, ljubček?

MORTIMER: A nista vidve že nekaj načrtovali, da bi šel Teddy v tisti ... sanatorij – Srečni dol –

ABBY (*prinese Mortimerju obrazce s kredence*): Ja, ljubček, vse je urejeno. Dr. Harper se je danes oglasil in prinesel obrazce, da jih bo Teddy podpisal. Tukaj so.

Mortimer jih vzame.

MORTIMER: Takoj jih mora podpisat.

ABBY (*razprostira podprt po mizi; Martha prinese iz kuhinje pladenj s srebrnim priborom in krožniki; odloži ga na kredenco; gre k mizi na levi*): Tudi dr. Harper tako misli. Zato da potem po najini smrti ne bo nobenih pravnih zapletov.

MORTIMER: Ta hip jih mora podpisat! Spodaj v kleti je – takoj naj pride sem.

MARTHA (*pogrinja prt; stoji za mizo na levi*): Tako zelo se pa spet ne mudi.

ABBY: Ne. Kadar se Teddy spravi k delu na prekopu, ga je nemogoče preusmerit na kaj drugega.

MORTIMER: Teddy mora takoj v Srečni dol – še nocoj.

MARTHA: O, ne, dragec, to se bo zgodilo šele potem, ko naju ne bo več.

MORTIMER: Takoj, sem rekel! – Takoj zdaj!

ABBY (*se obrne k Mortimerju*): Daj no, Mortimer, kaj pa vendar govoriš? Ne, ne, dokler bova živi, se že ne bova ločili od Teddyja.

MORTIMER (*se trudi ostati miren*): Poslušajta, dragi moji, grozno mi je žal, ampak moram vama povedat nekaj strašnega. (*Teti nehata s pripravljanjem mize in se z zanimanjem zastrmita vanj.*) Vsi se moramo potruditi, da ne izgubimo glave. Skratka, do Teddyja smo bili zmeraj prizanesljivi, ker smo mislili, da ni nevaren.

MARTHA: Saj ni nevaren!

MORTIMER: Prej ni bil. Zdaj pa mora v Srečni dol. Treba ga je zapret.

ABBY (*se približa Mortimerju*): Mortimer, zakaj si se pa zdaj kar nenadoma obrnil proti Teddyju? Proti lastnemu bratu?

MORTIMER: Enkrat bosta morali izvedet. Torej lahko tudi zdaj: Teddy je – nekoga je ubil!

MARTHA: Traparija, dragec.

Mortimer vstane in pokaže na skrinjo.

MORTIMER: Tamle v skrinji je truplo!

ABBY: Ja, dragec, veva.

Mortimer skuša »dojetik«, medtem ko si Abby in Martha spet dajeta opravka pri mizi.

MORTIMER: Vidve vesta?

MARTHA: Seveda, ljubček, ampak to nima nič opravit s Teddyjem. (*Vzame pladenj s kredence in po mizi razporeja prvor in krožnike za tri: zadaj, na levi in na desni.*)

ABBY: Poslušaj, Mortimer, daj, pozabi – pozabi, da si gospoda sploh kdaj videl.

MORTIMER: *Pozabim naj?*

ABBY: Na kraj pameti nama ni padlo, da boš stikal okrog.

MORTIMER: Kdo pa je to?

ABBY: Piše se Hoskins – Adam Hoskins. Nič drugega ne vem o njem – razen tega, da je metodist.

MORTIMER: Nič drugega ne vesta o njem? Ampak kako se je znašel tukaj? Kaj se mu je zgodilo?

MARTHA: Umr! je.

MORTIMER: Teta Martha, ljudje nimamo navade lest v skrinje, da bi tam umrli.

ABBY (*»kakošno neumno vprašanje«*): Ne, umrl je prej.

MORTIMER: Kako pa?

ABBY: Oh, Mortimer, kaj naju tako zaslišuješ.

Gospod je umrl, ker je popil zastrupljeno vino.

MORTIMER: In kako se je stup znašel v vinu?

MARTHA: Zamešali sva ga noter, ker se ga v vinu ne zazna – če ga daš v čaj, dobi čaj čuden vonj.

MORTIMER: *Vidve* sta ga dali v vino?

ABBY: Ja. In jaz sem potem gospoda spravila v skrinjo, ker je prihajal sem dr. Harper.

MORTIMER: Torej sta vedeli, kaj delata! In nista hoteli, da bi dr. Harper videl truplo!

ABBY: No, pri čaju pa res ne – to se ne bi spodobilo. Tako, Mortimer, vse sva ti povedali, ti pa zdaj lepo na vse skupaj pozabi. Mislim, da imava z Martho pravico do svojih majhnih skrivnosti. (*Gre h kredenci in s police vzame dva vinska kozarca, Martha pa na mizo prinese solnico in poprnico.*)

MARTHA: Elaine pa raje nič ne omenjaj! (*S kredence vzame še tretji vinski kozarec in se obrne k Abby, ki ravno jemlje v roke pladenj.*) Saj res, Abby, prej ko sem bila zunaj, sem se oglasila še pri gospe Schulz. Počuti se že veliko boljše, ampak bi bila pa zelo vesela, če bi fanta še kdaj peljali v kino.

ABBY: Seveda, jutri ali pojutrišnjem bomo šli.

MARTHA: Ja, ampak tokrat bomo šli gledat kaj po najinem izboru. (*Gre h kuhinjskim vratom, Abby pa za njo.*) Ne bo me spet zvlekel na kakšno grozljivko. (*Zgineta v kuhinjo. Mortimer se obrne in gleda za njima. Abby zapre vrata.*)

MORTIMER (*se zbeگان ozira po sobi. Pogled se mu ustavi na telefonu na pisalniku. Stopi tja in zavrti številko. Telefonira*): Dajte mi lokalno redakcijo! (*Premor.*) Živijo, Al. A prepoznaš moj glas? (*Premor.*) Ja, drži. Poslušaj, Al, ko sem odhajal iz pisarne, sem ti omenil, kam grem, a se spomniš? – No, kam sem rekel, da grem? (*Premor.*) Mhm. In do Brooklyna je kakšne pol ure vožnje. Koliko kaže tvoja ura? (*Pogleda na svojo uro.*) Ja, drži. Se pravi, da sem res tukaj. (*Odloži slušalko, za trenutek obsedi, potem nenadoma plane s stola in se požene proti kuhinji.*) Teta Abby! Teta Martha! Pridita sem. (*Se vrne na sredino, teti pa prihitita skozi vrata. Martha drži v rokah pladenj s krožniki, skodelicami, krožnički in skledicami.*) Kaj bomo pa zdaj? Kaj bomo naredili?

MARTHA (*levo od mize*): Kaj bomo naredili? V zvezi s čim, ljubček?

MORTIMER (*pokaže na skrinjo*): Tam notri je truplo.

ABBY (*desno od Mortimerja*): Ja – gospod Hoskins.

MORTIMER: Mojbog, menda vaju ne bom šel prijavit na policijo! Ampak kaj pa naj?

MARTHA: No, predvsem se nehaj tako razburjat, ljubček.

ABBY: In za božjo voljo, ne delaj si toliko skrbi. Rekli sva ti, da pozabi na vse skupaj.

MORTIMER: Pozabim naj! Draga moja teta Abby, a vama res ne morem dopovedat, da je treba nekaj ukrenit?

ABBY (*nekoliko ostreje*): Dovolj, Mortimer, kako se pa obnašaš. Prevelik si že za take izbruhe.

MORTIMER: Ampak gospod Hotchkiss – Abby se na poti do kredence ustavi in obrne k Mortimerju.

ABBY: Hoskins, dragec. (*Nadaljuje pot do kredence in iz predala vzame prtičke in obročke. Martha odloži pladenj s skodelicami, krožniki itn. na mizo. Mortimer medtem nadaljuje.*)

MORTIMER: No, gospoda kakor-koli-se-že-piše ne moreta pustit tam notri.

MARTHA: Saj ga ne misliva, dragec.

ABBY (*s prtički in obročki pride do mize*): Ne, Teddy je spodaj v kleti in že koplje kanal.

MORTIMER: Hočeta reč, da bosta gospoda Hotchkissa pokopali v kleti?

MARTHA (*stopi k njemu*): Seveda, dragec – tako sva naredili tudi z drugimi.

MORTIMER (*gre proti levi*): Ne! Ne moreta ga vendar – (*Se nenadoma zave. Obrne se k njima.*) Z drugimi?

ABBY: Z drugimi gospodi.

MORTIMER: Ko praviš z drugimi – hočeš reč – z drugimi? Več kot enim drugim?

MARTHA: Ja, seveda, dragec. Čakaj, da pomislim: ta bo enajsti. (*Se obrne k Abby, ki stoji pri mizi*): Saj je tako, Abby, a ne?

ABBY: Ne, ljuba moja, ta bo dvanajsti. *Mortimer se šokiran opoteče nazaj, proti stolu pri pisalniku s telefonom.*

MARTHA: Ah, mislim, da se motiš, Abby. Ta je šele enajsti.

ABBY: Ne, ljuba moja. Dobro se spomnim. Ko je gospod Hoskins prvič prišel k nama, sem pomislila, da jih bo pa zdaj natanko ducat.

MARTHA: No ja, prvega v bistvu ne smeš štet.

ABBY: No, jaz štejem tudi prvega. Tako da jih je dvanajst.

Zazvoni telefon. Mortimer se popolnoma zbeگان obrne k telefonu in se oglasi, ne da bi dvignil slušalko:

MORTIMER: Halo! (*Pride k sebi in dvigne slušalko.*) Halo. O živijo, Al. Madona, sem vesel, da slišim tvoj glas.

Abby pri mizi še naprej vztraja pri številki dvanajst.

ABBY: No ja, kakor koli, saj so vsi spodaj v kleti –

MORTIMER (*tetama*): Pšššt – (*Telefonira, medtem gresta teti h kredenci in prestavita svečnike z zgornje police na spodnjo.*) Oh, ne, Al, trezen sem kot še nikoli. Prej sem te poklical, ker sem se počutil malo kot kakšen pirandellovski – pirande – ah, pa saj ne boš razumel, Al. Ej, veš kaj, super je, da si poklical nazaj. Takoj najdi Georgea. Napisat bo moral kritiko za nocojšnjo predstavo. Meni se ne bo izšlo. Ne, Al, motiš se. Jutri ti bom vse razložil. Skratka, George mora nocoj namesto mene na premiero! Jaz sem šef oddelka in jaz odločam! Dobi Georgea, kakor veš in znaš! (*Odloži slušalko in za trenutek obsedi ter se poskuša zbrati.*) No, torej, kje smo že ostali? (*Nenadoma plane s stola.*) DVANAJST!

MARTHA: Ja, Abby pravi, da morava štet tudi tistega prvega, kar pomeni dvanajst. (*Se vrne h kredenci.*)

Mortimer dvigne stol, ki stoji levo od mize, in ga s sedalom, obrnjenim na levo, prestavi na levi rob odra. Potem prime Martho za roko, jo odpelje k stolu in jo posadi nanj.

MORTIMER: V redu – torej – kdo je bil prvi?

ABBY (*jizza mize pride do Mortimerja*): Gospod Midgely. Baptist je bil.

MARTHA: No, jaz sicer še zmeraj mislim, da ga ne moreva prištevat k ostalim, ker je on pač kar umrl.

ABBY: Martha hoče reč, da je umrl brez najine pomoči. Veš, gospod Midgely je prišel sem, ker je iskal sobo –

MARTHA: To je bilo takoj po tistem, ko si se ti preselil v New York.

ABBY: – In nama se ni zdelo prav, da bi tvoja prijetna sobica samevala, ko je pa na svetu toliko ljudi, ki nimajo kam –

MARTHA: – Tak osamljen starček je bil ...

ABBY: Vsi sorodniki in prijatelji so mu že pomrli, bil je tako zapuščen in nesrečen –

MARTHA: – Tako nama je bilo hudo zanj.

ABBY: In ko je potem doživel srčni napad – in je sedel mrtev tamle v naslanjaču (*Pokaže na*

počivalnik.), je bil videt tako pomirjen – a se spomniš, Martha – in takrat naju je prešinilo: kaj ko bi pomagali še drugim osamljenim starčkom, da bodo odšli tako pomirjeni – in sva se odločili!

- MORTIMER (*napeto poslušaj*): Prav tukaj v tem naslanjaču ga je stisnilo! Kako strašno za vaju!
- MARTHA: Sploh ne, dragec. Bilo je tako kot v starih časih. Tvoj ded je imel zmeraj najmanj enega mrliča v hiši. No, Teddy je takrat že kopal v Panami in je mislil, da je gospod Midgely umrl zaradi rumene mrzlice.
- ABBY: Kar je pomenilo, da ga je treba nemudoma pokopat.
- MARTHA: In tako smo ga s skupnimi močmi odnesli dol v Panamo in ga pokopali. (*Vstane in položi roko Abby na ramo.*) Zato sva ti tudi rekli, da si nikar ne delaj skrbi zaradi tega. Ker zelo dobro veva, kako in kaj je treba.
- MORTIMER: Tako se je torej začelo – človek je prišel k vama in se zgrudil mrtev.
- ABBY: Seveda sva se zavedali, da se ne moreva zanašat, da se bo še kdaj zgodilo samo od sebe. Zato sva –
- MARTHA (*gre k Mortimerju*): A se spomniš vseh tistih kozarcev strupa, ki so dolga leta ležali na policah v dedkovem laboratoriju –?
- ABBY: Dobro veš, kako Martha rada izumlja nove recepte. Oh, koliko njene vložene zelenjave si pojedel.
- MARTHA: V štiri litre bezgovega vina vmešam eno čajno žličko arzenika, potem dodam pol žličke strihnina in samo ščepec cianida.
- MORTIMER (*ocenjujoče*): Mora bit kar močen šus.
- ABBY: Ja! V bistvu je samo eden od najinih gospodov še utegnil reč »Res izvrstno!«.
- MARTHA (*gre v ozadje*): No, moram se lotit dela v kuhinji.
- ABBY (*Mortimerju*): Škoda, da ne moreš ostat na večerji.
- MARTHA: Ravno preskušam nov recept.
- MORTIMER: Ničesar ne bi mogel spraviti vase. *Martha odide v kuhinjo.*
- ABBY (*zakliče za njo*): Takoj ti pridem pomagat, ljuba moja. (*Porine levi stol bliže k mizi.*) No, zdaj mi je pa kar odleglo. Saj res, počakat moraš, da pride Elaine, a ne? (*Se nasmehne.*) Gotovo si zelo srečen. (*Gre h kuhinjskim*

- vratom.*) No, ljubček, prepustila te bom tvojim mislim. (*Odide in zapre vrata za sabo.*)
- Zapiranje vrat zdrami Mortimerja iz zamaknjenosti. Gre k skrinji pod oknom, poklekne, dvigne pokrov in pogleda noter. Še kar ne more verjeti, spusti pokrov, si pomenca oči in pokrov spet dvigne. Tokrat res vidi gospoda Hoskinsa. Skrinjo naglo spet zapre, vstane in se ritensko umika. Nato steče nazaj k oknu in zagrne zavese. Umakne se k mizi v ozadju. Na mizi zagleda kozarec vode, dvigne ga in ga ponese k ustom, potem pa ga prešine, da je tudi zastrupljeno vino servirano v kozarcih, in ga naglo odloži. Gre h kletnim vratom in jih odpre. Z leve pride Elaine in Mortimer s treskom zapre vrata. Ko Elaine odloži torbico na pisalnik, jo Mortimer pogleda in jo šele takrat prepozna. Spregovori z rahlim presenečenjem.*
- MORTIMER: Oh, ti si. (*Pride v ospredje. Elaine se mu približa in ga prime za roko.*)
- ELAINE: Ne bodi hud, mucek moj! Očka je opazil moje vznemirjenje – zato sem mu povedala, kako je z nama, in potem nisem mogla kar takoj odit. Ampak poslušaj, mucek moj, nočaj me ne bo čakal.
- MORTIMER (*pogleda skrinjo*): Spravi se čimprej domov, Elaine, te bom jutri poklical.
- ELAINE: Jutri!
- MORTIMER (*razdraženo*): Saj veš, da te pokličem čisto vsak dan, no, vsaj vsak drugi dan.
- ELAINE: Ampak nočaj greva v gledališče!
- MORTIMER: Ne – ne greva!
- ELAINE: Ja, zakaj pa ne?
- MORTIMER (*se obrne k njej*): Elaine, nekaj se je zgodilo.
- ELAINE: Kaj pa, ljubi? Mortimer – vrgli so te iz službe!
- MORTIMER: Ne – ne – niso me vrgli iz službe. Samo o nočajnji premieri ne bom pisal jaz. (*Jo rine na levo*). Zdaj se pa le podvizaj domov, Elaine.
- ELAINE: Najprej moram izvedet, kaj se dogaja. To mi pa že lahko poveš.
- MORTIMER: Ne, ljuba moja, ne morem.
- ELAINE: Ampak če se bova poročila –
- MORTIMER: Poročila?
- ELAINE: Kaj, a si pozabil, da si me pred petnajstimi minutami zasnubil?
- MORTIMER (*odsočno*): A da sem? Ah – ja! No, kar se mene tiče, še vedno velja. (*Jo spet rine na*

- levo.) Zdaj pa pojdi čimprej domov, Elaine.
Nekaj moram uredit.
- ELAINE: Poslušaj, ti, kaj se pa greš? Najprej me za-
prosiš za roko, naslednji hip me pa mečeš iz hiše.
- MORTIMER (*proseče*): Saj te ne mečem iz hiše,
miška. A lahko prosim greš?
- ELAINE: Ne, nikamor ne bom šla. (*Mortimer gre
proti kuhinji. Elaine se približa skrinji pod
oknom.*) Ne, dokler mi ne pojasniš, za kaj gre.
(*Elaine se hoče usesti na skrinjo. Mortimer jo
zgrabi za roko. Pozvoni telefon.*)
- MORTIMER: Elaine! (*Gre k telefonu in vleče Elaine
za sabo.*) Halo? Ja, halo, Al. Samo trenutek
počakaj, prosim. – Razumem, da je važno.
Ampak minutko boš pa že počakal, a ne?
Ostani na zvezi! (*Odloži slušalko na mizo.
Z mize vzame Elainino torbico in ji jo poda.
Potem prime Elaine za roko, jo odvede do vrat
na levi in jih odpre.*) Poslušaj, Elaine, čudovita
punca si in ljubim te. Ampak trenutno imam
polno glavo skrbi in bi rad, da greš domov in
počakaš, dokler te ne pokličem.
- ELAINE (*na pragu*): Nič mi ne boš ukazoval.
- MORTIMER (*tako razdražen, da ji poočita*): Ko bova
enkrat poročena in bom imel kakšne svoje
težave, upam, da ne boš tako nerazumevajoča
in nadležna!
- ELAINE: Upam, da tudi ti ne boš tak, ko bova
poročena. Če bova poročena! (*Odide. Mortimer
dojame, steče za njo na verando in jo kliče –*)
- MORTIMER: Elaine! Elaine! (*Priteče nazaj noter,
zapre vrata, gre na drugo stran in poklekne na
skrinjo, da bi odprl okno. Nenadoma se zave,
kaj je v skrinji, in skoči dol. Odvihra v kuhinjo,
ampak ker se spomni, da Al čaka na zvezi, se
takoj vrne in gre k telefonu.*) Halo, Al? Halo ...
halo ... (*Potisne vilice telefona navzdol in začne
vrteti številčnico, ko pozvoni pri vratih. Mortimer
misli, da zvoni telefon. Abby pride iz kuhinje.*)
Halo. Halo, Al?
- ABBY (*gre k vhodnim vratom in jih odpre*): Zvonilo
je pri vratih, ljubček, ne telefon. (*Mortimer spet
pritisne na vilice ... in vrti številčnico. Na hišnem
pragu stoji gospod Gibbs.*) Dober večer. Kar
naprej.
- GIBBS: Pri vas menda oddajate sobo.
*Martha pride iz kuhinje. Na kredenco odloži namizno
vrtljivo ploščo in se premakne levo od mize.*
- ABBY: Res je. Ne boste vstopili?
- GIBBS (*vstopi*): Ste vi lastnica?
- ABBY: Ja, jaz sem gospodična Brewster. In to je
moja sestra, še druga gospodična Brewster.
- GIBBS: Pišem se Gibbs.
- ABBY (*mu ponudi stol na levi od mize*): Oh, izvolite,
sedite. Opravičujem se vam, ravno pripravljava
mizo za večerjo.
- MORTIMER (*v telefon*): Halo – dajte mi še enkrat
Ala. Lokalno redakcijo. (*Glasno.*) ALA!! LOKAL-
NO REDAKCIJO! KAJ? Oprostite, napačna šte-
vilka. (*Prekine in ponovno vrti številčnico. Gibbs
ga opazuje, potem se obrne k Abby.*)
- GIBBS: Bi lahko videl sobo?
- MARTHA (*desno pred mizo*): Usedite se no za
minutko, da se malo bolje spoznamo.
- GIBBS: Od tega ne bo nobenega haska, če mi soba
ne bo všeč.
- ABBY: Ste doma tukaj v Brooklynu?
- GIBBS: Nimam doma. Živim v hotelu. Ni mi všeč.
- MORTIMER (*v telefon*): Halo. Lokalno redakcijo.
- MARTHA: So vaši svojci Brooklynčani?
- GIBBS: Nobenih svojcev nimam.
- ABBY (*»še ana žrtev«*): Čisto sami na svetu.
- GIBBS: Mhm.
- ABBY: No, Martha – (*Martha veselo stopi h kredenci,
z zgornje leve police vzame steklenico z vinom
in vinski kozarec in oboje postavi na mizo. Abby
md govorjenjem posadi Gibbsa na stol levo od
mize, sama pa se umakne za mizo.*) No, prišli ste
na ravno pravi naslov. Izvolite, sedite.
- MORTIMER (*v telefon*): Halo, Al? Mort tukaj.
Prekinjeno je bilo. Al, ne morem pokrit
nocojšnje premiere. – Brez debate, ne morem
in konec!
- MARTHA (*desno od mize*): V katero cerkev pa
hodite? Episkopalna cerkev je tukaj takoj
zraven. (*Pokaže proti oknu in gre ob tem do
skrinje ter se usede nanjo.*)
- GIBBS: Prezbiterijanec sem. No, bil sem.
- MORTIMER (*v telefon*): George na Bermudih, ja,
kako, hudiča – (*Vstane in poviša glas.*) Seveda
sem mu jaz odobril dopust, kdo pa – a sem
šef redakcije ali nisem? Nekoga moraš na vsak
način dobit. Koga pa še imaš tam v pisarni?
(*Se presede na drug stol.*)
- GIBBS (*nejevoljen vstane in gre pred mizo na
desno*): Je pri vas zmeraj tako hrupno?

MARTHA: Oh, saj on ne stanuje tukaj, veste.

Abby se usede za mizo.

MORTIMER (v telefon): Gotovo je še kje kdo.

Poslušaj, Al, kaj pa kurir? Tisti pametnjakovič – ki gre vsem na jetra? Poglej malo po pisarnah, bom počakal na zvezi.

GIBBS: Res bi rad videl sobo.

ABBY (*potem ko je posadila Gibbsa levo od mize in se tudi sama usedla*): Zgoraj je. Ne bi spili kozarca najinega vina, preden gremo gor?

GIBBS: Sploh ne pijem.

MARTHA: Sami ga delava. Bezgovo vino je.

GIBBS (*Marti*): Bezgovo vino. Hmmm. Tega pa nisem pil že od otroških let. Pa bom, prosim. (*Nekoliko prestavi naslanjač in sede. Abby medtem odčepi steklenico in nataka vino.*)

MORTIMER (v telefon): No, kdo od stavcev je zagotovo še tam. Ej, Al, kaj pa tisti poba, ki zmeraj stavi moje tekste. On bo že vedel, kako bi jaz to napisal. Ime mu je Joe. Na tretjem stroju z leve. Daj no, Al, kaj pa veš, lahko se izkaže, da je skriti talent!

GIBBS (*Marthi*): Imata svoje bezgove grme?

MARTHA: To ne, ampak na pokopališču jih je vse polno.

MORTIMER (*vstane*): Ne, nisem se ga napil, ampak se ga pa še bom.

GIBBS: Nudite tudi hrano?

ABBY: Lahko se zmenimo, ampak najprej poskusite, če vam je všeč najino vino.

Mortimer prekine zvezo, postavi telefon nazaj na pisalnik in gre desno. Na mizi zagleda vino. Gre do kredence, vzame kozarec, ga prinese k mizi in si natoči. Gibbs se s kozarcem v roki ravno pripravlja, da bo pil.

MARTHA (*vidi, da si Mortimer nataka vino*):

Mortimer! Khm khm khm khm! (*Gibbs se ustavi in pogleda Martho. Mortimer ne reagira.*) Khm khm khm khm!

Ko Mortimer z levico ponese kozarec k ustom, ga Abby prime za roko in mu jo potisne nazaj dol.

ABBY: Mortimer. Ne tega. (*Mortimer še kar ne razume, a odloži kozarec na mizo. Potem nenadoma zagleda Gibbsa, ki ravno spet dviguje kozarec k ustom, da bo pil. S prstom pokaže nanj in divje zakriči. Gibbs ga pogleda in odloži kozarec. Mortimer še zmeraj upira vanj prst in se okrog mize pomika proti njemu. Gibbs, ki vidi*

v njem blazneža, počasi vstane in se zadenjsko umika proti sredini odra, tam se obrne in steče k izhodu na levi, Mortimer pa za njim. Gibbs odpre leva vrata, Mortimer pa ga porine ven in zaloputne vrata za njim. Potem se obrne in se izčrpan olajšano nasloni na vrata. Marta je medtem vstala in šla pred naslanjačem na drugo stran. Tudi Abby je vstala in šla na sredino spredaj. (Če bi želeli Gibbsov premik in odhod pospremiti z besedami, Mortimer lahko izreče katero od naslednjih replik: »Zbežite čimprej! Bi radi, da vas zastrupijo? Bi radi obležali mrtvi? Bi radi, da vas umorijo?«)

ABBY (*zelo razočarano*): Zdaj si pa vse pokvaril. (*Gre k zofi in sede.*)

Martha sedi v naslanjaču. Mortimer gre na sredino odra in pogleduje od ene do druge, potem ogovori Abby.

MORTIMER: Ne smeta počenjat takih stvari. Ne vem, kako naj vama razložim, ampak ne samo, da je nezakonito. To enostavno ni prav! (*Marthi.*) Tega se ne dela in konec. (*Martha se obrne stran, tako kot se je tudi Abby, ko je govoril njej.*) Ljudje ne bi razumeli. (*Pokaže na vrata, skozi katera je odšel Gibbs.*) On ne bi razumel.

MARTHA: Abby, ne bi smeli povedat Mortimerju!

MORTIMER: Hočem reč, da – da je ... tole pri vaju postalo ena zelo grda razvada.

ABBY (*vstane*): Mortimer, midve tebe ne poskušaava odvrčat od stvari, ki jih rad delaš. Ne razumem, zakaj bi se moral ti vmešavat v najine zadeve.

Pozvoni telefon. Mortimer se oglasi. Martha vstane in stoji pred mizo.

MORTIMER: Halo? (*Spet je Al.*) V redu, šel si bom pogledat prvo dejanje in ga totalno raztrgal. Samo še to, Al, naredi mi uslugo. Poišči O'Briena, našega odvetnika, vodjo naše pravne službe. Reci mu, naj me nujno poišče v teatru. Glej, da me ne boš pustil na cedilu. Okej. Ja, saj že grem. (*Prekine zvezo in se obrne k tetama.*) Poslušajta, jaz moram nujno v teater. Nisem se mogel izmazat. Ampak preden grem, a mi prosim nekaj obljubita?

MARTHA (*gre k Abby na sredino*): Najprej morava vedet kaj.

MORTIMER: Zelo vaju imam rad in vem, da imata tudi vidve radi mene. Dobro vesta, da bi za vaju

naredil vse na svetu, jaz vaju pa prosim, da meni na ljubo naredita eno samo stvar.

ABBY: Kaj bi rad od naju?

MORTIMER: Da ne naredita nič. Ampak res popolnoma nič. Ne spuščajta nikogar v hišo – in pustita gospoda Hoskinsa natanko tam, kjer je.

MARTHA: Zakaj?

MORTIMER: Potrebujem nekaj časa za premislek – in premisliti moram marsikaj. Res ne bi rad, da se vama kaj zgodi.

ABBY: Kaj zaboga bi se nama pa lahko zgodilo?

MORTIMER (*že ves iz sebe*): No, kakor koli – saj bosta tako naredili, a ne, meni na ljubo?

MARTHA: No ja, načrtovali sva pogrebno slovesnost še pred večerjo.

MORTIMER: Pogrebno slovesnost!

MARTHA (*rahlo ogorčeno*): Seveda. Menda ja ne misliš, da bomo gospoda Hoskinsa pokopali kar brez metodističnega obreda? Saj je bil vendar metodist.

MORTIMER: Ampak a ne bi mogli s tem počakat do takrat, ko se vrnem?

ABBY: Aha, potem bi bil lahko tudi ti zraven pri obredu.

MORTIMER (*se mu že kar meša*): Saj! Saj!

ABBY: Oh, Mortimer, slovesnost ti bo vseč – še posebej hvalnice. (*Marthi.*) Se spomniš, kako čudovito je Mortimer pel na koru, preden je mutiral?

MORTIMER: Da ne bosta pozabili: ne spuščajta nikogar v hišo, medtem ko me ne bo – obljubili sta mi!

MARTHA: No –

ABBY: Oh, Martha, zakaj mu pa ne bi ustregli, zdaj ko je najin zaveznik. (*Mortimerju.*) V redu, Mortimer, naj bo.

Mortimer globoko zavzdihne od olajšanja. Gre k zofi in pobere klobuk. Ko že hoče odpreti vrata, se ustavi.

MORTIMER: Imata kakšen list papirja? Vrnil se bom, čim se bo dalo. (*Na poti proti vratom je iz žepa potegnil obrazce za Srečni dol*). Z nekom se moram srečat.

Abby gre medtem k pisalniku po papir in mu ga prinese.

ABBY: Tukaj je nekaj pisemskega papirja. Bo to dovolj?

MORTIMER (*ga vzame*): V redu bo. Nekaj časa bom pridobil, če bom kritiko napisal že na poti v teater. (*Odide na levo.*)

Teti gledata za njim. Martha gre k vratom in jih zapre. Abby gre do kredence in prinese na mizo svečnika. Potem v kredenci poišče vžigalice, in medtem ko govori, prižiga sveči.

MARTHA: Mortimer je bil pa danes nekam čuden.

ABBY (*prižiga sveči*): No, pa saj je razumljivo – mislim, da vem, zakaj.

MARTHA (*prižge stoječo svetilko*): Zakaj?

ABBY: Pravkar se je zaročil. Mislim, da ga ni moškega, ki ob tem ne bi bil nervozen.

MARTHA (*se med Abbyjinim govorjenjem vzpne po stopnicah na podest, zagrne zavese na oknu, pride nazaj dol in s spodnjim stikalom ugasne luč na galeriji.*) Oh, tako sem vesela za Elaine – in na medenih tednih se bo Mortimer končno lahko spočil. To poletje res ni bil kaj dosti prost.

ABBY: No, ga vsaj ni spet odneslo kam na Kitajsko ali v Španijo.

MARTHA: Nikoli nisem mogla razumet, kaj neki ga vleče v te kraje.

ABBY: Veš, jaz mislim, da Mortimer na teater že ves čas gleda kot na nekaj postranskega. On bi moral kritizirat kaj pomembnejšega – človeštvo, na primer. (*Postavi en svečnik na mizo spredaj desno in drugega zadaj levo.*)

MARTHA (*na sredini*): Oh, Abby, če se nam bo Mortimer pridružil pri pogrebu gospoda Hoskinsa, bova rabili še eno pesmarico. Eno imam še v svoji sobi. (*Se odpravi po stopnicah proti prvemu podestu.*)

ABBY: Veš kaj, ljuba moja, v bistvu sem jaz na vrsti, da vodim slovesnost, ampak ker te ni bilo doma in si gospoda Hoskinsa zamudila, bi rada, da jo vodiš ti.

MARTHA (*se razveseli*): To je pa zelo prijazno od tebe, ljuba moja – ampak a ti bo res prav tako?

ABBY: To je edino pravično.

MARTHA: Razmišljam, da bi oblekla tisto črno svileno obleko, pa mamino broško bom vzela. (*Je namenjena naprej gor, ko pozvoni pri vratih.*)

ABBY (*se premakne do pisalnika*): Grem jaz, draga.

MARTHA (*potiho*): Mortimerju sva obljubili, da ne bova nikogar spustili noter.

ABBY (*prijateno opreza izza zavese na okencu na vhodnih vratih*): Kdo pa misliš, da je?

MARTHA: Počakaj, bom pogledala. (*Stopi k oknu na podestu in pogleduje izza zavese.*) Dva moška sta – še nikoli ju nisem videla.

ABBY: Si prepričana?

MARTHA: Ob cesti je parkiran avto – najbrž sta prišla z njim.

ABBY: Pridem še jaz pogledat! (*Pohiti po stopnicah navzgor. Nekdo potrka na vrata. Abby opreza izza zavese.*)

MARTHA: A ju poznaš?

ABBY: Nobeden se mi ne zdi znan.

MARTHA: Delajva se, da naju ni doma. (*Se stisneta v kot na podestu.*)

Spet trkanje na vhodnih vratih, nekdo od zunaj pritisne na kljuko in vrata se počasi odprejo. Visok moški pride do sredine odra in se ozira po sobi. Premika se samozavestno in sproščeno, kot bi mu bila soba znana. Gleda vsenaokrog, samo na stopnice ne. Nekaj zloveščega je na tem človeku – nekaj, zaradi česar te ob njem spreletava rahel srh. Nekaj v njegovi hoji, v njegovem vedenju in presenetljivi podobnosti z Borisom Karloffom. Abby in Martha ga gledata s podesta in si ne upata niti črhnuti, tako ju je strah. Ko se moški temeljito razgleda po sobi, se obrne in ogovori nekoga pred vhodnimi vrati.

JONATHAN: Kar naprej, doktor. (*Na levi vstopi dr. Einstein. Videti je precej zanemarjen. Na obrazu ima dobrodušen trapast nasmešek, kakršnega imajo tisti, ki živijo v prijetni meglici alkoholnih hlapov. Nekaj je na njem, kar daje vtis nekdanjega duhovnika. Obstane med vrati, plaho, a radovedno.*) V tej hiši sem odraščal. Kot otrok sem komaj čakal, da jo bom pobrisal od doma – zdaj sem pa vesel, da se lahko spet zatečem sem.

EINSTEIN (*zapre vrata, sestrama obrača hrbet*): Ja, Johannes, zelo dobro skrivališče. Sehr gut, ja.

JONATHAN: Prepričan sem, da moja družina še živi tukaj. Brewsterjev ne moreš zgrešit. Upam, da bodo s pitanim teletom proslavili vrnitev izgubljenega sina.

EINSTEIN: Ja, jaz sem lačen. (*»Pitano te!« se mu nenadoma prikaže v obliki dveh kozarcev vina na mizi.*) Glej, Johannes, pijača! (*Se s prednje strani podviza k mizi. Jonathan pride bliže z zadnje strani.*)

JONATHAN: Kot bi naju pričakovali. Dobro znamenje.

Neseta kozarca k ustom, takrat pa se Abby spusti nekaj stopnic niže in se oglasi.

ABBY: Kdo sta vidva? Kaj delata tukaj?

Oba odložita kozarca. Einstein z naslanjača pobere klobuk, pripravljen na beg. Jonathan se obrne k Abby.

JONATHAN: Glej, no, tetka Abby! Tetka Martha! Jaz sem, Jonathan.

MARTHA (*prestrašeno*): Takoj odidita.

JONATHAN (*se jima približa*): Jaz sem, Jonathan – vajin nečak Jonathan.

ABBY: O ne, pa niste. Niti malo mu niste podobni in nikar se ne pretvarjajte! Kar lepo ven!

JONATHAN (*stopi še bliže*): Ampak res sem Jonathan. In to (*Pokaže na Einsteina.*) je dr. Einstein.

ABBY: Tudi on ni dr. Einstein.

JONATHAN: Ne dr. Albert Einstein – dr. Herman Einstein.

ABBY (*stopi še stopnico niže*): Kdo ste? Najin nečak Jonathan že niste.

JONATHAN (*s pogledom ošine Abbyjino iztegnjeno roko*): Vidim, da še vedno nosiš ljubki prstan z granatom, ki ga je babica kupila v Londonu. (*Abby osupne in pogleda prstan.*) In ti, Martha, še vedno nosiš visoke ovratnike – da zakriješ brazgotino, kjer te je ožgala dedkova kislina.

Martha seže z dlanjo k vratu. Teti strmita v Jonathana. Martha se spusti nekaj stopnic niže in obstane za Abby. Einstein stopi na sredino.

MARTHA: Glas ima res tak kot Jonathan.

ABBY (*se spusti do vznožja stopnic*): Si imel nesrečo?

JONATHAN (*si seže z roko k licu*): Ne – (*Se pomračí.*) – moj obraz – dr. Einstein je kriv za to. On je plastični kirurg. Ljudem spreminja obraze.

MARTHA (*pride dol do Abby*): Ampak ta obraz sem nekje že videla. (*Abby.*) Abby, se spomniš, ko sva Schultzovega fanta peljali v kino in me je bilo tako strah? Ta obraz je bil!

Jonathan otrpne in pogleda Einsteina. Einstein se premakne v sredino in spregovori.

EINSTEIN: Počasi, Johannes, samo počasi! (*Tetama.*) Nič ne skrbita, dragi dami. V zadnjih petih letih sem Johannesu priskrbel tri nove obraze.

- In v kratkem mu ga bom spet. Ta zadnji obraz – no, tudi jaz sem videl ta film – ravno preden sem ga operiral. Pa še nacedil sem se ga prej.
- JONATHAN (*se zmeraj bolj nevarno in grozeče približuje Einsteinu, ki se zadenjsko umika v ospredje*): Vidiš, doktor – a vidiš, kaj si mi naredil. Celó moja lastna družina –
- EINSTEIN (*ga skuša pomiriti, medtem ko se umika proti levi*): Johann – zdaj si doma, zu Hause – v tej prečudoviti hiši – (*Tetama*) – oh, kolikokrat mi je pripovedoval o Brooklynu – o tej hiši – o svojih ljubljenih tetkah. (*Jonathanu.*) Saj sta te prepoznali, Johann. (*Abby, medtem ko jo rine proti Jonathanu.*) Vesta, da je Jonathan, a ne da. Pogovarjajta se z njim. Povejta mu, da ga poznata. (*Se umakne za mizo.*)
- ABBY: No – Jonathan – dolgo se nismo videli – kaj si pa delal vsa ta leta?
- MARTHA (*se je premaknila v ospredje skrajno levo*): Ja, Jonathan, kod si hodil?
- JONATHAN (*zdaj spet obvladano*): Oh, v Angliji sem bil, pa v Južni Afriki, Avstraliji – zadnjih pet let pa v Chicagu. Skupaj z dr. Einsteinom sva bila tam poslovno.
- ABBY: Oh, midve sva bili pa v Chicagu na Svetovni kolumbijski razstavi.
- MARTHA (*da bi nekaj pripomnila*): Ja – strašansko vroče se nama je zdelo v tem Chicagu.
- EINSTEIN (*se premika v ozadje desno in potem naprej do mize*): Ja – tudi nama je tam postalo vroče.
- JONATHAN (*pride od zadaj in se postavi med obe sestrí, priliznjeno*): Oh, kako čudovito je bit spet v Brooklynu. In vidve – Abby – Martha – kot da se nista postarali niti za en sam dan. Taki sta, kot se vaju spomnim – prijazni – očarljivi – gostoljubni. (*Tetkama sladke besede ne sežejo v srce.*) Kaj pa moj dragi Teddy – (*Z roko nakaže dečka, starega tam nekje osem, deset let.*) – se je vrgel v politiko? (*Se obrne k Einsteinu.*) Veš, doktor, moj bratec je bil odločen, da bo postal predsednik države.
- ABBY: Oh, Teddy se ima dobro! Zelo dobro! In tudi Mortimerju nič ne manjka.
- JONATHAN (*rahlo posmehljivo*): Za Mortimerja pa vem. Videl sem njegovo fotografijo ob njegovi časopisni rubriki. Očitno je uresničil vse, kar je že od nekdaj obetal njegov odurni značaj.
- ABBY (*ga zagovarja*): Mortimer nama je zelo pri srcu.
- Nastane kratka pavza. Potem Martha obotavljajoče spregovori in pokaže proti izhodu.*
- MARTHA: No, Jonathan, res lepo, da smo se spet videli.
- JONATHAN (*vzvišeno*): Prav res, teta Martha. (*Gre do stola na levi strani mize in se usede.*) Lepo je bit spet doma.
- Sestri se prestrašeno spogledata.*
- ABBY: No, Martha, v kuhinjo bo treba pogledat, da nama kaj ne skipi na štedilniku. (*Se odpravi proti kuhinji, nato opazi, da ji Martha ne sledi. Vrne se in jo pocuka, nato gre spet proti kuhinji. Martha gre za njo do sredine odra, potem Jonathanu.*)
- MARTHA: Ja. Oprostita nama za minuto, Jonathan. Razen če se vama mogoče preveč ne mudi. *Jonathan jo grozeče pogleda. Martha stopi za mizo, vzame steklenico vina in jo postavi nazaj na kredenco, potem z Abby odideta. Abby, ki je čakala Martho na pragu, zapre vrata za njima. Einstein gre v ozadje desno, Jonathanu za hrbet.*
- EINSTEIN: No, Johannes, kam bova šla pa zdaj? Ne smeva predolgo odlašat. Policija ima fotografije tega obraza. Čimprej te je treba operirat. Poiskat morava primeren kraj za to – pa tudi za gospoda Spenalza bova morala poskrbet.
- JONATHAN: Ne sekiraj se zaradi te podgane.
- EINSTEIN: Ampak, Johannes, sveže truplo, morava se ga znebit.
- JONATHAN (*vrže klobuk na zofo*): Pozabi na gospoda Spenalza.
- EINSTEIN: Ampak trupla ne moreva pustit na sedežu kabrioleta. Ne bi ga smel ubit, Johannes. Ljubezniv možakar je bil – ponudil nama je prevoz – ti pa potem takóle.
- JONATHAN (*se z grenkobo spomni*): Rekel mi je, da sem tak kot Boris Karloff! (*Plane proti Einsteinu.*) Ti si to zakuhal, doktor. Ti si mi to naredil!
- EINSTEIN (*se od mize zadenjsko umika v ospredje desno*): No no, Johann – samo da najdeva primeren kraj – hitro te bom porihnal!
- JONATHAN: Še nocoj!
- EINSTEIN: Johann – najprej se moram najest. Lačen sem – in slaboten.

Tetki prideta iz kuhinje. Abby stopi do Jonathana na sredini. Martha obstane med kuhinjskimi vrati.

ABBY: Jonathan – veseli sva, da si se spomnil na naju in se potrudil, da si naju prišel pozdravit. Ampak ti v tej hiši nikoli nisi bil srečen in tudi midve nisva bili nikoli srečni, dokler si še živel z nami – tako da sva se zdaj prišli posloviti.

JONATHAN (*se grozeče nameni proti njej, a si premisli in nadaljuje priliznjeno*): Tetka Abby, priznam, da me vajina čustva do mene ne presenečajo. V življenju sem se nič kolikokrat kesal, ker sem vama kot otrok zadal toliko srčnih bolečin.

ABBY: Res si bil prava pokora, Jonathan.

JONATHAN: Razočaran sem predvsem zaradi dr. Einsteina. (*Einstein je nekoliko presenečen.*) Čeprav se nama tako mudi naprej, sem mu obljubil, da si bova vzela čas in se ustavila v Brooklynu na večerji. Povedal sem mu, kakšna izvrstna kuharica je teta Martha.

Martha tega ne presliši in stopi v ospredje.

MARTHA: Oh ...

ABBY (*se umakne v ozadje desno*): Žal mi je, ampak bojim se, da nimava dovolj za vse.

MARTHA: Abby, pljučne pečenke imava kar zajeten kos, zelenjave je pa tudi več kot zadosti.

JONATHAN (*prekipevajoč od navdušenja*): Pljučna pečenka z zelenjavo!

MARTHA: Mislim, da mogoče pa vseeno lahko vsaj – JONATHAN: Hvala, tetka Martha! Ostaneva na večerji.

ABBY (*se prav nič zadovoljna umika proti kuhinjskim vratom*): No prav, saj bova hitro.

MARTHA: Ja! (*Odide v kuhinjo.*)

ABBY (*se ustavi med vrati*): Saj res, Jonathan, če bi se rada malo osvežila – lahko uporabita kopalnico v starem dedkovem laboratoriju.

JONATHAN (*gre k njej*): Pa ne, da je laboratorij še kar tam?

ABBY: Ja, seveda. Natanko tak, kakršnega je zapustil dedek. No, grem v kuhinjo pomagat Marthi – ko se nam pa vsem tako mudi. (*Odide v kuhinjo.*)

EINSTEIN (*gre v ozadje*): No, gut, vsaj najedla se bova.

JONATHAN (*za miljo*): Dedkov laboratorij! (*Pogleda proti zgornjemu nadstropju.*) Natanko tak, kot je bil. Doktor, odlična operacijska dvorana.

EINSTEIN: Škoda, da je ne bova mogla uporabiti.

JONATHAN: Najprej boš poskrbel zame, potem pa ... Porkaduš, tukaj lahko bajno obogativa. Laboratorij – bolniške sobe na podstrešju – deset postelj, doktor – v Brooklynu komaj čakajo, da spoznajo tvojo nadarjenost.

EINSTEIN: Preveč si se razgrej, Johann. Glede Brooklyna sva po moje vsaj kakšno leto prepozna.

JONATHAN: Ne poznaš tega kraja, doktor. V Brooklynu praktično vsak potrebuje nov obraz.

EINSTEIN: Ampak stare obraze so v glavnem že vse pozaprl.

JONATHAN: Zelo majhen odstotek – in brooklynski fantje so znani po tem, da so pripravljene masno plačat, samo da se izognejo rešetkam.

EINSTEIN: Ustavi konje, Johann. Tvoji teti nočeta, da ostaneva tukaj.

JONATHAN: Povabljena sva na večerjo, a nisva?

EINSTEIN: To že – ampak kaj pa po večerji?

JONATHAN (*gre do zofe*): To prepusti meni, doktor. Bom že jaz uredil. Ti povem, da bo tale hiša še dolga leta najina baza.

EINSTEIN (*se mu ne zdi slabo*): Oh, to bi bilo čudovito, wunderbar, Johannes! Ta ljubka mirna hišica. In tvoji tetki – kakšni prisrčni dami, takoj sem ju vzljubil. Grem kar po potovalki, kaj praviš?

JONATHAN (*ga zaustavi*): Doktor! Počakat morava, da naju povabita.

EINSTEIN: Ampak pravkar si rekel, da –

JONATHAN: Povabili naju bosta.

EINSTEIN: Kaj pa, če bosta rekli ne?

JONATHAN: Doktor – dve nemočni stari ženički – ? (*Se usede na zofa.*)

EINSTEIN (*iz stranskega žepa vzame čutaro, odvijte zamašek in gre k skrinji*): Tako je, kot bi se uresničile čudovite sanje – Upam samo, da ne fantaziraš. (*Se zlekne na skrinji in potegne iz čutare.*) Kako je spokojno.

JONATHAN (*zleknen na zofi*): Ravno zato je ta hiša kot nalašč za naju – ker je tako spokojno.

Teddy pride iz kleti in silovito zatrobi na rog. Jonathan plane na levo. Teddy odkoraka do stopnic in se vzpne na podest. Možakarja začudeno strmiva v njegovo tropsko čelado.

TEDDY: V NAPAD! (*Se požene po stopnicah in izgine.*) Jonathan ob vznožju stopnic gleda za njim. Einstein obsedi na skrinji in znova nagne čutaro. Ob kriku »V napad!« se spusti zavesa.

DRUGO DEJANJE

Isto prizorišče. Pozneje istega večera.

Jonathan se je po večerji karseda udobno namestil v naslanjaču desno od mize in si privoščil cigaro. Abby in Martha sedita na skrinji pod oknom in ga živčno pogledujeta, kakor pogleduje nekdo, ki si želi, da bi se gostje odpravili domov. Einstein sproščen in zadovoljen sedi na stolu levo od mize. Miza je pospravljena in počiščena. Pogrnjena je z rdečim prtom, na njej je krožniček za Jonathana namesto pepelnika. Soba je kot iz škatlice. Vsa vrata so zaprta in zavese na oknih zagrnjene.

JONATHAN: Ja, tetki moji, teh pet let v Chicagu sem bil tako zaposlen in tako srečen kot še nikoli.

EINSTEIN: Iz Chicaga sva šla potem v Indiano, v South Bend. *(Zmajuje z glavo, kot bi si želel, da ne bi bila šla tja.)*

Jonathan ga pogleda.

JONATHAN: Kako je bilo v Indiani, njiju ne bo zanimalo.

ABBY: Oh, Jonathan, marsikaj zelo zanimivega si doživel – ampak ne bi ti smeli pustit, da pripoveduješ tako pozno v noč. *(Počasi vstaja. Jonathan jo že samo s tonom svojega glasu posadi nazaj na stol.)*

JONATHAN: To, da sem v Londonu spoznal dr. Einsteina, je ključno spremenilo moje življenje, bi lahko rekel. Saj se še spomnita, da sem bil v Južni Afriki – na lovu za diamanti – in potem v Amsterdamu – kjer sem z diamanti trgoval. Želel sem si nazaj v Južno Afriko – in dr. Einstein mi je to omogočil.

EINSTEIN: Odlično se je posrečilo, Johann. *(Tetama.)* Ko sva snela povoje – je bil v obraz tako spremenjen, da mi ga je sestra morala predstaviti.

JONATHAN: Tisti obraz sem imel rad. Še zdaj imam sliko pri sebi. *(Iz notranjega žepa plašča izvleče manjšo fotografijo, se za trenutek zastrmi vanjo, potem jo poda Marthi. Martha jo pogleda in jo poda Abby.)*

ABBY: To je že malo bolj podobno temu, kakršen si bil včasih, ampak te vseeno ne bi prepoznala.

JONATHAN: Mislim, da bova šla nazaj na ta obraz, doktor.

EINSTEIN: Ja, zdaj je že dovolj varno.

ABBY *(vstaja)*: No, saj vem, da bi se zdaj oba že rada odpravila – kamor sta pač namenjena.

JONATHAN *(se še udobneje namesti)*: Dragi moji tetki – tako sem se napokal vajine slastne večerje, da se niti ganit ne morem.

EINSTEIN *(se tudi zlekne)*: Ja, prijetno je tukaj.

MARTHA *(vstane)*: Ampak vseeno – zelo pozno je že in –

Teddy se s tropsko čelado na glavi in s knjigo in še eno čelado v roki pojavi na galeriji.

TEDDY *(se spušča po stopnicah)*: Našel sem jo! Našel sem jo!

JONATHAN: Kaj si našel, Teddy?

TEDDY: Knjigo o svojem življenju – svojo biografijo. *(Gre zadaj desno do Einsteina.)* Tukaj je ta slika, o kateri sem vam pripovedoval, general. *(Odprto knjigo položi na mizo in Einsteinu pokaže fotografijo.)* Tukaj sva, oba skupaj. »Predsednik Roosevelt in general Goethals v soteski Culebra Cut«. To sem jaz, to ste pa vi, general.

Einstein pogleda fotografijo.

EINSTEIN: Himmeldonnerwetter, kako sem se spremenil.

Teddy pogleda Einsteina in se rahlo zmede, ampak se takoj znajde.

TEDDY: No, veste, tega posnetka v bistvu danes še ni. V soteski Culebra Cut se dela sploh še niso začela. Zaenkrat še kopljevo kanale. Zdaj, general, bova šla skupaj v Panamo preverit, kako napredujejo najnovejša izkopavanja.

Mu poda čelado.

ABBY: Ne, Teddy – ne v Panamo.

EINSTEIN: Bova šla kdaj drugič. Panama je zelo daleč.

TEDDY: Neumnost, spodaj v kleti je.

JONATHAN: V kleti?

MARTHA: Pustiva mu, da v kleti koplje Panamski prekop.

TEDDY *(strogo)*: General Goethals, kot predsednik Združenih držav in vrhovni poveljnik kopenske vojske in mornarice in kot tisti, ki vas je zadolžil za to delo, zahtevam, da me spremljate na pregled novega kanala.

JONATHAN: Teddy! Čas je že, da greš spat.

TEDDY: Kako, prosim? *(Se premakne zadaj desno do Jonathana in si ob tem nadene ščipalnik.)* Kdo ste pa vi?

JONATHAN: Jaz sem Woodrow Wilson. Spravi se spat.

TEDDY: Ne – vi niste Wilson. Ampak vaš obraz mi je znan. Čakajte, da pomislim – vi niste med tistimi, ki jih v tem času že poznam. Mogoče vas bom spoznal pozneje – mogoče ko bom šel na lov v Afriko – ja, vaš videz je že tak, da bi vas lahko srečal v džungli.

Jonathan odreveni. Abby gre pred Teddyjem in se postavi med njega in Jonathana.

ABBY: To je tvoj brat Jonathan, dragec.

MARTHA (*vstane*): Dal si je spremenit obraz.

TEDDY: Aha, to je to – poseganje v naravo!

ABBY: Mogoče bi bilo res dobro, da greš spat, Teddy – Jonathan in njegov prijatelj morata zdaj nazaj v hotel.

JONATHAN (*vstane*): General Goethals (*Einsteinu*), takoj na pregled prekopa. (*Gre zadaj desno.*)

EINSTEIN (*vstane*): V redu, gospod predsednik. Greva v Panamo.

TEDDY: Špica! Špica! (*Gre h kletnim vratom in jih odpre.*) Kar za mano, general. (*Einstein gre v ozadje do Teddyja. Teddy potrka najprej na čelado, ki jo Einstein drži v roki, potem pa še na svojo glavo.*) Na jug greva, saj veste. (*Odide po stopnicah navzdol.*)

Einstein si nadene čelado, ampak mu je prevelika. Na vratih se obrne in spregovori.

EINSTEIN: No, bon voyage. (*Odide in zapre vrata.*)

JONATHAN: Tetka Abby, bojim se, da se nismo dobro razumeli. Omenjala si hotel. Nimava hotela. Prišla sva naravnost sem –

MARTHA: No, čisto malo naprej je zelo prijeten hotelček –

JONATHAN (*ji seže v besedo*): Tetka Martha, jaz sem tukaj doma.

ABBY: Ampak, Jonathan, tukaj ne moreta ostati. Te sobe potrebujeva.

JONATHAN: Potrebujeta jih?

ABBY: Ja, za podnajemnike.

JONATHAN (*vzнемirjeno*): Podnajemnike imata v hiši?

MARTHA: No, zaenkrat še ne, ampak jih misliva imet.

JONATHAN (*ji spet seže v besedo*): Se pravi, da je moja nekdanja soba prosta.

ABBY: Ampak, Jonathan, za dr. Einsteina pa res nimava prostora.

JONATHAN (*stopi pred mizo in otrese pepel s cigare na krožniček*): Skupaj bova v moji sobi.

ABBY: Ne, Jonathan, žal mi je, ampak ne moreta ostati tukaj.

Jonathan stoji pred mizo. Cigaro zmečka na krožničku in gre proti tetama. Teti se zadaj umikata okrog mize proti sredini, prva je Martha. Jonathan se obrne in se s sprednje strani približa Abby na sredini.

JONATHAN: Z dr. Einsteinom morava nekje prespat.

Prej si se spomnila, da sem že kot otrok znal bit neprijeten. Ne vama ne nama ne bi bilo preveč všeč, če –

MARTHA (*prestrašeno*): Mogoče bi ju pa čez noč vseeno vzeli pod streho –

ABBY: No ja, ampak samo čez noč, Jonathan.

JONATHAN: Torej smo zmenjeni. No, kar pripravita nama sobo –

Martha se začne vzpenjati po stopnicah, Abby pa za njo.

MARTHA: Samo prezračiti jo je treba.

ABBY: Ves čas je lepo pospravljen, da jo lahko pokaževa podnajemnikom. Mislim, da se bosta z dr. Einsteinom dobro počutila v njej.

Jonathan gre za njima do podesta in se nasloni na steber od ograje. Teti sta na galeriji.

JONATHAN: Dr. Einstein je zelo ugleden gost. Ne vem, če se zavedata, kakšen strokovnjak je.

Ampak bosta že še spoznali. Čez nekaj tednov bo pred vama stal čisto drugačen Jonathan.

MARTHA: Tukaj te ne bo mogel operirati.

JONATHAN (*se ne zmeni za njene besede*): Ko se bova z dr. Einsteinom organizirala – ko bova spet začela z operacijami – Oh, pozabil sem vama povedati. Dedkov laboratorij bova spremenila v operacijsko dvorano. Obetava si, da bo posel cvetel.

ABBY: Jonathan, ne bova dopustili, da najino hišo spremeniš v bolnico.

JONATHA (*se zasmeje*): Bolnico – za božjo voljo, kje pa! To bo lepotni salon.

Einstein razburjen pridrvi iz kleti.

EINSTEIN: Ej, Johann, spodaj v kleti – (*Zagleda teti in umolkne.*)

JONATHAN: Dr. Einstein – moji prelubi tetki sta naju povabili, da se za stalno naseliva v njuni hiši.

EINSTEIN: O, si uredil zadevo?

ABBY: No, nocoj bosta prespala.

JONATHAN: Prosim, pojdita nama takoj pripraviti sobo.

MARTHA: No –

ABBY: Za nocoj.

Odideta skozi obok. Jonathan se spusti k vznožju stopnic.

EINSTEIN: Johannes, ko sem prišel dol v klet, kaj misliš, kaj sem našel?

JONATHAN: Kaj?

EINSTEIN: Panamski prekop.

JONATHAN (*vznejevoljen, se premakne na sredino*): Panamski prekop.

EINSTEIN: Ravno pravšnje velikosti za gospoda Spenalza. Teddy je izkopal jamo. Dva metra dolgo in dober meter široko.

JONATHAN (*se mu posveti; odpre kletna vrata in gleda dol*): Tam spodaj!

EINSTEIN: Kot da bi vedeli, da imava s sabo gospoda Spenalza. To pa je gostoljubje.

JONATHAN (*zapre kletna vrata*): Dober štos – moji teti v svoji hiši s truplom, pokopanim v kleti.

EINSTEIN: Kako ga bova pa spravila noter?

JONATHAN (*gre v ospredje*): Hm, ja. Skozi vrata res ne moreva prikorakat z njim. (*Opazi okno na desni strani.*) Avto bova zapeljala med hišo in pokopališče – ko bojo šli vsi spat, ga bova skoz okno spravila noter.

EINSTEIN (*izvleče čutaro*): Ah, postelja! Samo pomisli, nocoj bova spala v posteljah! (*Pije z dolgimi požirki.*)

JONATHAN (*ga zgrabi za roko*): Počasi, doktor. Ne pozabi, da jutri operiraš. In tokrat glej, da boš trezen.

EINSTEIN: Boš videl, kako boš lep.

JONATHAN: Ker če ne bom – (*Porine Einsteina proti vratom.*)

ABBY (*ko se z Martho pojavita na galeriji*): Jonathan! Soba je pripravljena.

JONATHAN: Vidve gresta lahko kar spat. Avto bova prestavila zadaj za hišo.

MARTHA: Kar naj ostane, kjer je – do jutri. *Einstein odpre vrata.*

JONATHAN: Nočem ga pustiti na ulici – ne bi bil rad v prekršku. (*Odide.*)

Einstein odide za njim in zapre vrata. Abby in Martha se spustita po stopnicah in se ustavita pred mizo.

MARTHA: Abby, kaj bova pa zdaj?

ABBY: No, predvsem jima ne bova dovolili ostati dlje kot eno noč. Kaj bi si pa mislili sosedge? Če bi ljudje prihajali sem z enim obrazom, odhajali pa z drugim.

Gre do mize v ospredju, Martha stoji desno od nje.

MARTHA: Kaj bova pa naredili z gospodom Hoskinsom?

ABBY (*gre k skrinji pod oknom. Martha pride za njo*): Oh, gospod Hoskins. Tamle notri mu zagotovo ni prav udobno. Pa je tako potrpežljiv, ubožček. Veš kaj, mislim, da bo najboljše, če ga Teddy kar takoj odnese v klet.

MARTHA (*neomajno*): Abby – Jonathana že ne mislim vabit na pogreb.

ABBY: Jasno, da ne. Počakali bova, da se bosta spravila spat, potem pa pridemo dol in opravimo slovesnost.

Teddy pride iz kleti, vzame knjigo z mize in se nameni na levo. Abby ga prestreže na sredini.

TEDDY: General Goethals je bil zelo zadovoljen. Pravi, da je kanal ravno pravšnje velikosti.

ABBY (*gre na sredino*): Teddy! Teddy, rumena mrzlica je zahtevala še eno žrtev.

TEDDY (*si sname ščipalnik*): Ojoj – to bo pa generala zelo pretreslo.

MARTHA (*gre na levo*): Potem mu pa ne smemo povedati.

TEDDY (*gre pred Abby do Marthe*): Ampak to spada v njegov resor.

ABBY: Ne, ne smemo mu povedati, Teddy. Pokvarilo bi mu obisk.

TEDDY: Žal mi je, teta Abby. To ni v moji moči – treba mu bo povedati. Vojaška pravila, saj razumeta.

ABBY: Ne, Teddy, to mora ostati skrivnost.

MARTHA: Res!

TEDDY (*ju ima rad*): Državna skrivnost?

ABBY: Ja, državna skrivnost.

MARTHA: A obljudiš?

TEDDY (*»kakšno neumno vprašanje«*): Dajem vama častno besedo predsednika Združenih držav. (*Položi roko na srce.*) Pri svoji časti prisegam, da ne bom prelomil obljube. (*Pljune.*) No, zdaj pa razmislimo – (*Si natakne ščipalnik in objame teti čez rame.*) Kako bomo pa okrepali, da bo ostalo skrivnost?

ABBY: Veš kaj, Teddy, ti pojdi zdaj lepo nazaj v klet, in šele ko bom ugasnila luči – ko bo res tema –,

takrat pridi gor in odnesi ubogega reveža dol k prekopu. (*Ga rine h kletnim vratom, on jih odpre.*) No, le pojdi zdaj, Teddy.

MARTHA (*gre za njima v ozadje*): Midve bova potem prišli za tabo in bomo opravili pogrebno slovesnost.

TEDDY (*med vrati*): Napovejta, da bo predsednik spregovoril nekaj besed. (*Se že nameni oditi, potem pa se obrne.*) Kje pa je ubogi revež?

MARTHA: V skrinji je.

TEDDY: Mrzlica se očitno širi. Tam do zdaj še ni bilo nobenega primera. (*Odiše in zapre vrata za sabo.*)

ABBY: Martha, ko prideta Jonathan in doktor nazaj, morava poskrbet, da bosta šla čimprej v posteljo.

MARTHA: Ja. In medtem ko bova čakali, da zaspita, se bova tudi že preoblekli za pogreb. (*Nenadoma pomisli.*) Abby, jaz gospoda Hoskinsa sploh nisem videla.

ABBY: O, marija sveta, pa res – tebe ni bilo doma. No, pa ga pridi zdaj pogledat. (*Gresta k skrinji, prva je Abby.*) Zelo je čeden, veš – sploh če pomisliš, da je metodist. (*Ravno ko hočeta dvigniti pokrov, Jonathan od zunaj s treskom odpre okno. Teti zakričita in odskočita. Med zavesami se prikaže Jonathanova glava.*)

JONATHAN: Tukaj skož bova ... prtljago bova spravila noter.

ABBY (*zdaj na sredini*): Jonathan, soba je že pripravljena. Lahko gresta kar gor. (*Einstein porine skož okno dve zaprašeni potovalki in velik kovček z instrumenti. Jonathan ju postavi na tla.*)

JONATHAN: Midva se žal ne ravna po brooklynskem urniku – vidve se pa le čimprej spravita spat.

ABBY: Vidva sta oba gotovo zelo utrujena – midve pa ne hodiva v posteljo tako zgodaj.

JONATHAN: Pa bi morali. Skrajni čas, da sem se vrnil domov in bom poskrbel za vaju.

MARTHA: Spat sva mislili it šele –

JONATHAN (*gospodovalno*): Teta Martha, a me nisi slišala, spat in to takoj! (*Martha se odpravi po stopnicah, medtem pa skož okno prileze še Einstein in pobere potovalki. Jonathan dvigne kovček z instrumenti in ga prestavi za skrinjo.*) Instrumente lahko odneseva v laboratorij

tudi zjutraj. (*Einstein se napoti po stopnicah. Jonathan zapre okno. Einstein na stopnicah prehiti Martho. Abby je na sredini levo.*) No prav, pa pojdimo vsi skupaj spat. (*Gre proti sredini, medtem ko se Abby premakne v ospredje levo do stikala.*)

Jonathan se odpravi po stopnicah in opazi, da se je Einstein ustavil pred vrati na galeriji. Tudi Martha je že skoraj na galeriji.

JONATHAN: Še eno nadstropje, doktor. (*Marthi.*) Dajmo, teta Martha. (*Martha se podviza k vratom. Einstein gre pod obokom naprej po stopnicah proti gornjemu nadstropju. Jonathan se napoti na desno stran galerije. Abby stoji spodaj pri stikalu.*) Smo že, teta Abby.

ABBY (*zavlačuje in pogleduje h kletnim vratom*): Takoj pridem.

JONATHAN: No, daj že, teta Abby. (*Odločno.*) Ugasni luči!

Abby obrne stikalo, oder zajame tema, pas svetlobe je le na stopnicah pod obokom. Abby se povzpne do vrat svoje sobe, kjer jo čaka Martha. Še zadnjič prestrašeno pogleda Jonathana in odide v sobo. Tudi Martha izgine v svojo sobo in zapre vrata. Jonathan gre skozi obokana vrata in jih zapre za sabo, tako da svetloba ugasne. Skozi šipo na vhodnih vratih proseva soj ulične svetilke. Teddy odpre vrata iz kleti in prižge kletno luč, da se med vrati prikaže njegov obris. Gre k skrinji in jo odpre – pokrov kot običajno zarjavelo zaškriplje. Seže v skrinjo in iz nje zvleče gospoda Hoskinsa (*lutka naj bo ravno zadosti lahka za prenašanje in dovolj toga za mrliško okorelost*). Teddy si naloži gospoda na ramo, skrinjo pusti odprto in gre čez oder h kletnim vratom. Odide skožnje, jih zapre in se s truplom spusti v klet. Na obokanih vratih se pojavita Jonathan in Einstein. Temno je. Uprasneta vžigalici in za trenutek prislušujeta pred Abbynimi in Marthinimi vrati. Einstein spregovori.

EINSTEIN: Vse v redu, Johann.

Vžigalici ugasneta. Jonathan uprasne še eno in spusti se po stopnicah do vznožja.

JONATHAN: Jaz bom odprl okno. Ti pa pojdi ven in okrog hiše in mi ga podaj skož.

EINSTEIN: Ne, pretežek je zame. Pojdi ti ven in ga porivaj noter – jaz bom pa tukaj in ga bom vlekel. Potem ga bova skupaj odnesla dol v Panamo.

JONATHAN: No, prav. *(Upihne vžigalico, gre k vhodnim vratom in jih odpre. Einstein gre na svojo levo.)* Malo se bom razgledal okrog hiše. Ko bom potrkal na šipo, odpri okno.

EINSTEIN: Prav. *(Jonathan odide in zapre vrata za sabo. Einstein uprasne vžigalico in gre na desno. Zaleti se v mizo in vžigalica ugasne. Od tam se tipaje pomika proti desni. Zasliši se pritajen krik in ropot. Einstein se je zvrnil v skrinjo. V skrinji uprasne novo vžigalico, se počasi skobaca v sedeči položaj in pogleduje okrog. Upihne vžigalico, zleze iz skrinje in mrmra.)* Kdo je pa pustil skrinjo odprto? Dummkopfl! *(Škripanje, ko zapira pokrov. V temi se zasliši rahlo trkanje po okenski šipi. Einstein odpre okno. Potem pritajeno.)* Johannes? No, dajva. Ho-ruk! Allez-Oop! Počakaj ... čakaj malo. Noga se mu je nekje zataknila. – Scheisse – auč – ja, zdaj ga pa imam. No, daj – uh – *(Einstein se, kot je dolg in širok, zvali po tleh, zasliši se udarec trupla ob tla in potem od zunaj en »pšššt«.)* To sem bil jaz, Johannes. Spodrsnilo mi je.

JONATHAN: Daj, pazi malo.
Premor.

EINSTEIN: Opa, sezul se mu je čevelj. *(Premolk.)* Je že v redu, Johann. Alles in Ordnung! Imam ga! *(Trkanje na vhodna vrata.)* Johannes! Nekdo je pred vrati. Pridi hitro! NE! Vse imam pod nadzorom – pridi okrog, schnell!

Spet trkanje. Trenutek tišine, nato se zasliši škripanje pokrova skrinje. Einstein namerava gospoda Spenalza nadomestiti z gospodom Hoskinsom. Že tretje trkanje, medtem ko se Einstein muči s truplom. Še četrto trkanje, potem pa škripanje pokrova. Einstein zapira skrinjo. Odhiti do pisalnika, ves čas sklonjen, da ga ne bi bilo mogoče opaziti skozi vrata. Z leve pride Elaine in tiho pokliče.

ELAINE: Gospodična Abby! Gospodična Martha! *(V pasu medle svetlobe gre do sredine in zakliče proti galeriji.)* Gospodična Abby! Gospodična Martha! *(Jonathan vstopi skozi vhodna vrata in jih zapre. Elaine se ob tresku prestrašena obrne.)* Uhhh! Kdo pa je? Si ti, Teddy? *(Jonathan stopi naprej, Elaine pa se zadenjsko umika proti stolu levo od mize.)* Kdo pa ste vi?

JONATHAN: Kdo ste pa vi?

ELAINE: Elaine Harper – v sosednji hiši stanujem!

JONATHAN: Kaj pa potem delate tukaj?

ELAINE: Na obisk h gospodični Abby in gospodični Marthi sem prišla.

JONATHAN *(ne da bi se obrnil, Einsteinu, ki se je medtem odplazil k stikalu):* Prižgi luč, doktor. *(Luč se prižge. Elaine ob pogledu na Jonathana ostrmi in se sesede na stol. Jonathan jo nekaj časa gleda.)* Za prijateljski obisk ste si izbrali precej neprimeren čas. *(Gre do skrinje in se ozira za Spenalzom, a brez uspeha. Preiskuje za mizo, pogleda skoz okno, potem pa se vrne na sredino.)*

ELAINE *(mukoma zbira pogum):* Mi ne bi rajši vidva pojasnila, kaj počneta tukaj.

JONATHAN *(na desni pred mizo):* Midva tukaj stanujeva.

ELAINE: To pa ne bo držalo. Vsak dan pridem sem, pa vaju še nikoli nisem videla. *(Se prestraši.)* Kje sta pa gospodična Abby in gospodična Martha? Kaj sta jima naredila?

JONATHAN *(pred mizo stopi korak naprej):* No, naj se vam predstaviva. To – *(Pokaže na doktorja.)* – je dr. Einstein.

ELAINE *(pogleda Einsteina):* Dr. Einstein? *(Se obrne spet k Jonathanu. Einstein za njenim hrbtom skuša z mahanjem dopovedati Jonathanu, kje je gospod Spenalzo.)*

JONATHAN: Slavni kirurg – *(Pogleda, če je Spenalzo mogoče pod mizo, pa ga tudi tam ni.)* – malo pa tudi čarovnik.

ELAINE: In zdaj mi boste najbrž rekli, da ste vi pa Boris Kar –

JONATHAN: Jaz sem Jonathan Brewster.

ELAINE *(se rahlo prestrašena odmakne):* Oh – vi ste Jonathan!

JONATHAN: Torej ste že slišali zame.

Einstein se premakne pred zofo.

ELAINE: Ja – ravno prej popoldne prvič.

JONATHAN *(se ji približa):* In kaj so vam povedali?

ELAINE: Samo to, da je v družini še tretji brat in da mu je ime Jonathan – nič drugega. *(Pomirjujoče.)* No, potem je pa vse jasno. Zdaj ko vem, kdo sta. *(Steče proti izhodu.)* Zato se bom kar odpravila nazaj domov. *(Vrata so zaklenjena. Elaine se obrne k Jonathanu.)* Bi mi lahko, prosim, odklenili.

Jonathan gre proti Elaine, a se, preden pride do nje, obrne proti ozadju, stopi k vratom in jih odklene. Einstein se premakne do stola levo od

mize. Jonathan pripre vrata in Elaine se napoti tj. Jonathan se obrne in jo s kretnjo ustavi.

JONATHAN: »No, potem je pa vse jasno.« Kaj ste hoteli reč s tem? Zakaj ste prišli sem sredi noči?

ELAINE: Zdelo se mi je, da se nekdo potika okrog hiše. Najbrž ste bili vi.

Jonathan zapre vrata in jih zaklene, ključ pa pusti v ključavnici.

JONATHAN: Zdelo se vam je, da se nekdo potika okrog hiše?

ELAINE: Ja – saj ste bili zunaj, a ne? A ni to vajin avto?

JONATHAN: A ste videli koga pri avtu?

ELAINE: Ja.

JONATHAN (*stopa proti njej, ona pa se ritensko umika v ozadje na desni*): Ste videli še kaj?

ELAINE: Samo to, da je šel nekdo okrog hiše k avtu.

JONATHAN: Kaj še ste videli?

ELAINE: Samo to – nič drugega. Zato sem tudi prišla sem. Hotela sem reč teti Abby, naj pokliče policijo. Ampak če ste bili vi in je to vajin avto, potem mi gospodične Abby ni treba vznemirjat. Bom kar šla. (*Poskuša mimo Jonathana priti do vrat. Jonathan ji zastavi pot.*)

JONATHAN: Kaj je tisti človek delal pri avtu?

ELAINE (*vznemirjeno*): Ne vem. Samo mimo sem šla.

JONATHAN (*grozeče proti njej, ona se umika na desno*): Mislim, da lažete.

EINSTEIN (*gre zadaj desno in proti sredini*): Mislim, da govori resnico, Johannes. Pustiva jo, no, naj gre, a?

JONATHAN (*še zmeraj rine za njo na desno*): Po mojem pa laže. Sredi noči je vdrla v hišo. Po mojem je nevarna. Ne smeva ji pustit, da takole teka okrog. (*Jo zgrabi za roko. Elaine zakriči.*)

ELAINE: Spustite me –

JONATHAN: Doktor –

Ko se Einstein premika proti desni, iz kleti pride Teddy in zapre vrata za sabo. Pogleda

Jonathana na desni in ogovori Einsteina na levi.

TEDDY (*prostodušno*): To ne bo državniški pogreb, veste. (*Gre po stopnicah do podesta. Elaine se pomika k pisalniku in vleče Jonathana za sabo.*)

ELAINE: Teddy! Teddy! Povej tema dvema, kdo sem. *Teddy se obrne in jo pogleda.*

TEDDY: To je moja hči – Alice. (*Zavpije »V NAPAD!«.* *Požene se po stopnicah navzgor in izgine.*)

ELAINE (*se poskuša osvoboditi Jonathanovega prijema in ga zveleče na sredino levo*): Ne! Ne! Teddy!

Jonathan ji zviije roko na hrbtu in ji z dlanjo maši usta.

JONATHAN: Doktor! Daj robec! (*Einstein mu poda robec in Jonathan z roko, s katero je pokrival Elaineina usta, seže po njem. Elaine zakriči.*

Jonathan ji z roko spet pokrije usta. S pogledom ošine kletna vrata in reče Einsteinu.) V klet!

Einstein se požene h kletnim vratom in jih odpre.

(V kleti gori luč.) Steče nazaj in obrne stikalo, tako da prizorišče zajame tema. Jonathan porine Elaine skozi kletna vrata. Einstein priteče spet nazaj in odvleče Elaine po stopnicah v klet. Jonathan zapre vrata in je še na prizorišču, ko se na galeriji pojavita teti v žalnih oblačilih. Razen soja ulične svetilke je vse v popolni temi.

ABBY: Kaj pa je?

MARTHA: Kaj se dogaja spodaj? (*Martha zapre vrata za sabo, Abby pa obrne stikalo na galeriji in prižge luč. Pogledujeta dol v sobo in se nato spustita po stopnicah. Abby medtem sprašuje.*)

ABBY: Kaj pa je? (*Pride od vznožja stopnic in zagleda Jonathana.*) Kaj pa delaš?

JONATHAN: Zasačila sva vlomilca – prikradel se je v hišo. Pojdita nazaj v sobo.

ABBY: Poklicali bova policijo.

JONATHAN: Sva jo že midva. Bova že midva uredila. Pojdita nazaj v sobo. Sta me slišali? *Pri vhodnih vratih pozvoni, sledi še močno trkanje. Abby steče k vratom in jih odpre. Vstopi Mortimer s kovčkom v roki. V istem hipu Elaine priteče iz kleti in se vrže Mortimerju v objem. Jonathan jo hoče zgrabiti, a je prepozen. Ostane v ospredju na sredini. Einstein se odtihotapi v ospredje, Jonathanu za hrbet.*

ELAINE: Mortimer! (*Odloži kovček na tla.*) Kje si bil?

MORTIMER: V gledališču Nora Bayes, ni mi preostalo drugega. (*Zagleda Jonathana.*)

Mojbog – pa ne, da sem še zmeraj tam! *Abby stoji na Mortimerjevi levi.*

ABBY: To je tvoj brat Jonathan – in to je dr. Einstein. *Mortimer meri s pogledom svoji teti, oblečeni v črnino.*

MORTIMER: Vem, da tole ni nočna mora, ampak kaj pa je?

JONATHAN: Vrnil sem se domov, Mortimer.

MORTIMER (*ga gleda, potem se obrne k Abby*):

Kdo praviš, da je to?

ABBY: Tvoj brat Jonathan. Dal si je spremenit obraz. Dr. Einstein ga je operiral.

MORTIMER (*si natančneje ogleda Jonathana*):

Jonathan! Jonathan, zmeraj si bil pošast, ampak a moraš to kazat tudi navzven?

Jonathan stopi korak proti njemu. Einstein povleče Jonathana za rokav. Elaine in Martha se umakneta k pisalniku.

EINSTEIN: Počasi, Johannes, samo počasi!

JONATHAN: Mortimer, si že pozabil, kaj vse sem počenjal s tabo, ko sva bila otroka? Se spomniš takrat, ko si bil privezan na posteljno stranico – z iglami pod nohti –?

MORTIMER: Mojbog, res je Jonathan. – Ja, spomnim se. Nisem pozabil, da si najbolj odvraten, zloben in brezsrčen stvor, kar jih je.

Jonathan postaja vse bolj napet. Abby stopi med njiju.

ABBY: No, no, fanta, komaj sta se spet srečala, menda ne bo že kar takoj špetir.

MORTIMER (*gre k vratom in jih odpre*): Nobenega špetira ne bo, teta Abby. Jonathan – tukaj nisi zaželen – poberi se!

JONATHAN: Z dr. Einsteinom sva bila povabljena, da ostaneva.

MORTIMER: V tej hiši že ne.

ABBY: Samo čez noč.

MORTIMER: Ne prenesem ga v svoji bližini.

ABBY: Ampak res sva ju povabili, da prenočita, in ne bi bilo lepo, če bi zdaj požrlji besedo.

MORTIMER (*z odporom*): No, prav, eno noč. Ampak takoj zjutraj pa – ven! (*Pobere kovček.*) Kje bosta pa spala?

ABBY: Dali sva jima nekdanjo Jonathanovo sobo.

MORTIMER: To je tudi moja nekdanja soba.

(*Se vzpne po stopnicah.*) Jaz bom spal v njej.

Tukaj bom prenočil.

MARTHA: Oh, Mortimer, to me pa zelo veseli.

EINSTEIN: Johannes, bova spala pa spodaj.

MORTIMER: Seveda spodaj, to je enkrat ena.

EINSTEIN (*Jonathanu*): Ti boš spal na zofi, jaz pa na skrinji.

Ob omembi skrinje Mortimer ravno pride na podest; klobuk obesi na obešalnik, se obrne in se počasi spusti po stopnicah nazaj dol. Ko pride do vzhodja, se nameni proti skrinji. Približuje se ji z zadnje strani in spregovori.

MORTIMER: Na skrinji! No ja, da se ne bomo prerekali. Tale skrinja bo za nočjo zame čisto v redu. Bom jaz spal na skrinji. (*Ko se Mortimer za mizo premika na drugo stran, mu Einstein poskuša zapreti pot, ampak je prepozen. Obrne se k Jonathanu, Mortimer pa se medtem že usede na skrinjo.*)

EINSTEIN: Ej, Johannes – vse to prepiranje – kaj pa gospod Spenalzo?

JONATHAN: Spenalzo! (*Stopi v ozadje in se spet ozira za truplom. Zave se, da bi bilo bolj pametno ostati spodaj, zato se obrne k Mortimerju.*) No ja, Mortimer – v bistvu ti ne bi rada povzročala sitnosti – bova že midva spala spodaj.

MORTIMER (*vstane*): Jonathan, tvoja nenadna uvidevnost do mene me ne prepriča preveč.

EINSTEIN (*se vzpne na podest*): Komm, Johann. Greva v sobo po prtljago, a ne da?

MORTIMER: Ni treba, doktor!

JONATHAN: Ampak, doktor, o Spenzalu ni ne duha ne sluha.

MORTIMER: Pa kdo je ta Spenalzo?

EINSTEIN (*s podesta*): Ah, neki najin prijatelj. Johannes ga išče.

MORTIMER: Samo da ne bosta še koga privlekla sem!

EINSTEIN: Je že v redu, Johann. Greva spakirat, pa ti bom vse povedal. (*Gre naprej po stopnicah in izgine pod obokom. Tudi Jonathan se odpravi gor.*)

ABBY (*pride v ospredje*): Mortimer, saj ni treba, da spiš spodaj. Za to noč se lahko preselim k Marthi, ti pa pojdi v mojo sobo.

JONATHAN (*je že na galeriji*): Sploh ni nobenih težav, tetka Abby. Samo svoje stvari vzameva in sva. In potem bo soba tvoja, Mortimer. (*Izgine pod obokom.*)

Mortimer gre do sofe. Martha se premakne za naslanjač desno od mize in med Mortimerjevim govorjenjem neopazno pobere čevlji gospoda Spenzala, ki jo je tja v prizoru v temi odložil Einstein. Martha se pretvarja, da otresa prah z obleke.

MORTIMER: Samo čas zgubljata – rekel sem že, da bom spal spodaj.

Elaine plane s stola in se vrže Mortimerju v objem.

ELAINE: Mortimer!

MORTIMER: Kaj pa je s tabo, ljubica?

ELAINE (*na robu histerije*): Skoraj so me umorili.
MORTIMER: Skoraj so te kaj? (*Zapiči pogled v teti.*)

Abby! Martha!

MARTHA: Ne! Jonathan je bil.

ABBY: Mislił je, da je v hišo vdrl vlomilec.

ELAINE: Ne, ni bilo samo to. Po mojem je blazen.
Mortimer, bojim se ga.

MORTIMER: Joj, ljuba moja, saj se vsa tresesh. (*Jo posadi na zofo. Tetama.*) A imata dišečo sol?

MARTHA: Nimava, ampak mogoče bi vroč čaj ali pa kavo –

MORTIMER: Kavo. Še zame jo skuhajta – pa kakšen sendvič bi. Nocoj sploh nisem večerjal.

MARTHA: Za oba bova kaj pripravili.

Mortimer sprašuje Elaine, kako in kaj. Abby sname klobuk in rokavice in jih odloži na kredenco, medtem se pogovarja z Martho.

ABBY: Martha, klobuka lahko pustiva kar tukaj.
Mortimer se obrne in jo pogleda. Stopi na desno.

MORTIMER: Menda se ne odpravljata ven, a?

A sploh vesta, koliko je ura? Čez polnoč je že.
(*Ob besedi »polnoč« se nečesa spomni.*)

POLNOČ! (*Obrne se k Elaine.*) Elaine, takoj moraš domov!

ELAINE: Kaaaj?

ABBY: Pa saj si rekel, naj pripraviva sendviče za oba. En dva tri bova. (*Odide v kuhinjo.*)

Mortimer s hrbtom obrnjen proti Marthi gleda Elaine. Martha se mu s čevljem v roki približuje od zadaj.

MARTHA: Kako, a si pozabil – nameravali smo proslavit vajino zaroko? (*Ob besedi »zaroka« sune Mortimerja s čevljem v hrbet. Zastrmi se v čevlji in se čudi. Čudi se, kako neki se je ta čevlji znašel v njeni roki. Nekaj trenutkov še boljši vanj (Mortimer in Elaine ga seveda ne vidita), potem pa ga odloži na mizo. Ne zmeni se več zanj in se spet obrne k Mortimerju.*) In jo tudi bomo, ljubček. Pripravili vama bova imenitno pozno večerjico. (*Na poti h kuhinjskih vratom se obrne.*) In odprli bomo steklenico vina! (*Odide v kuhinjo.*)

MORTIMER (*odsotno*): No, prav. (*Nenadoma se premisli in zdrvi h kuhinjskim vratom.*) Ne, nobenega VINA! (*Zapre vrata in se vrne na sredino. Elaine vstane z zofo in se mu približa. Še vedno je močno vznemirjena.*)

ELAINE: Mortimer! Kaj se dogaja v tej hiši?

MORTIMER (*sumničavo*): Kako to misliš – kaj se dogaja?

ELAINE: Zmenjena sva bila, da me boš sinoči peljal na večerjo in v gledališče – pa si vse skupaj odpovedal. Zaprošil si me za roko – in jaz sem privolila – pet minut zatem si me pa vrgel iz hiše. In zdaj sredi noči, tik za tem, ko me je tvoj brat skoraj zadavil, me podiš domov. Poslušaj me zdaj, gospod Brewster – preden grem domov, hočem vedet, pri čem sem. A me ljubiš?

MORTIMER (*jo prime za roke*): Neizmerno te ljubim, Elaine. V bistvu te tako neizmerno ljubim, da se ne morem poročiti s tabo.

ELAINE: A se je tebi kar naenkrat zmešalo?

MORTIMER: Ne bi rekel, je pa to samo še vprašanje časa. (*Usedeta se na zofo in Mortimer ji pojasnjuje.*) Veš, našo družino že od nekdaj spremlja blaznost. (*Pogleda proti zgornjemu nadstropju in proti kuhinji.*) In zadnje čase gre samo še na slabše. Zato se ne morem poročiti s tabo, ljuba moja.

ELAINE: Daj no daj, tako hudo pa že ne more bit.

MORTIMER: Ne, draga – čudna kri se pretaka po žilah Brewsterjev. Če bi bolje poznala mojo družino – no – mi smo – nekaj takega bi pričakoval, če bi mjuzikel *Helzapoppin* napisal Strindberg.

ELAINE: Čakaj, samo zato, ker je Teddy malo –
MORTIMER: Ne, to se je začelo že davno. Že s prvim Brewsterjem – bil je med tistimi, ki so z ladjo Mayflower prvi pripluli sem. Saj veš, da so v tistih časih Indijanci skalpirali priseljence – no, on je pa skalpiral Indijance.

ELAINE: Mortimer, to je že davna preteklost.

MORTIMER: Ne, vsa naša družina ... (*Vstane in pokaže na dedovo sliko nad kredenco.*) Moj ded, na primer – izumljal je zdravila in jih preizkušal na mrličih, da mu zaradi zdravil ne bi kdo umrl.

ELAINE: Ni bil tako nor. Zaslužil je milijon dolarjev.

MORTIMER: In potem je tukaj Jonathan. Maloprej si rekla, da je blazen – da te je poskušal umorit.

ELAINE (*vstane in se mu približa*): Ampak to je tvoj brat, to nisi ti. Jaz ljubim tebe.

MORTIMER: In potem je tukaj še Teddy. Dobro veš, kako je z njim. Misli, da je Roosevelt. Ne, ljuba moja, noben Brewster se ne bi smel poročiti. Zdaj vem – če bi svojega očeta spoznal še pravi čas, bi mu to preprečil.

ELAINE: Poslušaj, ljubi moj, nič od tega ne dokazuje, da si tudi ti nor. Poglej svoji teti – tudi onidve sta Brewsterjevi, a ne – najbolj normalni in ljubeznivi dami, kar sem jih kdaj srečala.

Mortimer gre za mizo do skrinje in ob tem pripomni:

MORTIMER: No, tudi onidve znata bit čudaški.

ELAINE (se obrne in gre na levo): Ja, ampak prikupno čudaški! – Prijazni, dobrosrčni – sočutni do vseh –

Mortimer vidi, da mu Elaine obrača hrbet. Dvigne pokrov in na hitro pogleda v skrinjo – v njej namesto gospoda Hoskinsa zagleda gospoda Spenalza.

Zapre pokrov, se opoteče k mizi in se nasloni nanjo.

MORTIMER (sam pri sebi): To se še nadaljuje!

ELAINE (se obrne k Mortimerju): Seveda lahko nadaljujem, Mortimer. Nič takega mi ne moreš povedat o njiju, česar ne bi že vedela.

MORTIMER: Saj ti tudi ne bom. (Gre k njej.)

Poslušaj, Elaine, moraš domov. Ta hip se je pojavilo nekaj zelo važnega.

ELAINE: Pojavilo? Kaj pa? Razen naju ni tukaj nikogar.

MORTIMER: Vem, da se obnašam zmedeno, ampak to pač pripiši dejstvu, da sem tudi jaz eden norih Brewsterjev.

ELAINE: Če misliš hlinit blaznost, zato da bi se me znebil – si res nor. Mogoče se ti ne boš poročil z mano, ampak se bom pa zato jaz s tabo. Ljubim te, ti trapček.

MORTIMER (jo poriva proti vratom na levi): No, če me res ljubiš, potem se pa že enkrat poberi domov!

ELAINE: No, vsaj pospremi me do doma, prosim. Strah me je.

MORTIMER: Strah! Teh par korakov čez pokopališče?

Elaine se napoti k vratom, potem pa spremeni taktiko in se obrne k Mortimerju.

ELAINE: Mortimer, me ne boš poljubil za lahko noč?

MORTIMER (iztegne roki): Seveda te bom, miška moja. (Kar si je Mortimer zamislil kot bežen poljubček, Elaine poskuša spremeniti v strasten prizor. Mortimer kljub temu ohrani trezno glavo.) Lahko noč, ljuba. Saj te bom poklical, če ne jutri, pa pojutrišnjem.

ELAINE (besna do skrajnosti odvihra k vratom, jih odpre in se obrne k Mortimerju): Ti – ti, bedni pisun! (Zaloputne vrata za sabo.)

Mortimer nemočno zre za njo, potem se obrne in gre h kuhinjskim vratom.

MORTIMER (na kuhinjskem pragu): Teta Abby! Teta Martha! Pridita sem!

ABBY (izza odra): Samo še minutko, dragec.

MORTIMER: Takoj pridita! (Se postavi k zadnjemu koncu skrinje.)

Abby pride iz kuhinje.

ABBY: Ja, dragec, kaj pa je? Kje je pa Elaine?

MORTIMER: A mi nista obljubili, da ne bosta nikogar spustili v hišo, medtem ko me ne bo!

Sledeče replike se prekrivajo.

ABBY: Ampak Jonathan je kar vdrl noter –

MORTIMER: Nisem mislil Jonathana –

ABBY: In dr. Einstein je prišel z njim –

MORTIMER: Tudi dr. Einsteina ne mislim. Kdo je ta v skrinji?

ABBY: Saj sva ti povedali – gospod Hoskins.

Mortimer sunkovito odpre skrinjo in se premakne ob njen zadnji konec.

MORTIMER: To ni gospod Hoskins.

Abby se rahlo zbegana približa skrinji, na sprednjem koncu pogleda vanjo in se začudi.

ABBY: Kdo neki je to?

MORTIMER (na njeni levi): Hočeš reč, da tega človeka še nikoli nisi videla?

ABBY: Natanko tako. Na, ta je pa lepa. Zdaj že vsak misli, da lahko meni nič, tebi nič prikoraka v našo hišo.

MORTIMER: Daj no daj, teta Abby, kaj se zdaj izmotavaš. To je še eden vajinih gospodov!

ABBY: Mortimer, kako lahko rečeš kaj takega! Ta človek je navaden slepar! In če je prišel z namenom, da bo pokopan v naši kleti, se krepko moti.

MORTIMER: Oh, teta Abby, priznala si mi, da sta gospoda Hoskinsa spravili v skrinjo.

ABBY: Ja, res je.

MORTIMER: No, ta človek najbrž ni sam prišel na isto misel kot gospod Hoskins. Sicer pa – kje pa je gospod Hoskins? (Pogleda proti kletnim vratom.)

Abby gre za mizo proti sredini.

ABBY: Najbrž je že šel v Panamo.

MORTIMER: Oh, ste ga pokopali?

ABBY: Ne, ne še. Spodaj čaka na pogrebno slovesnost, ubožček. Sploh še nisva utegnili, zdaj ko je Jonathan v hiši. (Ob omembi

Jonathanovega imena Mortimer zapre skrinjo.)

Oh, ja. Že dolgo si želiva, da bi imeli enkrat dvojni pogreb (*Gre h kuhinjskim vratom.*), ampak za popolnega tujca pa žalne slovesnosti že ne mislim opravljat.

MORTIMER (*gre k nje*): Tujca! Teta Abby, kako naj ti verjamem? V kleti je dvanajst gospodov in priznala si mi, da sta jih zastrupili.

ABBY: Ja, drži. Ampak da bi se spustila tako nizko in ti lagala, tega pa menda ne misliš. Martha! (*Odide v kuhinjo.*)

Ob istem času Jonathan izpod oboka stopi na galerijo in se naglo spusti po stopnicah. Mortimer gre v ospredje levo in na sredino. Jonathan ga zagleda in gre k njemu.

JONATHAN: O, Mortimer – rad bi s tabo spregovoril par besed.

MORTIMER (*ostro nastopi*): Za kaj več tudi ne bo časa, Jonathan, ker sem se odločil, da se morata s tvojim kameradam še ta hip spokat iz hiše.

JONATHAN (*priliznjeno*): Veseli me, da se tudi ti zavedaš dejstva, da midva ne moreva živeti pod isto streho – samo rešitev, ki jo ponujaš, je napačna. Pojdi po svoj kufer in izgini! (*Se premika za Mortimerjem, da bi čimprej prišel do skrinje, ampak Mortimer gre v širokem loku okrog mize in ga prestreže spredaj na sredini.*)

MORTIMER: Jonathan! – Zdaj mi pa že rahlo presedaš. Tvojega prenočevanja v Brooklynu je konec – poberi se!

JONATHAN: Dragi moj Mortimer, če si od navadnega blebetača napredoval do pisuna, nikar ne misli, da si zdaj pa odrasel ... (*Se nenadoma počene mimo Mortimerja k skrinji in se usede nanjo.*) Jaz bom ostal, ti pa se boš pobral – in to takoj!

MORTIMER (*se mu približa*): Če misliš, da me boš prestrašil – če misliš, da se česar koli bojim –

JONATHAN (*vstane, stojita si iz oči v oči*): Čudno življenje sem živel, Mortimer. Ampak nekaj sem se pa naučil – da me ni strah ničesar!

(*Se pogumno zasrepita drug v drugega, tedaj pa iz kuhinje pride Abby, za njo pa še Martha.*)

ABBY: No, Martha, daj pogledaj, kaj je v skrinji. *Oba moška se hkrati vržeta na skrinjo. Jonathan je na sprednjem koncu.*

MORTIMER in JONATHAN: No no, tetka Abby!

Mortimer počasi obrne glavo proti Jonathanu, spoznanje mu razsvetli obraz. Vstane in se samozavestno smehlja.

MORTIMER: Jonathan, naj tetka Martha kar pogleda, kaj je v skrinji. (*Jonathan grozeče otrpne. Mortimer gre pred mizo do Abby.*) Tetka Abby, dolgujem ti opravičilo. (*Jo poljubi na čelo.*) Dobro novico imam za vaju. Jonathan odhaja. Z njim pa tudi dr. Einstein in njun mrzli prijatelj. (*Jonathan vstane, ampak noče popustiti.*) Jonathan, moj brat si. Brewster, tako kot jaz. Dajem ti priložnost, da si rešiš kožo in odneseš s sabo obremenilni dokaz – kaj drugega bi še rad. (*Jonathan se ne zgane.*) No, prav – če je pa tako, bom poklical policijo. (*Mortimer gre k telefonu in dvigne slušalko.*)

JONATHAN: Pusti telefon. (*Se z desne približa Mortimerju.*) Pa ne, da mi misliš še naprej ukazovat, čeprav si videl, kaj se je zgodilo z gospodom Spenzalom?

MARTHA (*izza mize*): Spenzalom?

ABBY (*na sredini v ozadju*): Sem vedela, da je tujec.

JONATHAN: Kar se je zgodilo s Spenzalom, se lahko zgodi tudi tebi, zapomni si to.

Trkanje na vhodnih vratih. Abby gre odpret. Prikaže se glava stražnika O'Hare.

O'HARA: Pozdravljeni, gospodična Abby.

ABBY: Oh, stražnik O'Hara. Kaj bo dobrega?

Mortimer odloži slušalko in se premakne proti O'Hari. Jonathan se obrne na desno.

O'HARA: Videl sem luč in pomislil, da je mogoče kdo bolan. (*Zagleda Mortimerja.*) Oh, obisk imata – se opravičujem, ker sem vas zmotil.

MORTIMER (*prime O'Haro pod roko*): Ne, ne, kar izvolite naprej.

ABBY: Ja, vstopite.

MARTHA (*gre k vratom*): Kar naprej, stražnik O'Hara. (*Mortimer z O'Haro stopi nekoliko naprej in zapre vrata. Abby se premakne v ozadje na sredino, Martha obstane pri pisalniku. Jonathan stoji pred zofo, levo od Abby. Martha O'Hari.*) To je najin nečak Mortimer.

O'HARA: Me veseli.

Jonathan se nameni v kuhinjo.

ABBY (*ga ustavi*): In to je še drugi najin nečak, Jonathan.

O'HARA (*obide Mortimerja in z gumijevko pomaha Jonathanu*): Me veseli, da sem vas spoznal.

(Jonathan se ne zmeni zanj. O'Hara tetama.)

No, to sta pa veseli, ko imata kar dva nečaka na obisku. Bosta ostala dalj časa?

MORTIMER: Jaz bom ostal. Moj brat Jonathan pa ravno odhaja.

Jonathan se napoti proti stopnicam. O'Hara ga zaustavi.

O'HARA: Sva se midva že kdaj prej srečala tukaj?

ABBY: Najbrž ne. Jonathana že več let ni bilo domov.

O'HARA: Vaš obraz se mi zdi znan. Mogoče sem vas pa videl kje na kakšni fotografiji.

JONATHAN: Ne verjamem. *(Odhiti po stopnicah navzgor.)*

MORTIMER: No, Jonathan, na tvojem mestu bi se malo podvzival. Saj imaš že vse spakirano, a ne da?

O'HARA: No, ne bom vas motil, ko se ravno poslavljate. Bom rajši kar šel.

MORTIMER: Kam se vam pa tako mudi? Ljubše bi mi bilo, če počakate, dokler moj brat ne odide. *Jonathan izgine pod obokom.*

O'HARA: Samo mimogrede sem se oglasil, da bi se prepričal, če je vse v redu.

MORTIMER: Ravno smo si mllili privoščiti kavico. Se nam ne bi pridružili?

ABBY: Oh, na kavo sem pa čisto pozabila. *(Odide v kuhinjo.)*

MARTHA *(gre h kuhinjskim vratom)*: No, jaz grem pa pripraviti še nekaj več sendvičev. Ob tej uri ste gotovo že lačni, stražnik O'Hara. *(Odide v kuhinjo, O'Hara gre za njo do sredine odra.)*

O'HARA: Nikar se ne trudite. V kratkem se moram zglasiti na postaji.

MORTIMER: Eno kavico pa lahko spijete z nami. Moj brat bo kmalu odšel. *(Odvede O'Haro pred mizo do naslanjača.)* Sedite.

O'HARA: Povejte mi no – a sem mogoče kje v tej hiši videl fotografijo vašega brata?

MORTIMER: Ne bi rekel. *(Se usede na levo stran mize.)*

O'HARA: Vsekakor me na nekoga spominja.

MORTIMER: Podoben je nekomu, ki ste ga najbrž videli v kinu.

O'HARA: Ne hodim v kino. Sovražim ga! Moja mama pravi, da je kino samo na pol umetnost.

MORTIMER: Ja, marsikdaj je res. – Hm, vaša mama, da je tako rekla?

O'HARA: Ja. Moja mama je bila igralka – gledališka igralka. Mogoče ste kdaj slišali zanj – Peaches Latour.

MORTIMER: Lahko, da sem na to ime res že kdaj naletel v kakšnem gledališkem listu. Kaj je pa igrala?

O'HARA: No, njena največja uspešnica je bila »Mutt in Jeff«. Igrali so jo tri leta. Jaz sem se rodil na gostovanju – sredi tretje sezone.

MORTIMER: A res?

O'HARA: Ja. V Sioux Cityju v Iowi. Rodil sem se v garderobi po koncu drugega dejanja in mama je potem odigrala predstavo do konca.

MORTIMER: Kakšna profesionalnost! Dobra zgodba tole z vašo mamo – veste, jaz pišem o teatru.

O'HARA: A res? Česa ne poveste! – Pa menda niste Mortimer Brewster, tisti kritik!

MORTIMER: Sem, ja.

O'HARA: No, to sem pa res vesel, da sem vas spoznal. *(Preloži čepico in gumijevko v eno roko, da se z Mortimerjem rokujeta. Potem pobere čevlji, ki ga je Martha pustila na mizi. Na hitro ga pogleda in nato odloži na sprednji konec mize. Mortimer opazi čevlji in se zastrmi vanj.)* Veste, gospod Brewster – midva sva v bistvu oba od foha.

MORTIMER *(še zmeraj upira pogled v čevlji)*: A tako?

O'HARA: Ja, jaz sem dramatik. Hja no, na policiji delam samo začasno.

MORTIMER: Kako dolgo pa že delate na policiji?

O'HARA: Dvanajst let. Nabiram snov za gledališko igro.

MORTIMER: Gotovo bo prava poslastica.

O'HARA: Ja, morala bi bit. Po vseh dramah, ki sem jim priča kot stražnik. Gospod Brewster – še sanja se vam ne, kaj vse se dogaja v Brooklynu.

MORTIMER: Mogoče se pa mi. *(Porine čevlji pod svoj stol, pogleda na zapestno uro in se ozre na galerijo.)*

O'HARA: Saj res, koliko je ura?

MORTIMER: Deset čez eno.

O'HARA: Madonca, moram na postajo. *(Se odpravi proti vratom, a ga Mortimer prestreže na sredini.)*

MORTIMER: Počakajte malo, O'Hara. Pri tej vaši igri – mogoče bi vam pa jaz lahko kako pomagal. *(Ga posadi na stol na levi.)*

O'HARA (*ves blažen*): A bi mi res! (*Vstane.*) Očitno mi je bilo usojeno, da sem se nočno oglašil tukaj. Veste kaj – vam bom kar povedal vsebino!

V tem trenutku se na galeriji pojavi Jonathan, za njim pa dr. Einstein. Vsak s svojo potovalko. Hkrati iz kuhinje pride Abby. Čeprav je bil Mortimerju stražnik v pomoč, mu ni do tega, da bi poslušal vsebino igre. Odmika se od njega in govori Jonathanu, ki je medtem že prišel do vznožja.

MORTIMER: Aha, torej le odhajata? V redu! Nimata več veliko časa, vesta.

ABBY (*v ozadju na desni*): No, vse je že skoraj pripravljeno. (*Zagleda Jonathanu in Einsteina ob vznožju stopnic.*) Na svidenje. Na svidenje, dr. Einstein. (*Opazi kovček z instrumenti zraven skrinje.*) Oh, a ni tisti kovček tamle še vajin?

Ob tem se Mortimer spomni na gospoda Spenalza.

MORTIMER: Saj res, Jonathan – glejta, da bosta pobrala res vse, kar sta prinesla s seboj. (*Da bi se znebil O'Hare, se zdaj obrne k njemu.*)

No, O'Hara, zelo me veseli, da sva se spoznala. Ko se vidiva naslednjič, se bova pa pogovorila o vaši igri.

O'HARA (*ne želi oditi*): Oh, saj še ne odhajam, gospod Brewster.

MORTIMER: Kako, da ne?

O'HARA: Ja, saj ste mi pravkar ponudili pomoč pri pisanju. Skupaj jo bova napisala, to mojo igro.

MORTIMER: Jaz tega ne znam, O'Hara – jaz nisem kreativni pisec.

O'HARA: Kreativen bom že jaz. Vi boste pa to ubesedili.

MORTIMER: Ampak, O'Hara –

O'HARA: Ne, gospod Brewster. Nikamor ne grem, dokler vam ne povem vsebine. (*Se sprehodi do skrinje in sede nanjo.*)

JONATHAN (*se nameni k izhodu*): No, Mortimer, če je pa tako ... se bova pa midva kar odpravila.

MORTIMER: Samo poskusita. Nikamor ne gresta, dokler ne odneseta s sabo čisto vsega, si me razumel. (*Se obrne, zagleda O'Haro na skrinji in plane k njemu.*) Moj brat ravno odhaja –

O'HARA: Lahko počakam. Čakam že dvanajst let. *Martha prinese iz kuhinje pladenj s kavo in sendviči.*

MARTHA: Se opravičujem, ker je malo dlje trajalo.

MORTIMER: Odnese to nazaj, teta. O'Hara, vas smem povabit v kuhinjo na manjši prigrizek?

MARTHA: V kuhinjo?

ABBY (*Marthi*): Jonathan se ravno odpravlja.

MARTHA: Oh. No, to je pa lepo. Pridite, gospod O'Hara, pridite. (*Gre v kuhinjo.*)

O'Hara se odpravi za njo proti kuhinji, Abby pa ga ogovori.

ABBY: Saj vas ne bo motilo, če jemo v kuhinji, kaj, gospod O'Hara?

O'HARA: Ja, kje naj bi pa jedli?

ABBY: Na svidenje, Jonathan, lepo, da si se spet enkrat oglašil.

O'Hara odide v kuhinjo, Abby pa takoj za njim.

Mortimer gre h kuhinjskim vratom in jih zapre, potem se obrne k Jonathanu.

MORTIMER: Res sem vesel, da si se vrnil v Brooklyn, Jonathan. Ker se mi je zaradi tega ponudila priložnost, da te zabrišem ven. – Prvi, ki se bo pobral iz te hiše, bo pa tvoj kamerad gospod Spenalzo.

Dvigne pokrov skrinje. V istem trenutku stopi iz kuhinje O'Hara s sendvičem v roki. Mortimer zapre pokrov.

O'HARA: Pridite, gospod Brewster, saj se lahko v kuhinji naprej pogovarjava.

MORTIMER (*ga rine v kuhinjo*): Takoj pridem za vami.

JONATHAN: Lahko bi si mislil, da bo tvoj domet pisanje drame s policajem.

MORTIMER (*s kuhinjskega praga*): Glejte, da čimprej izginete – vsi trije. (*Odide in zapre vrata za sabo.*)

Jonathan odloži potovalko in gre k skrinji.

JONATHAN: Doktor, tole z mojim bratom bo treba uredit enkrat za vselej.

EINSTEIN (*gre do skrinje po kovček z instrumenti in ga prestavi k vznožju stopnic*): No no, Johannes, a nimava že zadosti sitnosti. Tvoj brat nama ponuja možnost, da jo pobriševa – kaj bi še rad?

JONATHAN: Ti ne razumeš. (*Dvigne pokrov skrinje.*) Korenine najinega spora segajo daleč v preteklost.

EINSTEIN (*ob vznožju stopnic*): Daj no, Johann, pojdiva že.

JONATHAN (*osorno*): Nikamor ne greva. Tukaj bova prespala.

EINSTEIN: S kifeljcem v kuhinji in gospodom Spenalzom v skrinji.

JONATHAN: Samo zaradi Spenalza naju drži v šahu. (*Zapre pokrov.*) Truplo bova spravila iz hiše in

ga vrgla v morje. Potem bova pa gladko prišla nazaj sem. In če nama bo Mortimer še naprej delal težave – (*Gre na sredino. Einstein se mu približa z desne in ga pogleda v oči.*)

EINSTEIN: Daj no, Johannes.

JONATHAN: Doktor, saj me poznaš. Kadar se jaz za kaj odločim –

EINSTEIN: Ja, kadar se ti za kaj odločiš, zgubiš glavo. Brooklyn ne vpliva dobro nate.

JONATHAN (*ukazovalno*): Doktor!

EINSTEIN: Ja, saj, saj, delat morava z roko v roki. (*Se vrne k potovalkama.*) Samo da ne bova končala z roko v roki vkljenjena v lisice. Če bova torej prišla nazaj, a potem torbi in kovček sploh jemljeva s sabo?

JONATHAN: Ne. Tukaj jih pusti. Skrij jih v klet. Pa zmigaj se! (*Gre k potovalkama na desni strani zofe, Einstein pa je s kovčkom z instrumenti že namenjen v klet.*) Spenalzo bo šel ven po isti poti, po kateri je prišel noter! (*Poklekne na skrinjo in pogleda ven. Ko se ravno pripravlja, da bo dvignil pokrov, Einstein ves razburjen prihi iz kleti.*)

EINSTEIN: Hej, Johann, pridi hitro!

JONATHAN (*gre k njemu*): Kaj pa je?

EINSTEIN: A veš, tista jama v kleti?

JONATHAN: Ja.

EINSTEIN: V njej se skriva najin adut. Pridi, ti bom pokazal. (*Skupaj odideta v klet. Jonathan zapre vrata.*)

Mortimer pride iz kuhinje in opazi, da sta potovalki še zmeraj tam. Odpre skrinjo in vidi, da je tudi Spenalzo še tam. Pomoli glavo skozi okno in zavpije.

MORTIMER: Jonathan! Jonathan! (*Jonathan pride iz kleti, ne da bi ga Mortimer opazil, in se mu prikrade za hrbet. Einstein se iz ozadja premakne na sredino.*) Jonathan!

JONATHAN (*potiho*): Ja, Mortimer.

MORTIMER (*odskoči proti mizi*): Kje sta pa bila?

A vama nisem rekel, da se že enkrat –

JONATHAN: Nikamor ne greva.

MORTIMER: A da ne? Se vama zdi, da ne mislim resno? Bi rada, da O'Hara izve, kaj je v skrinji?

JONATHAN: Tukaj bova ostala.

MORTIMER (*gre okrog mize in proti kuhinjskim vratom*): Prav. Sam si prosil za to. S tem se bom hkrati odkrižal in vaju in stražnika. (*Odpre*

kuhinjska vrata in zavpije.) Gospod O'Hara, a pridete sem!

JONATHAN: Če mu boš ti povedal, kaj je v skrinji, mu bom jaz povedal, kaj je v kleti.

Mortimer naglo zapre kuhinjska vrata.

MORTIMER: V kleti?

JONATHAN: Spodaj je starejši možakar, ki zgleda zelo mrtev.

MORTIMER: Kaj sta pa počela v kleti?

EINSTEIN: Kaj pa *on* počne v kleti?

O'Harov glas izza odra.

O'HARA: Ne, hvala, gospodična. Odlični so bili.

Ampak zdaj sem pa res sit.

JONATHAN: No, kaj boš torej povedal O'Hari?

O'Hara pride iz kuhinje.

O'HARA: Gospod Brewster, a veste, da bi tudi vaši teti radi slišali vsebino. Naj ju pokličem sem?

MORTIMER (*ga potegne na levo*): Ne, O'Hara, zdajle ne bo časa. Morate se vendar zglasit na postaji.

Mortimer odpre vhodna vrata, O'Hara pa se ustavi na sredini.

O'HARA: K vragu, nič ne bom hodil tja. Grem po teti, potem vam bom pa povedal, o čem govori igra. (*Se napoti h kuhinjskim vratom.*)

MORTIMER (*ga zgrabi*): Ne, O'Hara. Ne pred vsemi temi ljudmi. Se bova pozneje kje sama dobila.

O'HARA: Mogoče v skrivni sobi Pri Kellyju?

MORTIMER (*gre pred O'Haro na levo*): Krasno!

Vi pojdite najprej na postajo, potem pa se dobiva pri Kellyju.

JONATHAN (*pri skrinji*): Lahko gresta pa tudi dol v klet, kaj misliš?

O'HARA: Zaradi mene lahko. (*Se nameni h kletnim vratom.*) A se gre tukaj v klet?

MORTIMER (*ga spet zgrabi in poriva k vhodnim vratom*): Neee! Pri Kellyju se dobiva. Spotoma se pa še zglasite na postaji.

O'HARA (*na poti do vrat*): Zmenjeno, zadržal se bom kvečjemu par minut. (*Odide.*)

Mortimer sname klobuk z obešalnika in se nameni k vhodnim vratom.

MORTIMER: Samo da se ga znebim, čez pet minut bom nazaj. Glejta, da se bosta vidva medtem pobrala. (*Si premisli.*) Pravzaprav ne, počakajta me. (*Odide.*)

Einstein se usede na levi strani mize.

JONATHAN: Počakala ga bova, doktor. Dolga leta že čakam na tako priložnost.

EINSTEIN: Stisnila sva ga v kot. Videlo se mu je, da ima nekaj na vesti!

JONATHAN (*vstane*): Odnesi torbi nazaj gor v sobo, doktor.

Einstein pobere potovalki in se napoti k stopnicam. Abby in Martha prihajata iz kuhinje. Abby govori že med vrati.

ABBY: A sta končno šla? (*Zagleda Jonathana in Einsteina.*) Oh – slišat je bilo, kot da je nekdo odšel.

JONATHAN (*gre levo proti sredini*): Samo Mortimer, ampak bo že čez pet minut nazaj. A je v kuhinji ostalo še kaj hrane? Z doktorjem bi z veseljem kaj malega prigriznila.

MARTHA (*desno od mize*): Pa saj nimata časa.

ABBY (*na sredini*): Res ne. Mortimerju ne bo všeč, če bosta še tukaj, ko bo prišel nazaj.

EINSTEIN (*gre na levo v ospredje*): Všeč mu bo, všeč. Ne bo imel druge izbire.

JONATHAN: Priskrbita nama kaj za pod zob, midva greva pa medtem v klet pokopat Spenalza.

MARTHA (*se premakne pred mizo*): O, to pa ne!

ABBY: On pa že ne bo v najini kleti. Ne, Jonathan, morata ga vzeti s sabo.

JONATHAN: Spodaj ga čaka Mortimerjev prijatelj.

ABBY: Mortimerjev prijatelj?

JONATHAN: Z gospodom Spenzalom se bosta lepo razumela. Oba sta mrtva.

MARTHA: Najbrž mislita gospoda Hoskinsa.

EINSTEIN: Gospoda Hoskinsa?

JONATHAN: A vidve vesta, kaj je v kleti?

ABBY: Seveda veva. Ampak ni noben Mortimerjev prijatelj, to je eden najinih gospodov.

EINSTEIN: Vajinih gospodov?

MARTHA: V najini kleti že ne bo pokopan noben tujec, ni govora.

JONATHAN (*mu ni nič jasno*): Ampak saj ta gospod Hoskins –

MARTHA: Gospod Hoskins ni tujec.

ABBY: Sploh pa za gospoda Spenalza ni prostora. Klet je že skoraj polna.

JONATHAN: Polna? Česa?

ABBY: Trenutno je spodaj dvanajst grobov.

Oba moška osuplo stopita korak nazaj.

JONATHAN: Dvanajst grobov!

ABBY: Zelo malo prostora je še in tega potrebujeva midve.

JONATHAN: Hočeš reči, da sta vidve z Martho umorili –

ABBY: Umorili! Nikakor ne. To spada k najini dobroti.

MARTHA (*ogorčeno*): S tem jim vendar izkazujeva milost.

ABBY (*pokaže proti izhodu*): Tega vajinega gospoda Spenalza kar lepo odnesita ven.

JONATHAN (*še vedno ne more verjeti*): Vidve sta jih – tukaj v tej hiši – (*Pokaže proti tlor.*) – in jih spodaj pokopali!

EINSTEIN: Johannes – naju zasledujejo po celem svetu – ti dve pa ves čas lepo mirno živita v Brooklynu in sta prav tako učinkoviti kakor ti.

JONATHAN (*ga pogleda*): Kaj si rekel?

EINSTEIN: Tvojih je dvanajst in njihovih je prav tako dvanajst.

JONATHAN (*počasno*): Mojih je trinajst.

EINSTEIN: Ne, Johannes, dvanajst.

JONATHAN: Trinajst! (*Šteje na prste.*) Tale Spenzalo tukaj. Potem tisti prvi v Londonu – dva v Johannesburgu, eden v Sydneyju – eden v Melbournu – dva v San Franciscu – eden v Phoenixu v Arizoni –

EINSTEIN: V Phoenixu?

JONATHAN: Na bencinski črpalki. Pa še tisti trije v Chicagu in eden v South Bendu. To je skupaj trinajst!

EINSTEIN: Tega v South Bendu ne moreš šteti. Umrli je zaradi pljučnice.

JONATHAN: Če ga jaz ne bi ustrelil, ne bi dobil pljučnice.

EINSTEIN (*ne odneha*): Ne, Johann, umrl je zaradi pljučnice. On ne šteje.

JONATHAN: Jaz ga štejem. Pravim, da jih je trinajst.

EINSTEIN: Ne, Johann. Ti jih imaš dvanajst in onidve jih imata dvanajst. (*Gre k tetama.*) Izenačeno. Gospodični v ničemer ne zaostajata.

Teti se druga drugi presrečno nasmehmeta.

Jonathan se obrne, vsem trem nameni srep pogled in spregovori z grozečim glasom.

JONATHAN: A daj no? A tako? No, to lahko zelo hitro uredim. Samo še enega potrebujem in bo stvar rešena – samo še enega.

Mortimer prihiti skozi vhodna vrata in jih zapre.

Obrne se k njim in se živčno smehlja.

MORTIMER: No, pa sem nazaj!

Jonathan se obrne in se s široko razprtimi očmi zastrmi vanj, kot nekdo, ki je pravkar našel rešitev problema. Zavesa se spusti.

TRETJE DEJANJE

Prvi prizor

Isto prizorišče. V isti noči, samo pozneje. Ko se zavesa dvigne, na prizorišču ni nikogar. Skrinja je odprta in vidimo, da je prazna. Naslanjač je prestavljen na levo stran mize. Zavesa na oknih so zagrnjene. Vsa vrata razen kletnih so zaprta. Abbyjine črne rokavice in pesmarica ležijo na kredenci, Marthine rokavice in pesmarica pa na mizi. Drugače je soba takšna kot prej. Ko se zavesa dviga, skozi odprta vrata slišimo, da se v kleti nekdo prepira. Razburjeno in jezno pregovarjanje ne poneha. Med kletnimi vrati se prikažeta teti.

MARTHA: Takoj prenehajta!

ABBY: To je najina hiša in najina klet in tega ne dovoliva.

EINSTEIN: Liebe Damen! Prosim lepo – Pojdita gor, to ni kraj za vaju.

JONATHAN: Abby! Martha! Takoj gor!

MARTHA: Nima smisla, da se še naprej mučita, ker bosta morala tako ali tako vse vrnit v prvotno stanje.

ABBY: Če vama pravim, da ga nočeva tukaj, zato pri tej priči nehajta.

MARTHA (*stopi v sobo*): Dobro, Jonathan. Boš že še vide! Boš ti že še videl, čigava je ta hiša. (*Gre k vhodnim vratom, jih odpre, pogleda ven in jih spet zapre.*)

ABBY (*tudi vstopi*): Svarim te! Rajši nehajta! (*Se ustavi spredaj na sredini. Marthi.*) Mortimerja še ni nazaj?

MARTHA: Ne še.

ABBY: Kaj tako strašnega pa še ne – da bi bil pravoveren metodist pokopan skupaj s tujcem. (*Gre k skrinji.*)

MARTHA (*se premakne h kletnim vratom*): Nihče ne bo skrunil najine kleti!

ABBY (*zapre skrinjo*): In gospodu Hoskinsu sva obljubili lep krščanski pogreb. Kam pa misliš, da je šel Mortimer?

MARTHA (*pride v ospredje*): Ne vem, očitno se je nečesa domislil. Jonathanu je rekel: »To bom hitro uredil, tukaj počakajta.«

ABBY (*gre h kredenci*): No, bolj slabo kaže, da bo kaj uredil, če je šel pa ven. Uredit mora to, kar se dogaja spodaj – samo to hočeva.

Mortimer stopi skozi vhodna vrata in jih zapre za sabo.

MORTIMER (*kot nekdo, ki je vse uredil*): No, pa smo. Kje je Teddy?

Teti sta zelo vznejevoljeni nad Mortimerjem.

ABBY: Mortimer, kje si pa bil?

MORTIMER: Skočil sem k dr. Gilchristu. Podpisal mi je Teddyjevo dokumentacijo za sprejem v sanatorij.

MARTHA: Mortimer, kaj pa je s tabo?

ABBY (*se premakne pred mizo*): Da ob tej uri tekaš okrog in urejaš papirje!

MARTHA: A ti sploh veš, kaj počne Jonathan?

ABBY: Tistega Spenalza hoče pokopat skupaj z gospodom Hoskinsom.

MORTIMER (*s pogledom proti kletnim vratom*):

Oh, a res? Ja no, pa naj. (*Zapre kletna vrata.*)

A je Teddy v svoji sobi?

MARTHA: Z njim si ne bomo nič pomagali.

MORTIMER: Ko bo Teddy podpisal te obrazce, se bom lahko lotil Jonathana.

ABBY: Kakšno zvezo imajo pa obrazci s tem?

MORTIMER: Kaj vama je bilo treba Jonathanu praviti o teh dvanajstih grobovih. Če se mi posreči odgovornost zanje naprtili Teddyju, bom s tem zaščitil vaju, a razumeta?

ABBY: Ne, ne razumem. Saj plačujemo davke, da nas štiti policija.

MORTIMER (*se vzpenja po stopnicah*): Takoj pridem nazaj.

ABBY (*vzame z mize rokavice in pesmarico*): Pridi, Martha. Greva na policijo.

Martha vzame rokavice in pesmarico s kredence. Obe se napotita proti vhodnim vratom.

MORTIMER (*na podestu*): Pa to ni res. (*Obrne se in se naglo spusti po stopnicah, preden teti prideta do vrat.*) Na policijo. Ne moreta na policijo.

MARTHA (*levo spredaj, ampak desno od Abby*): In zakaj ne?

MORTIMER (*ob vhodnih vratih*): Če bosta policiji povedali za gospoda Spenalza, bodo našli tudi gospoda Hoskinsa (*Gre k Marthi.*) in mogoče bodo postali pozorni in odkrili še preostalih dvanajst gospodov.

ABBY: S policiji se poznavava veliko bolje kot ti. Ne verjamem, da bi se vtikali v najine zasebne zadeve, če jih prosiva.

MORTIMER: Ampak če bodo odkrili vajinih dvanajst gospodov, bodo morali o tem poročat na poveljstvo.

MARTHA (*si natika rokavice*): Malo dvomim, da se bodo ukvarjali s tem. Sestavit bi morali zelo obširno poročilo – in če policajši česa ne marajo, je to pisanje.

MORTIMER: Ne moreta se zanašat na to. Vseeno lahko pride na dan! In nikar ne pričakujta, da bodo sodnik in porotniki pokazali razumevanje.

MARTHA: Oh, sodnik Cullman bi že razumel.

ABBY (*si natika rokavice*): Zelo dobro ga pozna.

MARTHA: Redno prihaja v cerkev in moli – pred volitvami zmeraj.

ABBY: In povabili sva ga že na čaj. Obljubil je, da se bo oglasil.

MARTHA: Oh, Abby, morava ga spet malo spomnit. (*Mortimerju.*) Pred nekaj leti mu je umrla žena in zdaj je zelo osamljen.

ABBY: Greva, Martha, pridi. (*Se nameni proti vratom, a jo Mortimer prehití.*)

MORTIMER: Ne! Izbijta si to iz glave. Ne dovolim vama. Ne smeta iz hiše in tudi sodnika Cullmana ne smeta vabit na čaj.

ABBY: Hja, če ti ne boš ničesar ukrenil glede gospoda Spenalza, bova pa midve.

MORTIMER: Saj bom kaj ukrenil. In mogoče bomo pozneje res poklicali policijo, ampak če jo bomo, hočem, da se prej pripravimo.

MARTHA: Jonathana moraš spraviti iz hiše!

ABBY: In gospoda Spenalza tudi!

MORTIMER: A me lahko prosim pustita, da to uredim po svoje? (*Se odpravi po stopnicah navzgor.*) Najprej moram k Teddyju.

ABBY (*upre pogled v Mortimerja na stopnicah*): Če do jutra vsi trije ne izginejo iz hiše, bova poklicali policijo.

MORTIMER (*na galeriji*): Ne bo jih več, obljubim vama! Pojdita zdaj spat, prosim! In za božjo voljo, preoblecita se že vendar – zgledata kot Judith Anderson. (*Odide po hodniku in zapre vrata za sabo.*)

Teti gledata za njim. Martha se obrne k Abby.

MARTHA: Oh, Abby, zdaj mi je pa kar odleglo. Kaj praviš?

ABBY: Ja. Če bo Mortimer končno res ukrepal, to pomeni, da se Jonathan čisto po nepotrebem muči. Rajši mu kar povejva. (*Abby se napoti*

h kletnim vratom, ko iz kleti ravno pride Jonathan. Srečata se zadaj na sredini, pred zofo. Jonathan ima obleko vso zamazano.)

O, Jonathan – s svojim početjem lahko kar takoj nehaš.

JONATHAN: Je že pokopan. Se mi je zdelo ali sem slišal Mortimerja?

ABBY: No, potem ga boš moral pa spet izkopat. Do jutra boste vsi trije leteli iz hiše. Mortimer nama je obljubil.

JONATHAN: A daj no? Če je pa tako, se vidve mirno lahko odpravita v posteljo in se dobro naspita.

MARTHA (*se napoti po stopnicah, zmeraj malo v strahu pred Jonathanom*): Ja. Pridi, Abby.

Abby se odpravi za njo.

JONATHAN: Lahko noč, tetki.

ABBY: Ne samo lahko noč, Jonathan. Ampak tudi adijo. Ko bova zjutraj vstali, o vas treh ne bo več ne duha ne sluha. Mortimer nama je obljubil.

MARTHA (*na galeriji*): In tudi ve, kako bo to dosegel!

JONATHAN: Se pravi, da je Mortimer že nazaj?

ABBY: Oh ja, zgoraj se pogovarja s Teddyjem.

MARTHA: Adijo, Jonathan.

ABBY: Adijo, Jonathan.

JONATHAN: Pa adijo Mortimerju.

ABBY: Ja, pa saj vidva se bosta še videla.

JONATHAN (*se usede na stol*): Bova se videla, bova. *Abby in Martha odideta. Jonathan negibno obsedi. Obhajajo ga morilske misli. Einstein pride iz kleti. Otresa si hlačnice, in ko dviguje nogi, vidimo, da ima obute Spenalzove čevlje.*

EINSTEIN: Fju! No, stvar urejena. Ravno kot miza.

Nobeden ne bo nikoli izvedel, da sta spodaj.

(*Jonathan še zmeraj sedi in se ne gane.*) Kako se mi bo zdaj prilegla postelja. Že osemindeset ur nisva spala. (*Je že na stopnicah.*) Pridi,

Johannes, greva gor, a?

JONATHAN: Nekaj si pozabil, doktor.

EINSTEIN: Was?

JONATHAN: Kaj pa moj brat Mortimer?

EINSTEIN: Johannes – pa ne nocoj, a? Bova to jutri ali pojutrišnjem.

JONATHAN (*se s težavo obvladuje*): Ne, nocoj! Zdaj!

EINSTEIN (*se spusti nazaj dol*): Johannes, prosim – zmatran sem – in jutri moram operirat.

JONATHAN: Ja, jutri me boš operiral, doktor.

Ampak še prej bova pa opravila z Mortimerjem.

EINSTEIN (*poklekne pred Jonathana in ga skuša pomiriti*): Ampak, Johannes, ne zdaj – greva spat, a?

JONATHAN (*se dvigne s stola; tudi Einstein vstane*): Doktor, poglej me. To se mora nujno zgoditi, a ne vidiš?

EINSTEIN (*že popušča*): Ah, Johann – vidim. Poznam ta pogled!

JONATHAN: Predolgo že sodelujeva, poti nazaj ni več.

EINSTEIN: No prav, pa bova. Ampak po hitri metodi. Na brzino, tako kot v Londonu. (*Z rokama pokaže, kako je tistega v Londonu zgrabil za vrat, in zraven hrope, kot bi se dušil.*)

JONATHAN: Ne, doktor, mislim, da tole zahteva nekaj posebnega. (*Stopa proti Einsteinu, ki se umika v ozadje. Z Jonathanovega obraza je razbrati, da si obeta svojevrsten užitek.*) Mogoče rajši po metodi iz Melbournu.

EINSTEIN: Johannes – ne – samo tega ne. Dve uri! In ko se je enkrat končalo, kaj potem? Tip v Londonu ni bil nič manj mrtev kot tisti v Melbournu.

JONATHAN: V Londonu se nama je mudilo. Nobenega estetskega zadovoljstva nama ni prineslo – ampak Melbournu, ah, česa takega nikoli ne pozabiš.

EINSTEIN (*se premika v ospredje, Jonathan pa mu prekriža pot*): Ne pozabiš, ne! (*Ga zmrzi.*) Ko bi vsaj pozabil. Ne, Johannes – ne kot v Melbournu – jaz že ne!

JONATHAN: O ja, doktor. Kje so instrumenti?

EINSTEIN: Jaz tega ne bom počel, Johannes – res ne bom.

JONATHAN (*se mu približuje, Einstein pa se ritensko umika v ospredje*): Pojdi po instrumente!

EINSTEIN: Ne, Johann!

JONATHAN: Kje pa so? Oh, saj res – skril si jih v klet. Kam pa?

EINSTEIN: Ne bom ti povedal.

JONATHAN (*gre h kletnim vratom*): Jih bom že našel, doktor. (*Napoti se v klet in zapre vrata za sabo.*)

Teddy se prikaže na galeriji in dvigne rog, da bi zatrobil. Mortimer prihiti za njim in ga zgrabi za roko. Einstein se požene proti kletnim vratom in tam obstane. Mortimer in Teddy spregovorita.

MORTIMER: Samo tega ne, gospod predsednik.

TEDDY: Če hočem podpisat razglas, se moram prej posvetovat s kabineto.

MORTIMER: Ampak to mora ostat tajno.

TEDDY: Tajni razglas? Zelo nenavadno.

MORTIMER: Japonci ne smejo nič izvedet, dokler ne bo podpisan.

TEDDY: Japonci! Ti rumeni hudiči. Takoj bom podpisal. (*Vzame dokument Mortimerju iz rok.*) Imaš mojo besedo. Kabinet bom že naknadno obvestil.

MORTIMER: Ja, dajva, podpišiva.

TEDDY: Tukaj me počakaj. Tajni razglas mora bit podpisan v tajnosti.

MORTIMER: Ampak hitro, gospod predsednik.

TEDDY: Za podpisovanje se moram svečano obleč. (*Teddy odide.*)

Mortimer se spusti po stopnicah. Einstein se premakne, sname Mortimerjev klobuk z obešalnika in mu ga izroči.

EINSTEIN (*bi Mortimerja silno rad spravil iz hiše*): Ja, saj zdaj pa odhajate, a ne?

MORTIMER (*vzame klobuk in ga odloži na pisalnik*): Ne, doktor, nekaj še čakam. Nekaj važnega.

EINSTEIN (*desno od Mortimerja*): Prosim – odidite še ta hip!

MORTIMER: Dr. Einstein, jaz proti vam osebno nimam nič. Zdite se mi prijazen možakar. Poslušajte moj nasvet in izginite iz te hiše, da vas ne vidim nikoli več.

EINSTEIN: Težka bo! Vi izginite.

MORTIMER (*gre na sredino*): No prav, samo da ne boste rekli, da vas nisem posvaril.

EINSTEIN: Jaz svarim vas – čimprej se spravite proč.

MORTIMER: Tukaj se v kratkem napovedujejo presenetljiva razkritja.

EINSTEIN (*spredaj levo*): Dajte si no dopovedat – Johann je slabe volje. Kadar je tak, postane nor – in takrat se zgodi marsikaj – tudi marsikaj strašnega.

MORTIMER: Jonathan me trenutno prav nič ne skrbi.

EINSTEIN: Ah, Himmel – se iz vseh teh predstav, ki jih gledate, niste ničesar naučili?

MORTIMER: Kaj pa naj bi se?

EINSTEIN: No, ljudje se vsaj v dramskih delih odločajo po pameti – vi pa niti najmanj.

MORTIMER (*ki mu to opažanje vzbudi zanimanje*):

Aja, a se vam res tako zdi? Vam se zdi, da osebe v dramskih delih ravnajo po pameti. Pav rad bi vas videl trpet med takimi predstavami, kakršne sem primoran gledat jaz. Na primer ta komad, ki sem ga gledal sinoči. V tej igri nastopa lik – po vaše naj bi bil torej pameten – (*Jonathan s kovčkom z instrumenti pride iz kleti, obstane na pragu in prisluhne Mortimerjevim besedam.*) –, ki ve, da je v hiši skupaj z morilci – moral bi vedet, da je v nevarnosti – celo posvarjen je bil, naj kolikor se le da hitro odide – pa mislite, da gre? Ne, še kar ostaja tam. Zdaj mi pa povejte, doktor, bi tako ravnal nekdo, ki je inteligenten?

EINSTEIN: Mene sprašujete?

MORTIMER: Niti toliko zdrave pameti ne premore, da bi se prestrašil, da bi kaj posumil. Na primer, morilec ga povabi, naj se usede.

EINSTEIN (*se premakne, tako da Mortimerju zastira pogled na Jonathana*): A takole – »Izvolite, sedite.«

MORTIMER (*ne da bi odvrnil pogled od Einsteina, z roko seže k naslanjaču pri mizi in ga povleče bliže k sebi*): Verjeli ali ne, ampak točno ta replika je bila v tekstu.

EINSTEIN: In kaj je naredil?

MORTIMER (*se usede v naslanjač*): Usedel se je. Pa lepo vas prosim, ta človek naj bi bil brihten. Tam sedi – in čaka, da ga bodo zvezali. In kaj mislite, s čim so ga?

EINSTEIN: S čim?

MORTIMER: Z vrvico od zavese.

Jonathan levo in desno od okna zapazi vrvici. Gre na drugo stran, stopi na skrinjo in vrvici z žepnim nožem odreže.

EINSTEIN: Saj res, zakaj pa ne? Dobra ideja. Udobna rešitev.

MORTIMER: Kar malo preveč udobna. A ti dramatik! res ne premorejo niti malo domišljije! Vrvica od zavese!

Jonathan se z vrvicama v roki od zadaj počasi približuje Mortimerju.

EINSTEIN: Ja, a ni nič opazil, ko ju je odrezal?

MORTIMER: Opazil? Japajade! Sedel je tam, s hrbtom obrnjen proti njemu. Take nebuloze moramo prenašat večer za večerom. Potem pa pravijo, da kritiki uničujemo teater – dramatik! ga uničujejo. Sedi torej še naprej tam – teslo

zabito – ta, ki naj bil tako pameten – in lepo čaka, da ga bodo zvezali in mu zamašili usta.

Jonathan spusti vrvico, zavezano v zanko Mortimerju okrog ramen, in jo zategne. Drugo vrvico hkrati po tleh poda Einsteinu. Einstein medtem plane nad Mortimerja in mu z robcem zamaši usta, nato pograbi vrvico in Mortimerju priveže noge na stol.

EINSTEIN (*ko je privezovanje že skoraj opravljeno*): Prav ste imeli glede tistega človeka – res ni bil pretirano brihten.

JONATHAN: No, Mortimer, če nimaš nič proti, bova zdaj enkrat za vselej končala to zgodbo. (*Gre h kredenci po svečnika, ju postavi na mizo, in medtem ko govori, prižiga sveči. Einstein se naprej kleči na tleh zraven Mortimerja.*) Dvajset let sem bil zdoma, Mortimer, ampak v vsem tem času – dragi moj brat – niti za trenutek nisem pozabil nate, v Melbournu se mi je eno noč celo sanjalo o tebi. In ko sem se izkrcal v San Franciscu, me je obšlo nenavadno zadovoljstvo – da sem spet v isti deželi kot ti. (*Jonathan je prižgal obe sveči. Premakne se v ospredje na levo in ugasne luč, oder zajame tema. Einstein medtem vstane in stopi do skrinje. Jonathan pri kletnih vratih pobere kovček, ga položi na mizo med svečnika in ga odpre; v kovčku so najrazličnejši kirurški instrumenti, tako na dnu kot tudi na notranji strani pokrova.*) Tako, doktor, lotiva se dela! (*Vzame iz kovčka enega od instrumentov in ga ljubeče otipava, Einstein pa se premakne na desno stran mize in poklekne na stol. Vse skupaj ga nič kaj ne veseli.*)

EINSTEIN: Prosim, Johannes, meni na ljubo, dajva po hitri metodi!

JONATHAN: Doktor! To mora bit velik umetniški dosežek. Saj vendar nastopava pred znamenitim kritikom.

EINSTEIN: Johannes –

JONATHAN (*vzkipi*): Doktor!

EINSTEIN (*pobito*): No, prav. Opraviva s tem. (*Tesno zagrne zavese in se usede na skrinjo.*)

Jonathan iz kovčka vzame še kakšne tri ali štiri instrumente in jih otipava. Ko ima nazadnje vse potrebne pripomočke razložene po brisači (ki je tudi bila v kovčku), si začne natikati gumijaste rokavice (ki so tudi bile v kovčku).

JONATHAN: Vse je pripravljeno, doktor!

EINSTEIN: Nekaj moram popit. Brez pijače ne bom zmožel. *(Iz žepa vzame čutaro in jo nagne. Ugotovi, da je prazna. Vstane.)*

JONATHAN: Zberi se, doktor.

EINSTEIN: Nujno rabim pijačo. Ko sva popoldne prišla sem, je bilo na mizi vino – se spomniš? Kam sta ga že pospravili? *(Pogleda kredenco in se spomni. Stopi tja, odpre vratca, s police vzame steklenico in dva kozarca in jih postavi na sprednji konec mize.)* Poglej, Johannes, pa imava pijačko. *(Natoči vino v kozarca in do konca izprazni steklenico. Mortimer ga gleda.)* To je vse, kar je. Das ist alles. Pol zate, pol zame. Obema nama bo dobro delo. *(En kozarec izroči Jonathanu, svojega pa ponese k ustom. Jonathan ga zadrži.)*

JONATHAN: Samo trenutek, doktor – prosim. Si pozabil na manire? *(Gre v ospredje levo od Mortimerja in ga pogleda.)* Ja, res, Mortimer, šele zdaj se zavedam, da sem se v Brooklyn vrnil zaradi tebe ... *(Pogleda kozarec, ga nekajkrat zavrti v roki in poduha vino. Očitno se mu zdi v redu, ker ponese kozarec k –)* Doktor – trčiva na zdravje mojega preljubega brata – *Ko približata kozarca k ustom, se na galeriji pojavi Teddy in strahovito zatrobi na rog. Einstein in Jonathan izpustita kozarca in vino se razlije. Teddy se obrne in izgine.*

EINSTEIN: Ach, mein Gott!

JONATHAN: Prekleti idiot! *(Plane k stopnicam. Einstein se požene za njim in ga prestreže.)* On bo naslednji! Brez debate – njega bova naslednjega!

EINSTEIN: Ne, Johannes, ne Teddyja – temu se bom pa uprl – Teddyja pa ne!

JONATHAN: Bova poznejše o Teddyju!

EINSTEIN: Ne, ne bova, sploh ne bova.

JONATHAN: Zdaj morava hitro ukrepat! *(Se premakne desno od Mortimerja, Einstein pa stoji pred Mortimerjem.)*

EINSTEIN: Ja, po hitri metodi, a ne da, Johann?

JONATHAN: Ja, doktor, po hitri metodi! *(Iz notranjega žepa potegne velik svilen robec in ga ovije Mortimerju okrog vratu.)*

V tem trenutku se odpre vhodna vrata in v sobo plane stražnik O'Hara, vidno razburjen.

O'HARA: Kaj se pa to pravi! Polkovniku je strogo prepovedano trobit!

JONATHAN *(se skupaj z Einsteinom postavi pred Mortimerja, da ga O'Hara ne bi opazil):* Je že v redu, gospod stražnik. Vzeli mu bomo rog.

O'HARA: To bo zjutraj spet vik in krik. Sosedom smo obljubili, da tega ne bo več počel.

JONATHAN: Saj ne bo več, gospod stražnik. Lahko noč.

O'HARA: Se bom rajši kar sam pogovoril z njim. Zakaj pa nimate luči? *(O'Hara prižge luč in se odpravi po stopnicah. S podesta opazi Mortimerja.)* Hej, vi. Pustili ste me na cedilu. Eno uro sem vas čakal pri Kellyju. *(Pride nazaj dol, se približa Mortimerju in ga gleda. Potem se obrne k Jonathanu in Einsteinu.)* Kaj pa je z njim?

EINSTEIN *(mrzlično išče pojasnilo):* Pripovedoval nama je o predstavi, ki jo je sinoči gledal – nekdo v igri se znajde v taki situaciji.

O'HARA: A to ste gledali v sinočnji predstavi? *(Mortimer prikima.)* Madona, kot da so to ukradli iz drugega dejanja moje igre – *(Začne pojasnjevati.)* Veste, pri meni se v drugem dejanju, tik preden – *(Se spet obrne k Mortimerju.)* Bom rajši začel od začetka. Vse skupaj se začne v garderobi moje mame, tam, kjer sem se rodil – samo da je to še pred mojim rojstvom – *(Mortimer menca z nogami, da bi pritegnil O'Harovo pozornost.)* Kaj pa je? Aja. *(O'Hara mu že misli povleči robec iz ust, a si premisli.)* Ne! Tako boste vsaj poslušali vsebino. *(Gre po stol, ga postavi levo od Mortimerja, se usede in, medtem ko se spušča zavesa, pripoveduje vsebino svoje igre.)* No skratka, mama sedi v garderobi in se liči – ko se kar naenkrat na vratih pojavi možki s košatimi črnimi brki – postavi se pred mojo mamo in reče – »Gospodična Latour, se boste poročili z mano?« Ampak ta človek ne ve, da je noseča. Zavesa

Drugi prizor

Isto prizorišče. Zgodaj zjutraj naslednjega dne. Ko se zavesa spet dvigne, skozi okna sije dnevna svetloba. Vsa vrata so zaprta. Vse zavese so odgrnjene. Mortimer je še vedno zvezan na stolu in je videti le napol pri zavesti. Jonathan spi na zofi. Einstein, prijetno okajen, sedi na desni in naslanja glavo na mizo. O'Hara si je slekel plašč in razrahljal ovratnik in

stoji ob stolu, ki je med njim in Mortimerjem. Pravkar opisuje najrazburilivejši prizor svoje igre. Na mizi je steklenica viskija, zraven pa vrč z vodo in krožnik, poln ogorkov.

O'HARA: – ona samo v spodnjicah in kombineži nezavestna leži na mizi – poševnookec se sklanja nad njo in vihti sekiro – (*To nazorno pokaže.*) – jaz sem zvezan na stolu natanko tako kot vi – vsenaokrog pa ognjeni zublji – divja peklenski požar – in potem, kar naenkrat – skoz okno vstopi – župan LaGuardia. (*Einstein dvigne glavo in pogleda skozi okno. Vidi, da ni nikogar, seže po steklenici in si ponovno natoči. O'Hara stopi bliže in mu vzame steklenico.*) Hej, ne pozabite, kdo je tole plačal – kar počasi.

EINSTEIN: Ja, pa saj poslušam, a ne? (*Gre k Jonathanu, ki leži na zofi.*)

O'HARA: Kako vam je všeč do zdaj?

EINSTEIN: No ja, Johannes je zraven zaspal.

O'Hara naredi krepek požirek iz steklenice.

O'HARA: Kar pustite ga. Če ga vse skupaj tako malo zanima – pa tudi pil ne bo. (*Einstein vzame kozarec in se usede na spodnjo stopnico. O'Hara gre medtem na drugo stran, porine stolček pod pisalnik, postavi steklenico z viskijem na pisalnik, se vrne na sredino in pripoveduje naprej.*) No, da nadaljujem. Tri dni pozneje – jaz sem bil medtem premeščen, grozi mi pa tudi sodni pregon – in to samo zato, ker mi je nekdaj ukradel policijsko značko. (*Nadaljuje zelo nazorno.*) No, skratka. Med rednim obhodom po Staten Islandu – to je v šestinštiridesetem policijskem okrožju – zasledujem nekega tipa, ko se nenadoma izkaže, da v bistvu on zasleduje mene. (*Nekdo potrka na vrata. Einstein gre po stopnicah in pogleda skozi okno na podestu. Kozarec odloži za zaveso.*) Ne odpirajte zdaj vrat. – Računam na to, da ga bom preliščil. Na vogalu je zapuščena hiša. Grem noter.

EINSTEIN: Polcija je!

O'HARA: Stojim tam v trdi temi in opazim, kako se premika kljuka na vratih.

EINSTEIN (*odhiti dol, stresa Jonathana za ramo*): Johannes! Polcija je! Polcija! (*Jonathan se ne zgane. Einstein oddrvi po stopnicah nazaj gor in izgine pod obokom.*)

O'Hara nadaljuje z zgodbo in se ne pusti motiti.

O'HARA: Izvlečem pištolo – se sploščim ob steno – in rečem – »Naprej.« (*Stražnika Brophy in Klein prideta z leve, zagledata O'Haro, kako s pištolo meri naravnost vanju. Dvigneta roke, ko pa spoznata svojega tovariša, jih spustita.*) Zdravo, kamera.

BROPHY: Kaj hudiča se pa tukaj dogaja?

O'HARA (*gre k Brophyju*): Hej, Pat, a si misliš! To je Mortimer Brewster! Skupaj bova napisala dramo. Ravno mu pripovedujem vsebino.

KLEIN (*gre k Mortimerju in ga odvezuje*): Si ga moral zvezat, da te posluša?

BROPHY: Joe, čimprej se javi na postaji. Cela ekipa je na terenu in te išče.

O'HARA: A vaju so pa poslali sem pome?

KLEIN: Saj nisva vedela, da si tukaj.

BROPHY: Prišla sva opozorit gospodični, da imamo na postaji cel halo. Polkovnik je sredi noči spet trobil na rogo.

KLEIN: Sosedje so nas dobesedno zasuli s telefonskimi klici. Človek bi pomislil, da so Nemci odvrgli bombo na sredo Brooklyna. *Mortimer je zdaj do konca odvezan. Klein odloži vrvice na kredenco.*

BROPHY: Poročnik je besen ko strela. Pravi, da bo treba polkovnika nekam zapret.

MORTIMER (*opotekaje se vstane*): Ja! Ja!

O'HARA (*stopi k Mortimerju*): Madonca, gospod Brewster, malo se mi že mudi, zato bom tretje dejanje povedal bolj na hitro.

MORTIMER (*se opoteče na levo*): Samo stran od mene.

Brophy pogleda Kleina, gre k telefonu in vrti številke.

KLEIN: A ti sploh veš, koliko je ura? Čez osem je že.

O'HARA: A res? (*Sledi Mortimerju k stopnicam*): Saj vem, prvi dve dejanji sta res malo dolgi, ampak ne vidim, kaj bi lahko izpustila.

MORTIMER (*je že skoraj na podestu*): Izpustite lahko vse, od začetka do konca.

Brophy zagleda Jonathana na zofi.

BROPHY: Kdo hudiča je pa tale?

MORTIMER (*se nasloni na ograjo, je že skoraj na galeriji*): To je moj brat.

BROPHY: Oh, a tisti, ki jo je pobrisal? To pomeni, da se je vrnil.

MORTIMER: Ja, vrnil se je!

Jonathan se premakne, kot da se zbuja.

BROPHY (*v slušalko*): Brophy tukaj. Daj mi Maca. (*O'Hari, ki sedi na spodnji stopnici.*) Moram jim sporočiti, da sva te našla, Joe. (*V slušalko.*) Mac? Povej poročniku, da lahko prekliče iskalno akcijo – našla sva ga. Pri Brewsterjevih. (*Ko Jonathan to zasliši, je v trenutku popolnoma buden, ozre se okrog sebe in na svoji levi zagleda Kleina, na svoji desni pa Brophyja.*) A naj ga pripeljeva na postajo? Aha – no prav, ga bova zadržala tukaj. (*Odloži slušalko.*) Poročnik prihaja sem.

JONATHAN (*vstane*): Kot zgleда, me je nekdo ovadil. (*Brophy in Klein ga z zanimanjem pogledata.*) No prav, dobili ste me! (*Se obrne k Mortimerju, ki opazuje dogajanje z galerije.*) In po vsej verjetnosti bosta mojemu ovaduškemu bratcu odstopila del nagrade.

KLEIN: Nagrade?

Klein in Brophy nagonsko zgrabita Jonathana za roko.

JONATHAN (*odvleče stražnika v ospredje na sredino*): Zdaj bom pa še jaz koga ovadil! Moji teti sta v vaših očeh prijazni in očarljivi priletni dami, a je tako? No, spodaj v kleti je pokopanih trinajst trupel.

MORTIMER (*odhiti po Teddyja*): Teddy! Teddy! Teddy!

KLEIN: Kaj za vruga pa govorite?

BROPHY: Previdno izbirajte besede, ko govorite o svojih tetah – najini prijateljici sta.

JONATHAN (*ju zmagoslavno vleče proti kletnim vratom*): Pokazal vama bom! Dokazal vama bom! Pojdita z mano v klet!

KLEIN: Ej, ej, počasi! Počasi!

JONATHAN: Trinajst trupel! Pokazal vama bom, kje so zakopana.

KLEIN (*že ne bo pustil, da bi ga imeli za norca*): Japajade!

JONATHAN: Res ne bi šla pogledat, kaj je spodaj?

BROPHY (*popusti prijem in reče Kleinu*): Pojdi ti z njim dol, Abe.

KLEIN (*tudi popusti prijem, stopi korak nazaj in se zastrmi v Jonathanov obraz*): Nisem ravno prepričan, da bi bil rad z njim sam v kleti. Poglej ta ksiht. Zgleда kot Boris Karloff. (*Jonathan ob omembi Karloffa zgrabi Kleina za vrat in ga začne daviti.*) Hej – kaj za hudiča – Hej, Pat! Spravi ga stran!

Brophy pograbi gumijevko.

BROPHY: Ej, ej, ti, kaj se pa greš! (*Useka Jonathana po glavi. Jonathan z obrazom naprej nezavesten omahne.*)

Klein prevali težko Jonathanovo telo s sebe na tla, stopi nekaj korakov nazaj in si masira vrat.

KLEIN: Hudiča, no, kaj je bilo pa tole?

Trkanje na vhodnih vratih.

O'HARA: Naprej.

Poročnik Rooney prihrumi noter in zaloputne vrata za sabo. Je zelo osoren, strumen in ukazovalen policaj.

ROONEY: Ja, hudiča no, a vidva sta pa še kar tukaj? Rekel sem vama, da bom *sam osebno* uredil zadevo.

KLEIN: Saj, šef, ravno sva nameravala – (*Kleinov pogled se ustavi na Jonathanu in Rooney to opazi.*)

ROONEY: Kaj se je pa zgodilo? A je postal nasilen?

BROPHY: To ni tisti, ki trobi. To je njegov brat. Skoraj je umoril Kleina.

KLEIN (*se pogladi po vratu*): Rekel sem mu samo, da je tak kot Boris Karloff.

ROONEY (*se mu razjasni obraz*): Obrnita ga. *Stražnika prevalita Jonathana na hrbet. Klein stopi malo nazaj. Rooney se pred Brophyjem približa Jonathanu, da bi si ga ogledal. Brophy se premika levo od Rooneyja. O'Hara je še zmeraj ob vznožju stopnic.*

BROPHY: Zazdelo se nama je, da je mogoče kje za njim razpisana tiralica.

ROONEY: Aja, a zazdelo se vama je? Če že ne bereta obvestil, ki visijo na postaji, bi vsaj lahko prebrala kakšno dobro detektivko. (*Napihnjeno.*) Še kako drži, da je za njim razpisana tiralica. V Indiani! Pobegnil je iz zapora za duševno motene zločince! Obsojen je na dosmrtno. Ja, madona no, točno tak je opis – da zgleда kot Karloff!

KLEIN: A je omenjena kakšna nagrada?

ROONEY: Ja – in zahteval jo bom zase.

BROPHY: Na vsak način je hotel, da greva z njim dol v klet.

KLEIN: Rekel je, da je spodaj pokopanih trinajst trupel.

ROONEY (*sumničavo*): Trinajst trupel, pokopanih v kleti? (*Presodi, da je to nesmisel.*) Pa vama ni kapnilo, da je prišel iz norišnice?

O'HARA: Meni se je ves čas zdelo, da govori, kot da je malo nor.

Rooney šele zdaj opazi O'Haro. Se obrne k njemu.

ROONEY: O, glej no, naš Shakespeare! (*Se mu približa.*) Kje si pa bil vso noč? Ah, rajši mi nič ne razlagaj.

O'HARA: Ves čas sem bil tukaj, šef. Z Mortimerjem Brewsterjem sva pisala dramo.

ROONEY (*osorno*): A tako? No, zdaj boš imel veliko časa, da jo napišeš. Suspendiran si! In glej da se mi takoj zglesiš na postaji!

O'Hara s pisalnika pobere plašč, gumijevko in kapo. Gre k vratom na levi in jih odpre. Potem se obrne k Rooneyju.

O'HARA: A lahko pridem kdaj na postajo in kaj natipkam na službeni pisalni stroj?

ROONEY: Ne! – Marš ven. (*O'Hara bliskovito izgine. Rooney zapre vrata in se obrne k stražnikoma.*

Na galeriji se pojavi Teddy. Neopažen se spusti po stopnicah ter se ustavi Rooneyju za hrbtom, nekoliko levo od njega. Rooney stražnikoma.)

Odnesita tegale iz sobe in ga spravita k sebi.

(*Stražnika se sklonita, da bi dvignila Jonathana*).

In glejta, da izbrskata kakšen podatek o njegovem pajdašu. (*Stražnika se spet vzravnata in se vprašujoče zastrmita vanj. Rooney jima pojasnjuje.*)

O tipu, ki mu je pomagal, da je pobegnil. Tudi njega iščejo. Ni čudno, da je v Brooklynu vse narobe, če so na policiji v službi taki butlji, kot sta vidva – da nasledeta taki zgodbici – trinajst trupel v kleti!

TEDDY: Pa saj je trinajst trupel v kleti.

ROONEY (*se obrne k njemu*): Kdo ste pa vi?

TEDDY: Jaz sem predsednik Roosevelt.

Ko Rooney to sliši, naredi nekaj korakov v ozadje in pride spet nazaj.

ROONEY: Kaj za vraga je pa zdaj še to?

BROPHY: To je ta, ki trobi na rog.

KLEIN: Dobro jutro, polkovnik.

Salutirata Teddyju in on jima salutira nazaj. Tudi Rooney nehote salutira, potem pa jezno povesi roko.

ROONEY: No, polkovnik, tokrat ste nepreklicno trobili zadnjič.

TEDDY (*zagleda Jonathana na tleh*): Ojoj – nova žrtev rumene mrzlice?

ROONEY: Kaaaj?

TEDDY: Vsa trupla v kleti so žrtve rumene mrzlice.

Rooney se ob tem razkačen premakne na drugo stran do vrat na levi.

BROPHY: Ne, polkovnik, to je vohun, ki smo ga zasačili v Beli hiši.

ROONEY (*pokaže na Jonathana*): A ga bosta že enkrat odnesla ven!

Policaja zgrabita Jonathana in ga odvlčeta v kuhinjo. Teddy gre za njima. Na galeriji se pojavi Mortimer in se spusti po stopnicah.

TEDDY (*se obrne nazaj k Ronneyju*): Samo toliko, da veste, zasliševanje vohunov spada v mojo pristojnost!

ROONEY: Ne vmešavajte se!

TEDDY: Naj vas spomnim! Kot predsednik sem tudi vodja obveščevalne službe.

Brophy in Klein z Jonathanom odideta v kuhinjo.

Teddy ves živahen odhiti za njima. Mortimer je prišel že na sredino odra.

MORTIMER: Gospod načelnik – jaz sem Mortimer Brewster.

ROONEY: Ste prepričani?

MORTIMER: Rad bi se pogovoril z vami o svojem

bratu Teddyju – to je ta, ki trobi na rog.

ROONEY: Gospod Brewster, o tem se ne bova prav nič pogovarjala – treba ga je nekam zapret!

MORTIMER: Popolnoma se strinjam z vami.

V bistvu je že vse urejeno. Dr. Gilchirstu, našemu družinskemu zdravniku, sem dal podpisat tele obrazce. Tudi Teddyjev podpis je tukaj, vidite – pa še jaz sem podpisan kot najbližji sorodnik.

ROONEY: In kam bo šel?

MORTIMER: V Srečni dol.

ROONEY: V redu. Meni je vseeno kam, samo da ga ne bo več tukaj!

MORTIMER: Ne, ne, ne bo ga več tukaj. Ampak rad bi vam povedal, da je za vse, kar se je tukaj dogajalo, kriv Teddy. Mislim, teh trinajst trupel v kleti –

ROONEY (*ima teh trinajstih trupel vrh glave*):

Ja – ja – trinajst trupel v kleti! A ni že zadosti, da vsi sosedje trepetajo pred njim in da s tem svojim rogom kali nočni mir. Si predstavljate, kaj bi bilo, če bi se ta za lase privlečena štorija o trinajstih truplih razširila naokoli? In zdaj misli ljudi spravljat v paniko še s to rumeno mrzlico. Krasno, res!

MORTIMER (*sj globoko oddahne in se v zadregi zasmaje*): Trinajst trupel. Pa mislite, da bi tej štoriji sploh kdo verjel?

ROONEY: Nikoli ne več. Nekateri so ravno zadosti trapasti. Včasih se samo za glavo držiš. Lansko leto smo imeli enega norca, sprožil je govorce, da je bil v Greenpointu nekdo umorjen, in moral sem prekopat dva tisoč kvadratov veliko parcelo, samo da smo dokazali, da –

Trkanje na vhodnih vratih.

MORTIMER: Se opravičujem. (*Gre odpret. Vstopita Elaine in gospod Witherspoon, zadržnjen človek s stisnjenimi ustnicami in aktovko v roki.*)

ELAINE (*živahno*): Dobro jutro, Mortimer.

MORTIMER (*ne ve, kaj bo sledilo*): Dobro jutro, draga.

ELAINE: To je gospod Witherspoon. Prišel je obiskat Teddyya.

MORTIMER: Obiskat Teddyya?

ELAINE: Gospod Witherspoon je direktor Srečnega dola.

MORTIMER (*zagreto*): Oh, kar naprej. (*Se z Witherspoonom rokujeta. Mortimer pokaže na Rooneyja.*) To je načelnik –

ROONEY: Poročnik Rooney. Zelo sem vesel, da ste prišli, gospod direktor, ker bo šel že kar danes z vami!

WITHERSPOON: Danes? Nisem vedel, da –

ELAINE (*se vmeša*): Ne danes!

MORTIMER: Poslušaj, Elaine. Uredit moram kup nujnih zadev, zato pojdi zdajle kar lepo domov. Te bom že poklical.

ELAINE: Mi na misel ne pride! (*Gre k skrinji in se usede nanjo.*)

WITHERSPOON: Nisem vedel, da je tako nujno.

ROONEY: Obrazci so vsi podpisani, kar danes bo šel!

Teddy se vrne iz kuhinje, in izreče nekaj ostrih besed v smer, od koder je prišel.

TEDDY: Popolna nepokorščina! Boste že še videli, koliko me je v hlačah. (*Zaloputne z vrati in pride pred mizo.*) Če se do predsednika Združenih držav tako obnašajo – ja, kam neki gre ta dežela?

ROONEY: Tukaj je vaš mladenič, gospod direktor.

MORTIMER: Samo trenutek! (*Gre k Teddyyu in se pogovarja z njim kot z otrokom.*) Gospod predsednik, zelo dobre novice imam za vas. Vaš mandat se je iztekkel.

TEDDY: A je danes četrty marec?

MORTIMER: Tako rekoč.

TEDDY (*premišljuje*): Hm, samo da pomislim – Že vem! Zdaj pride na vrsto moj lovski safari v Afriki! Čimprej moram na pot. (*Se naglo odpravi in se skoraj zaleti v Witherspoona, ki stoji na sredini. Pogleda ga in se vrne k Mortimerju.*) Pa ne da se namerava vselit v Belo hišo, še preden sem jo jaz zapustil?

MORTIMER: Kdo, Teddy?

TEDDY (*pokaže na Witherspoona*): Taft!

MORTIMER: To ni gospod Taft, Teddy. To je gospod Witherspoon – on bo tvoj vodnik po Afriki.

TEDDY (*se navdušeno rokuje z Witherspoonom*): Špica! Res špica! Bom kar prinesel dol opremo. (*Se napoti k stopnicam. Martha in Abby sta se med tem pogovorom prikazali na galeriji in se spuščata po stopnicah.*) Če bodo že vsi zbrani, jim recite, naj me počakajo.

(Teddy odhiti mimo tet po stopnicah proti podestu in obema kar med potjo poda roko.)

Adijo, teta Abby. Adijo, teta Martha. Odpravljam se v Afriko – a ni to čudovito? (*Pride na podest.*) V napad! (*Se požene naprej gor in izgine.*)

Teti se ustavita ob vznožju stopnic.

MORTIMER (*se približa tetama*): Dobro jutro, dragi moji.

MARTHA: O, a imamo obiske?

MORTIMER (*pokaže na Rooneyja na sredini*): To je poročnik Rooney.

ABBY (*stopi naprej in mu poda roko*): Me veseli, gospod poročnik. No, pa saj sploh niste videt taka sitnoba, kakor vas opisujejo stražniki.

MORTIMER: Poročnik se je oglasil, ker – Saj vesta, da je Teddy ponoči spet trobil.

MARTHA: Veva, in se bova pogovorili z njim.

ROONEY: Zadeva je nekoliko resnejša, gospodična Brewster.

MORTIMER (*obzirno preusmeri teti k Witherspoonu, ki stoji za mizo in je pravkar odprl aktovko ter izvlekel nekaj papirjev*): Gospoda Witherspoona še ne poznata. Gospod je direktor Srečnega dola.

ABBY: Oh, gospod Witherspoon, me veseli.

MARTHA: Prišli ste pogledat Teddyya.

ROONEY (*nekoliko osorno*): Prišel je, da ga bo odpeljal.

Teti se vprašujoče zastrmita vanj.

MORTIMER (*kar se le da blago*): Tetki moji – policija zahteva, da gre Teddy v Srečni dol, in to še danes.

ABBY (*se premakne levo od stola*): Oh – ne!

MARTHA (*se postavi za Abby*): Dokler sva midve živi, že ne!

ROONEY: Žal mi je, gospodična Brewster, ampak nič ne pomaga. Vsi obrazci so podpisani in direktor ga bo kar odpeljal.

ABBY: Tega ne bova dovolili. Obljubiva, da mu bova vzeli rog.

MARTHA: Nočeva se ločit od Teddyja.

ROONEY: Žal mi je, spoštovani dami, ampak zakon je zakon! Teddy je pisno privolil in zdaj mora tja!

ABBY: No, če gre on, greva pa tudi midve.

MARTHA: Ja, skupaj z njim boste morali odpeljati še naju.

MORTIMER (*se nečesa domisli in se premakne k Witherspoonu*): Saj res, zakaj pa ne?

WITHERSPOON (*Mortimerju*): Lepo od njiju, da bi šli radi zraven, vendar to ni mogoče. Glejte, v Srečni dol ne sprejemamo *normalnih*.

MARTHA (*se obrne k Witherspoonu*): Gospod Witherspoon, če nama dovolite, da se preseliva skupaj s Teddyjem, Srečnega dola v oporoki zagotovo ne bova izpustili – namenili mu bova znatno vsoto.

WITHERSPOON: No, res je, da bi nam denar prišel presneto prav, ampak – bojim se –

ROONEY: Dragi moji dami, bodimo vendar razumni. Glejta, že celo jutro tukaj zapravljam čas, namesto da bi se posvečal resnejšim zadevam. V Brooklynu imamo tudi *umore*, ki še niso razrešeni.

MORTIMER: Res je! (*Se takoj popravi.*) Aja, a res?

ROONEY: Ni samo to, da Teddy kar naprej trobi in se ga bojijo že vsi sosedje, sčasoma bi nas doletelo še vse kaj hujšega. Slej ko prej bi se morali mučit s prekopavanjem vaše kleti.

ABBY: Naše kleti?

ROONEY: Ja. – Vaš nečak širi govornice, da je v vaši kleti trinajst trupel.

ABBY: Pa saj je trinajst trupel v naši kleti.

Rooney je že močno nejevoljen. Mortimer se tiho premakne pred kletna vrata.

MARTHA: Če zaradi tega mislite, da mora Teddy od doma – pojdite z nama v klet in dokazali vam bova, da je res. (*Gre v ozadje.*)

ABBY: Eden sicer – gospod Spenalzo – ta ne spada sem in bo moral oditi – ampak preostalih dvanajst, to so pa najini gospodje. (*Gre v ozadje.*)

MORTIMER: Mislim, da poročniku ni preveč do tega, da bi hodil v klet. Malo prej mi je pravil, da še ni minilo leto, odkar je moral prekopat dva tisoč kvadratnih metrov veliko parcelo – a ne da, poročnik?

ROONEY: Res je.

ABBY (*Rooneyju*): Oh, pri nas vam ne bi bilo treba nič prekopavat. Grobovi so vsi označeni. In vsako nedeljo zamenjava rože.

ROONEY: Rože? (*Se napoti proti Abby, nato se obrne k Witherspoonu, in ko spregovori, pokaže na teti.*) Gospod direktor – kaj mislite? Bi se mogoče vendarle našla kakšna sobica tudi za ti dve dami?

WITHERSPOON: Hm, no –

ABBY (*Rooneyju*): Pojdite z nama, pokazali vam bova grobove.

ROONEY: Saj vam verjamem na besedo, gospodična – res nimam časa. Kaj pravite, gospod direktor?

WITHERSPOON: No, potreboval bi napotnico.

MORTIMER: Teddy je sam privolil. A teti pa ne bi mogli? A ne moreta podpisat obrazcev?

WITHERSPOON: Ja, seveda lahko.

MARTHA (*se usede na stol, ki ji ga desno od mize ponudi Witherspoon*): Oh, če greva lahko s Teddyjem, bova takoj podpisali. Kje imate papirje?

ABBY (*se usede za mizo, Mortimer ji pomaga odmakniti stol*): No, kje imate papirje?

Witherspoon odpre aktovko in vzame iz nje nove obrazce. Klein pride iz kuhinje.

KLEIN: Prihaja k zavesti, poročnik.

ABBY: Dobro jutro, gospod Klein.

MARTHA: Dobro jutro, gospod Klein. Tudi vi ste tukaj?

KLEIN: Ja. Z Brophyjem sva vašega drugega nečaka zvelkla v kuhinjo.

ROONEY: No, poskrbite, da bo vse podpisano, kot je treba, gospod direktor. Rad bi že enkrat opravil s to zadevo. (*Gre h kuhinjskim vratom, in preden odide, zmajuje z glavo.*) Trinajst trupel.

Klein odide za njim. Mortimer stoji desno od Abby, z nalivnikom v roki. Witherspoon stoji levo od Marthe, tudi z nalivnikom v roki.

WITHERSPOON (*poda Marthi nalivnik*): Tukajle se podpišite, prosim.

Martha se podpiše.

MORTIMER: Ti pa tukaj, tetka Abby.

Abby se podpiše.

ABBY (*medtem ko se podpisuje*): Prav veselim se, da odhajava – naša soseska res ni več ničemur podobna.

MARTHA: Samo pomisli, končno bova spet gledali zelenje pred hišo.

Einstein se s kovčkom v roki prikaže pod obokom, spusti se po stopnicah in stopa proti izhodu.

Mimogrede z obešalnika sname klobuk.

WITHERSPOON: Oh, na nekaj smo pa pozabili.

MARTHA: Na kaj?

WITHERSPOON: Ja, manjka nam še zdravnikov podpis.

MORTIMER; Oh! (*Zagleda Einsteina, ki se ravno tihotapi skozi vrata.*): Dr. Einstein! A pridete malo sem – prosili bi vas, da podpišete nekaj obrazcev.

EINSTEIN: Joj, prosim, aber bitte, nujno moram –

MORTIMER (*gre k njemu*): Kar pridite sem, doktor. Ponoči je nekaj časa že kazalo, da me bo doktor operiral. (*Einstein odloži kovček in klobuk tik ob vratih.*) Kar pridite sem, doktor. (*Einstein pride k mizi, desno od Abby.*) Samo dva majčkena podpisa, doktor.

Doktor podpiše najprej Abbyjino in potem še Marthino prijavnico. Rooney in Klein prideta iz kuhinje. Rooney gre k pisalniku in vrti telefonsko številčnico. Klein ostane v bližini kuhinjskih vrat.

ABBY: Torej odhajate, doktor?

EINSTEIN (*podpisuje papirje*): Mislim, da je že skrajni čas.

MARTHA: Ne boste počakali Jonathana?

EINSTEIN: Mislim, da nisva namenjena v isti kraj. *Mortimer zagleda Elaine, ki sedi na skrini, in stopi do nje.*

MORTIMER: Pozdravljena, Elaine. Kako sem vesel, da te vidim. Ostani tukaj, saj boš?

ELAINE: Brez skrbi, da bom.

Mortimer se postavi za Marthin stol. Rooney telefonira.

ROONEY: Halo, Mac. Rooney tukaj. Prijeli smo tistega kriminalca, ki ga iščejo v Indiani. Poslali

so nam tudi opis njegovega pajdaša – na moji mizi je – a mi ga prebereš. (*Einstein vidi, da Rooney telefonira. Nameni se proti kuhinji, ampak opazi, da tam stoji Klein. Vrne se levo od mize, tam obstane in poklapano čaka, da bo aretiran. Rooney ponavlja opis, ki mu ga Mac sporoča po telefonu in ob tem brezizrazno strmi v Einsteina.*) Ja – star približno 45 let – visok okrog 180 centimetrov – sedemdeset kil – modre oči – v govor vpleta nemške besede. Izdaja se za zdravnika. Hvala, Mac. (*Odloži slušalko. Witherspoon se mu približa z obrazci.*)

WITHERSPOON: Vse je urejeno, poročnik. Doktor je pravkar podpisal vse, kot je treba.

Rooney gre k Einsteinu in mu ponudi roko.

ROONEY: Hvala, doktor. Brooklynu ste naredili veliko uslugo.

Rooney in Klein odideta v kuhinjo.

Einstein za hip osupel obstane, nato pograbi klobuk in kovček in izgine skozi leva vrata. Teti vstaneta, gresta k vratom in gledata za njim. Abby zapre vrata. Z Martho stojita spredaj levo.

WITHERSPOON (*izza mize*): Gospod Brewster, zdaj se pa podpišite še vi, kot najbližji sorodnik.

Medtem ko se Mortimer podpisuje, si teti nekaj šepetata.

MORTIMER: Ja, seveda. A tukaj?

WITHERSPOON: Tukaj, ja.

MORTIMER: Zdaj je torej vse urejeno – in zakonsko veljavno?

WITHERSPOON: Tako je.

MORTIMER (*z olajšanjem*): No, tetki, zdaj sta na varnem.

WITHERSPOON (*tetama*): Kdaj pa mislita, da bi se lahko preselili?

ABBY (*se premakne na desno*): Poslušajte, gospod Witherspoon, stopite no gor k Teddyju in mu povejte, kaj lahko vzame s sabo.

WITHERSPOON: Kje ga pa najdem?

MORTIMER: Vam bom jaz pokazal.

ABBY (*ga ustavi*): Ne, Mortimer, ti ostani tukaj. Radi bi govorili s tabo. (*Witherspoonu.*) Oh, gospod Witherspoon, samo do vrha stopnic pojdite in potem levo.

Witherspoon odloži aktovko na zofo in se odpravi po stopnicah. Teti ga med pogovorom z Mortimerjem budno spremljata s pogledom.

MARTHA: No, Mortimer, ker se bova zdaj preselili, hišo predajava tebi.

ABBY: Ja, dragec, radi bi, da od zdaj naprej ti živiš tukaj.

MORTIMER (*pred mizo*): Ne, teta Abby, ta hiša je čisto prepolna spominov.

MARTHA: Ampak potreboval boš dom, zdaj ko se bosta z Elaine poročila.

MORTIMER: Oh, dragi moji, nič še ni odločeno.

ELAINE (*vstane in se z desne približa Mortimerju*): Kako da ne – poročila se bova in to takoj.

Witherspoon izgine z galerije.

ABBY: Mortimer – Mortimer, nekaj naju zelo zelo skrbi.

MORTIMER: No no, bosta videli, da se bosta v Srečnem dolu dobro počutili.

MARTHA: Oh ja, zelo se že veseliva. Saj ravno za to gre – bojiva se, da bi šlo kaj narobe.

ABBY: A bodo šli preverjat podpise?

MORTIMER: Kar mirni bodita, doktorja Einsteina ne bo nobeden preverjal.

MARTHA: Ne skrbi naju njegov podpis, pač pa tvoj.

ABBY: A veš, zato ker si se podpisal kot najbližji sorodnik.

MORTIMER: Jasno da. Zakaj pa ne?

MARTHA: Veš, ljubček, mislili sva, da ti tega ne bova nikoli povedali. Ampak zdaj si že odrasel – in prav je, da tudi Elaine to ve. Veš, ljubček, ti v resnici nisi Brewster.

Mortimer ostrmi in Elaine prav tako.

ABBY: Tvoja mama je prišla k nam za kuharico – in ti si se rodil kakšne tri mesece pozneje.² Ampak bila je taka prirsčna punca – in tako imenitna kuharica, da je nismo hoteli izgubiti – in tako se je najin brat poročil z njo.

MORTIMER: Jaz – da – v resnici – nisem – Brewster?

MARTHA: Nič naj ti ne bo hudo zaradi tega, ljubček.

ABBY: Kaj praviš, Elaine, saj to ničesar ne spremeni, a ne, da ne?

MORTIMER (*se počasi obrne in pogleda Elaine*).

Na ves glas.) Elaine, a si slišala? A razumeš? Pankrt sem!

Elaine mu plane v objem. Teti ju gledata, potem gre Martha nekaj korakov v ozadje desno.

MARTHA: No, zdaj je pa že skrajni čas, da pripravim zajtrk.

ELAINE (*odvede Mortimerja k levim vratom in jih odpre*): Mortimer bo šel z mano domov. Očka je odpotoval v Filadelfijo in z Mortimerjem bova zajtrkovala pri meni.

MORTIMER: Ja, kava se mi bo res prilegla – celo noč nisem spal.

ABBY: Če si zaspan, a ne bi šel potem rajši kar takoj v posteljo?

MORTIMER (*od strani s pogledom ošine Elaine*): Saj bom šel. (*Odideta na levo in zapreta vrata.*)

Witherspoon se s čutarama v rokah prikaže na galeriji. Že se hoče spustiti po stopnicah, ko se za njim pojavi Teddy v safari oblačilih, oprtan z nahrbtnikom in z velikim veslom za kanu v roki. TEDDY: Počakajte, Witherspoon. Še tole vzemite! (*Spet odide z galerije, Witherspoon pa se spusti do vznožja stopnic in gre k zofi. Čutari odloži na zofo, veslo pa prisloni ob steno.*)

Medtem vstopijo Rooney in stražnika, med njima pa Jonathan, z lisicami priklenjen na oba. Rooney vstopi prvi in gre na sredino nekoliko levo. Drugi trije se ustavijo spredaj desno od mize. Teti stojita levo od mize.

ROONEY: Kombija ne bomo potrebovali. Avto imam pred hišo.

MARTHA: Oh, a zdaj pa odhajaš, Jonathan?

ROONEY: Ja, vrača se v Indiano. Ga že čakajo, do konca življenja bo poskrbljeno zanj. Gremo.

Rooney odpre vrata, policaja z Jonathanom odhajata na levo. Ko gredo mimo, se Abby se premakne v ospredje.

ABBY: No, Jonathan, lepo je slišat, da si preskrbljen.

MARTHA: Tudi midve odhajava.

ABBY: Ja, v Srečni dol greva.

JONATHAN: Se pravi, da v tej hiši ne bo več Brewsterjev.

MARTHA: Razen če se Mortimer odloči živeti tukaj.

JONATHAN: Nekaj vama predlagam. Kaj če bi hišo podarili Cerkvi?

ABBY: Oh, o tem pa nisva nikoli razmišljali.

JONATHAN: V bistvu je del pokopališča, a ne.

ROONEY: Alo, gremo, čaka me še drugo delo.

JONATHAN (*si izbori še zadnjo besedo*): Zbogom, tatici. No, svojega rezultata sicer ne morem več

² Režiserji, ki bi želeli spremeniti situacijo, ki jo omenja Abby, lahko po besedah »tri mesece pozneje« dodajo še: »... njen ubogi mož je ravnokar umrl in bila je tako« itn. Potem teti pristavita še: »In tako smo otročička posvojili in ga vzgajali kot svojega.« Mortimerjeva replika »Pankrt sem« naj bo v tem primeru izpuščena.

izboljšat, ampak tudi vidve ga ne moreta – vsaj to zadoščenje imam. Izid je neodločen, *dvanajst* proti *dvanajst*. (*Jonathan in policaji odidejo na levo, teti jih spremljata s pogledom.*)

Witherspoon stopi do skrinje in molče strmi skozi okno. S hrbtom je obrnjen proti tetama.

MARTHA (*gre za njimi do vrat*): Jonathan je bil hudoben že kot otrok. Nikoli ni prenesel, če je bil kdo boljši od njega. (*Zapre vrata.*)

ABBY (*se počasi obrne na desno in spregovori*): Kako bi bila vesela, če bi mu enkrat dokazali, da mogoče pa le ni tako brihten, kot misli! (*Njene oči se ustavijo na Witherspoonu. Motri ga s pogledom. Martha se obrne od vrat in vidi, kako ga Abby opazuje. Abby spregovori nadvse prijazno.*) Gospod Witherspoon? (*Witherspoon se obrne k njima.*) A vi in vaša družina tudi živite v Srečnem dolu?

WITHERSPOON: Nimam družine.

ABBY: Oh –

MARTHA (*se premakne proti sredini*): Najbrž imate vse stanovalce Srečnega dola za svojo družino, a je tako?

WITHERSPOON: Ne vem, če čisto dobro razumeta. Kot direktor ustanove z ljudmi ne smem bit preveč domač.

ABBY: Oh, potem ste pa gotovo zelo osamljeni.

WITHERSPOON: Sem, ja. Ampak služba je služba.

ABBY (*se obrne k Marthi*): No, Martha – (*Martha razume namig in gre h kredenci po vino. Steklenica na desni polici je prazna. Postavi jo nazaj in s police na levi vzame polno. Steklenico in kozarec prinese na mizo. Abby medtem še kar govori.*) Če se nama gospod Witherspoon ne bo pridružil pri zajtrku, mu pa lahko ponudiva vsaj kozarec bezgovega vina.

WITHERSPOON (*strogo*): Bezgovega vina?

MARTHA. Sami ga delava.

WITHERSPOON (*se rahlo omeščja*): Ja no, pa bom ... (*Spet strogo.*) V Srečnem dolu bomo seveda bolj uradni – ampak tukaj – (*Usede se na stol desno od mize in Martha mu nataka vino. Abby stoji zraven Marthe.*) Bezgovo vino je danes že prava redkost – ne vem, če ga bom še kdaj pil.

ABBY: Oh no –

MARTHA (*mu ponudi kozarec z vinom*): Le privoščite si ga.

Witherspoon jima nazdravi in ponese kozarec k ustom, ampak zavesa se spusti, še preden izpije ... Pri poklonu naj dvanajst starejših moških drug za drugim prikoraka iz kleti, se postavi v vrsto in prikloni.

KONEC

**Priloga gledališkega lista Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXXIV, sezona 2023/2024, številka 6**